

criminelen ronselen jongeren....

we willen voorkomen dat jongeren de stap in criminaliteit zetten.

Evaluatie en verantwoording #Alertprogramma 2020-2021

*Petra van den Berg
Melissa Rekers*

Inhoudsopgave

VOORWOORD	5
Inleiding	7
1.1 Korte introductie van het #Alertprogramma	7
1.1.1 Opdrachtgever	7
1.1.2 Governance	7
1.1.3 Ambitie	7
1.2 Leeswijzer	8
1.3 Jongeren over criminaliteit	8
2 Deel II: Uitvoering van het programma.....	10
2.1 Doelstellingen en realisatie in één oogopslag	10
2.1.1 Ontwikkeling bewustwordingslessen	10
2.1.2 Lesmateriaal beschikbaar voor het onderwijs	12
2.1.3 Onderzoek	12
2.1.4 Inzicht krijgen in oplossingsrichtingen	13
2.1.5 Structurele borging	14
2.1.6 Toepasbaar in andere regio's van Nederland	14
2.1.7 Deelprogramma weerbare toekomstige beroepsbevolking	15
2.1.8 Uitvoering	15
2.1.9 Overige activiteiten	15
2.1.10 In het nieuws	18
2.2 Financiële en overige verantwoording	18
2.2.1 Randvoorwaarden	18
2.2.2 Financieel overzicht	19
3 Deel II: Evaluatieonderzoek.....	22
3.1 Doel van het onderzoek	22
3.2 Manier van onderzoek	22
3.3 Periode van onderzoek	22
3.4 Verwerking van de resultaten	22
3.5 Deelnemers aan het onderzoek	23
4 Resultaten van het onderzoek.....	25
4.1 Verwachtingen van de voorlichting	25
4.2 Mate van bereiken van lesdoelen	25
4.2.1 Mate waarin lesdoelen zijn bereikt volgens docenten en ouders	26
4.2.2 Hoeveelheid nieuwe informatie die is overgedragen	27
4.2.3 Hoeveelheid kennis die is bijgebleven	28
4.2.4 (Herkenning)signalen die zijn onthouden	30
4.2.5 Duidelijkheid over handelsperspectief	31
4.2.6 Samenvattende conclusie over bereiken van lesdoelen	31
4.3 Aanbevelen van de les aan anderen	32
4.4 Waardering van de lesinhoud	34
4.4.1 (On)interessante lesonderdelen	34
4.4.2 Aanvullende informatiebehoefte	42
4.4.3 Tips (verbetersuggesties)	44

4.4.4	Samenvattende conclusie over lesinhoud	45
4.5	<i>Jongeren en criminaliteit</i>	46
4.5.1	Signaleren	46
4.5.2	Jongeren over voorkomen van criminaliteit	47
4.5.3	Wat jongeren nodig hebben om niet in de criminaliteit te stappen.....	48
4.5.4	Samenvattende conclusie over jongeren en criminaliteit	49
5	Samenvattende conclusie van het evaluatieonderzoek	52
5.1	<i>Bereiken van lesdoelen</i>	52
5.2	<i>Kwaliteit van lesinhoud</i>	53
5.3	<i>Aanbevelen van de les aan anderen</i>	53
5.4	<i>Signaleren door ouders en docenten</i>	54
5.5	<i>Inbreng van jongeren om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen</i>	54
6	BIJLAGEN	56
6.1	<i>Overzicht aantal lessen, deelnemers en scholen 2020-2021</i>	57
6.2	<i>#Alertprogramma in het nieuws</i>	61
6.3	<i>Vragenlijsten</i>	62
6.3.1	DocentAlert.....	62
6.3.2	Vragenlijst OuderAlert	64
6.3.3	Vragenlijst LeerlingAlert.....	66
6.3.4	Vragenlijst StudentAlert.....	68
6.4	<i>Tabellen met onderzoeksresultaten van het evaluatieonderzoek</i>	70
6.4.1	Populatie	70
6.4.2	Verwachtingsniveau	70
6.4.3	Nieuws geleerd	70
6.4.4	Bijgebleven van de les.....	71
6.4.5	Herkenningssignalen	71
6.4.6	Aanbevelen alle doelgroepen	72
6.4.7	Aanbevelen ouders	72
6.4.8	Meest interessant	73
6.4.9	Specifieke onderwerpen interessant	73
6.4.10	Minst interessant.....	74
6.4.11	Minst interessante onderwerpen	74
6.4.12	Informatiebehoefte docenten	74
6.5	<i>Informatiebehoefte ouders</i>	75
6.5.1	Informatiebehoefte leerlingen.....	75
6.5.2	Signaleren	76
6.5.3	Voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen algemeen	76
6.5.4	Wat jongeren nodig hebben algemeen	76
6.5.5	Specificatie voorkomen en wat jongeren nodig hebben - leerlingen	76
6.5.6	Specificatie jongeren nodig hebben – studenten	77
6.5.7	Tips.....	78
6.5.8	Tips. Leerlingen	78
6.6	<i>Gegevens evaluatie #Docentalert</i>	79
6.6.1	Informatie	79
6.6.2	Profiel van de respondenten.....	79
6.6.3	Resultaten	80
6.7	<i>Gegevens evaluatie #Ouderalert</i>	87
6.7.1	Informatie	87

6.7.2	Profiel van de respondenten.....	87
6.7.3	Resultaten	87
6.8	<i>Gegevens evaluatie #Leerlingalert</i>	<i>94</i>
6.8.1	Informatie	94
6.8.2	Profiel van de respondenten.....	94
6.8.3	Resultaten	95
6.9	<i>Gegevens evaluatie #Studentalert.....</i>	<i>106</i>
6.9.1	Informatie	106
6.9.2	Profiel van de respondenten.....	106
6.9.3	Resultaten	106
6.9.4	Hoe zou je het beste kunnen voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen? (Q12) – open vraag	111
6.10	<i>Gespreksverslagen.....</i>	<i>115</i>
6.10.1	Jongerenwerker	115
6.10.2	Interview Harm, docent maatschappijleer	117
6.10.3	Interview M., leerling 4 VWO (16 jr).....	120
6.10.4	Interview Isa, 4 VWO (16 jaar).....	123
6.10.5	Interview Anneke, docent VWO (48 jaar)	127
6.10.6	Interview met Fleur, hoofdagent met taakaccent jeugd	129
6.10.7	Interview Chantal, moeder (49 jaar).....	131

VOORWOORD

Met heel veel passie en inzet heb ik afgelopen twee jaren (en de jaren ervoor) gewerkt aan de ambitie om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit terecht komen. Dit deed ik met een klein team en een groot netwerk. Samen staan we sterk.

We leveren een bijdrage, door onze lessen die we geven aan jongeren, hun ouders en medewerkers van de school. Ik word gevoed door de reacties van onze deelnemers, die aangeven dat zij onder de indruk zijn van onze les en de boodschap die we brengen. De resultaten van het evaluatieonderzoek bevestigt dit. Het enthousiasme van docenten en bestuurders (school en gemeente) en zeker ook van de lokale wijkagenten, jongerenwerkers en straatcoaches stimuleert mij om verder te gaan.

Als we tijdens een ouderavond van de ouders horen dat tijdens het avondeten al gesprekken zijn gevoerd over criminele uitbuiting en de impact die dat heeft, dan hebben we in ieder geval al bereikt dat het taboe eraf is. Dat het onderwerp bespreekbaar wordt. Een mailtje van een wijkagent, die blij is omdat ze nu eindelijk met een moeder het gesprek over haar zoon aan kan gaan waarover zorgen zijn, is daarvan een ander voorbeeld. Een student die na de les het gesprek aangaat en vertelt zich zorgen te maken om een vriend. Een leerling (16) die vertelt dat zij die ochtend via social media is benaderd om in de prostitutie te gaan of minstens een paar pikante foto's van zichzelf te sturen. Het geeft aan dat we jongeren aan het denken zetten, handreikingen geven om weerbaar te worden en de mogelijkheid wijzen om hulp te zoeken.

En ik besef me, dat ik niet de enige docent ben in de klas. Ik leer van de jongeren, hun docenten en ouders. En hun verhalen en kennis geef ik door. Ook leer ik van jongeren die in het criminele circuit hebben gezeten. Met één van deze ervaringsdeskundige zijn we een pilot gestart. Voor beiden was het aftasten – en het is een succes geworden. Net als dat we nu ook trainingen geven aan andere gepassioneerde mensen, die net als ik geloven dat we voor jongeren het verschil kunnen maken. Zo spannen we met nog meer mensen samen tegen ondermijning en versterken we het netwerk rondom jongeren.

Trots ben ik op de mensen met wie ik werk, zoals Melissa Rekers, die bij het programma startte als afstudeerder en nu volledig zelfstandig het proces uitvoert. Maar ook alle studenten die opdrachten voor ons hebben uitgevoerd of in de rol van stagiair. Dankbaar ben ik voor het vertrouwen van alle mensen, die ook geloven in dit programma en het bestuurlijk steunen, financieren en faciliteren. Zonder hen was dit programma niet mogelijk. Trots ben op de resultaten, die beschreven zijn in deze notitie.

Het is niet af. Zolang we de financiële middelen hebben, gaan we door.

Petra van den Berg, programmaleider.

Figuur 1 OBC Huissen, Josefien Hofstede, trainer

"En nou had ik een vriendje een jaar geleden en het was echt ik dacht dat het een hele nette jongen. Kom ik er later achter dat ie, uh, dat hij gewoon keihard liep te dealen en hij liet me een zakje zien. Ik was op een date met hem en in een keer liet hij mij een zakje coke zien. En toen dacht ik wel van WTF.

Ik dacht echt van: hij is toen blijven zitten maar hij zat in 4 havo, echt nette jongen. Netjes gekleed altijd en ik was echt in shock. Dus daar een beetje van.

Ik hing ook op plekken zoals het station. En daar zie je ook wel eens wat gebeuren. En ja, zoveel mensen dealen, maar gewoon tientjes werk he.

Als je bijvoorbeeld op de rokersplek op school kijkt, daar begint het al. Als ze van die pakjes JPS verkopen, van die nepsigaretten van 5 euro weet je wel. En ja als je daarmee begint dan is de stap naar hasj ook niet zo moeilijk denk ik. Zoals ik al zei: zoveel mensen verkopen."

Fragment interview M, 4 VWO (16 jaar)

Inleiding

1.1 Korte introductie van het #Alertprogramma

1.1.1 Opdrachtgever

Het #Alertprogramma ontstond in 2016/2017 vanuit de aanpak van ondermijnende criminaliteit, in opdracht van de heer A. van Hout, burgemeester van Westervoort en voorzitter van de Stuurgroep Samen Weerbaar Gelderland-midden namens de leden van het Districtelijk Veiligheidsoverleg Gelderland-midden ([Pact van Ellecom, 2015](#)). Voor 2020-2021 is een [programmaplan](#) opgesteld.

1.1.2 Governance

De Stuurgroep Samen Weerbaar Gelderland-midden stuurt het programma inhoudelijk aan. Hierin zijn vertegenwoordigd: politie, justitie, gemeenten, provincie Gelderland, de belastingdienst en het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum Oost-Nederland vertegenwoordigd zijn. Het programma wordt gefinancierd door provincie Gelderland, het Ministerie van Justitie en Veiligheid, gemeente Rheden en budget van Samen Weerbaar Gelderland-midden. De uitvoering van het programma is neergelegd bij het programmateam en wordt gefaciliteerd door gemeente Rheden.

1.1.3 Ambitie

Het #Alertprogramma heeft de ambitie te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen. Om dit te bereiken wordt ingezet op twee pijlers:

- a. Vergroten van de bewustwording en
- b. Versterken van het lokale netwerk rondom jongeren (ouders, medewerkers van de school, jongeren, lokale veiligheids- en zorgpartners).

Vergroten van bewustwording wordt gedaan door het geven van voorlichting aan jongeren (#Leerlingalert en #Studentalert) bij voorkeur vanaf derde klas voortgezet onderwijs, hun ouders (#Ouderalert) en medewerkers van hun school (#Docentalert). De volgende stap is dat de scholen (docenten) het lesmateriaal zelf integreren in het schoolcurriculum.

Ad a. Vergroten bewustwording: De voorlichting aan elke doelgroep duurt minimaal 60 en maximaal 90 minuten. Centraal staat het thema georganiseerde misdaad dichtbij (maffiapraktijken)/ criminele uitbuiting en jongeren. Dit thema wordt benaderd vanuit vijf perspectieven (omvang, nabijheid, impact, herkennen en handelen). Verschillende fenomenen komen aan bod (o.a. drugs, witwassen, sexting, creditboys, geldezels). Uitgelegd wordt op welke manieren criminelen ronselen, wat de gevolgen zijn en hoe de onder- en bovenwereld zijn verweven.

De les is een eerste introductie in het thema, waarbij geen ruimte is voor persoonlijke verhalen van de doelgroep. De lessen aan leerlingen op de middelbare school wordt gegeven in fysieke vorm en onder toezicht van docenten/ begeleiders. Lessen aan leerlingen van het MBO en HBO worden zowel fysiek als digitaal gegeven. Dit is afhankelijk van de leeftijd van de jongeren: onder de 18 jaar, altijd onder toezicht van volwassenen. De voorlichting aan ouders en medewerkers van de school kan ook via een webinar gegeven worden.

Ad b. Versterking lokale netwerk: Onderdeel van het implementatieproces is dat het programma wordt aangeboden aan jongeren, hun ouders en medewerkers van de school. Voordat de uitvoering plaatsvindt, wordt eerst met de school besproken hoe hun interne zorg- en veiligheidsinfrastructuur is opgebouwd. De school wordt ook gevraagd om hun lokale samenwerkingspartners uit te nodigen tijdens de uitvoering van het programma. Op deze wijze kunnen de interne- en externe sleutelfiguren aan de doelgroepen worden voorgesteld.

Op de website www.leerlingalert.nl is uitgebreide informatie over het programma te vinden.

1.2 Leeswijzer

Het rapport bestaat uit twee delen:

- I. Uitvoering van het #Alertprogramma inclusief financiële paragraaf. (Hoofdstuk **Error! Reference source not found.**)
- II. Evaluatie van de uitvoering door de doelgroepen (jongeren, ouders en medewerkers van scholen) (Hoofdstukken 3, 4 en 5)

Tussen de hoofdstukken staan foto's die gemaakt zijn tijdens de uitvoering van het programma. Ook zijn daarin citaten verwerkt die zijn opgehaald met het evaluatieonderzoek.

1.3 Jongeren over criminaliteit

In het evaluatieonderzoek (Deel II) hebben we jongeren gevraagd naar criminaliteit. Educatie over het thema (voorlichting) is volgens de jongeren nodig en wenselijk om te voorkomen dat zij in de criminaliteit stappen. Zo worden zij beter toegerust (eigen vaardigheden) om alert te zijn en nee te kunnen zeggen tegen de verleiding om snel geld te verdienen in het criminele circuit.

Zij geven aan dat om te voorkomen dat ze een stap in dat circuit zetten juist die inzet van eigen vaardigheden belangrijk is, dus weerstand bieden, nee zeggen, alert zijn, anderen behoeden en helpen, hulp vragen aan volwassenen en melden. Dit wordt benoemd in de helft van de antwoorden van leerlingen en een derde van de studenten. Tenslotte wordt in de antwoorden van studenten voor ongeveer een derde en leerlingen een vijfde externe factoren benoemd, zoals een stabiele omgeving door het hebben van familie, vrienden, rolmodellen, support en alternatieven (inkomen, opleiding, kansen).

Daarnaast zijn zij van mening dat ze ook een goede basis nodig hebben, zoals ouders, vrienden, familie, inkomen, opleiding en support om te voorkomen dat zij in de criminaliteit terecht komen.

Figuur 2 HPC Zetten, interview met RTL Nieuws

"Alle mentoren hebben het [de bewustwordingsles, red.] nabesproken met de leerlingen en de leerlingen vonden het ook echt wel interessant en nuttig om te horen.

... Nou één van de dingen die ze allemaal noemen is dat ze nu heel anders naar kappers kijken. Maar dat zijn gewoon flauwe grappen. Maar dat is wel een beetje zo. Het feit dat je bij misdaad anoniem moet melden en niet de politie. Dat is wel iets waar ze zich niet bewust van waren en dat zijn ze zich nu wel bewust.

Uhm ook het gemak waarmee je bepaalde dingen doet en waarmee het tot bepaalde dingen leidt - die bankpassen bijvoorbeeld. Daar zijn ze zich niet van bewust. Op zich zijn ze zich van heel veel dingen wel bewust, alleen zijn er wel een paar dingen die geland zijn bij hun waar ze van tevoren niet van op de hoogte waren."

Bent u van mening dat we leerlingen meer bewust hebben gemaakt?

"Ja."

Fragment uit interview met Anneke, docent VWO (48 jaar)

2 Deel II: Uitvoering van het programma

2.1 Doelstellingen en realisatie in één oogopslag

De uitvoering van het [programmaplan](#) is het #Alertprogramma op 1 januari 2020 gestart. In dit programmaplan zijn doelstellingen geformuleerd en afspraken over de uitvoering gemaakt.

De doelstellingen zijn in onderstaande tabel op rij gezet, met daarachter in hoeverre deze zijn gerealiseerd. In de laatste kolom wordt per onderwerp verwezen naar een uitgebreidere toelichting in onderstaande paragrafen. Via de link achter de pijltjes, wordt meteen doorgelinkt naar betreffende paragraaf.

Afspraak	Realisatie		Zie §
Vergroten van bewustwording			
Ontwikkelen van bewustwordingslessen in samenwerking met onderwijs	Er zijn lessen ontwikkeld voor jongeren op VO, MBO, HBO, medewerkers van scholen, ouders en trainers/ docenten die de lessen willen geven		→ 2.1.12.1.1
Lesmateriaal overdragen aan onderwijs	Het lesmateriaal is beschikbaar voor trainers en docenten van scholen waar het programma is geïntroduceerd. We hebben inmiddels ruim 100 personen geautoriseerd.		→ 2.1.2
Inzicht in omvang van de problematiek			
Onderzoek naar mate van ronselen van jongeren door criminelen	Een eerste verkennend onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met Hogeschool Saxion (Remco Spithoven) en wordt voortgezet. Resultaten van het eerste verkennende onderzoek		→ 2.1.3
Onderzoek naar kwaliteit van de bewustwordingslessen	Evaluatieonderzoek is uitgevoerd. De resultaten worden in hoofdstuk 3 beschreven. Het onderzoek wordt voortgezet.		→ 2.1.3 → 0
Inzicht krijgen in oplossingsrichtingen	We hebben een inventarisatie gemaakt van andere preventieve interventies en deze in een leerlijn voor de jeugd (voorkomen risicovol gedrag en veilig opgroeien) gepositioneerd.		→ 2.1.4
Programma ontwikkelen gericht op vergroten van weerbaarheid			
Structurele borging van de eindproducten	We zijn in de fase gekomen dat scholen het programma incorporeren in hun curriculum. Inmiddels zijn 100 personen geautoriseerd om gebruik te maken van het lesmateriaal.		→ 2.1.5
Eindproducten zijn toepasbaar voor andere regio's in Nederland als onderdeel aanpak Ondernijning	Regio's en gemeenten kunnen opgeleid worden om gebruik te maken van het programma binnen hun gebied. Hiervoor zijn aparte trainingen ontwikkeld.		→ 2.1.6
Ontwikkelen van deelprogramma gericht op weerbaarheid toekomstige beroepsbevolking	Er zijn ook lessen ontwikkeld voor studenten op het MBO en HBO, waarbij we speciaal ingaan op de risico's van branche waarvoor ze opgeleid worden.		→ 2.1.7
Uitvoering			
Geven van bewustwordingslessen aan jongeren binnen met name Gelderland	Er zijn in totaal 240 bewustwordingslessen gegeven, waaraan minimaal 15.106 personen deelnamen.		→ 2.1.8
Train-de-trainer principe	Er is een trainersprogramma gemaakt Er zijn in Gelderland ongeveer 14 personen in de trainerspool, die vanwege COVID nog niet ingezet konden worden		→ 2.1.8 → 2.1.6

2.1.1 Ontwikkeling bewustwordingslessen

2.1.1.1 Lesmateriaal

Er is lesmateriaal voor de verschillende doelgroepen (verder) ontwikkeld. Hierbij zijn ook deskundigen uit het onderwijs betrokken. Er is lesmateriaal voor specifieke doelgroepen, zoals:

- ✓ Studenten van internationale schakelklassen (ook te gebruiken voor Praktijkonderwijs);
- ✓ Studenten middelbaar-en hoger beroepsonderwijs;
- ✓ Leerlingen van het voortgezet onderwijs (meerdere varianten: mentoraat, hybride);
- ✓ Medewerkers van onderwijsinstellingen;
- ✓ Ouders.

Het lesmateriaal is voorzien van lesbrieven, ondersteunend lesmateriaal en een PowerPoint. De PowerPoint is voorzien van notities en er zijn varianten beschikbaar, waarbij de lessen volledig ingesproken zijn. Enkele lessen zijn beschikbaar als video.

Het lesmateriaal is pas ter beschikking gesteld aan docenten, nadat een aantal docenten het materiaal bekeken hebben of zij hiermee uit de voeten kunnen. Lessen voor praktijkonderwijs, speciaal onderwijs en maatschappijleer (voortgezet onderwijs) zijn in ontwikkeling.

2.1.1.2 Versteven van het netwerk

Om het netwerk rondom jongeren te versterken, hebben we ook lessen ontwikkeld voor hun ouders en medewerkers van de scholen. Ook betrekken we het lokale netwerk bij de uitvoering van deze bewustwordingslessen. In het werkproces is opgenomen dat de school deze netwerkpartners uitnodigt.

2.1.1.3 Pilot versterken deskundigheid toekomstige docenten op maatschappelijke thema's

In samenwerking met Hogeschool Arnhem Nijmegen (Educatie Academie) is een pilot uitgevoerd om het mentoraat van toekomstige docenten te versterken door het aanbieden van een themamiddag, waarbij signaleren van criminele uitbuiting, huiselijk geweld en middelengebruik centraal stond. In deze sessie kregen studenten casuïstiek voorgelegd, konden zij verschillende organisaties raadplegen om deze casuïstiek op te lossen en kregen ze theorie over gespreksvoering en handelsplannen maken. Deze themamiddag gaan we uitwerken tot een vaste module die aan toekomstige docenten aangeboden kan worden, waarbij ook School en Veiligheid aangesloten is. Overigens voegen we radicalisering als thema toe.

2.1.1.4 Pilot bijdrage ervaringsdeskundige

We hebben een pilot uitgevoerd om tijdens de voorlichting aan jongeren het lesprogramma aan te vullen met een ervaringsdeskundige. Hierbij wordt de les (desgewenst) ingekort tot 60 minuten, waarbij de overige 30 minuten in het teken staat van bevragen van de ervaringsdeskundige door de jongeren. We bieden de school de mogelijkheid aan om te kiezen voor deze variant. De kosten van de inzet van de ervaringsdeskundige wordt door de ervaringsdeskundige (zelfstandig ondernemer) gefactureerd en dit staat los van het programma. Het staat de school volledig vrij om hiervan gebruik te maken.

2.1.1.5 Thema(mid)dagprogramma

We hebben in samenwerking met een docent van het Titus Brandsma College in Velp een thema(mid)dag ontwikkeld, waarbij gebruik gemaakt wordt van de publicatie Tieners achter tralies. Deze publicatie is in opdracht van de heer Gerrit van der Burg (voorzitter van het College van procureurs- generaal) geschreven door Paul Vugts en Maarten van Dun. De auteurs zijn bij de opzet van de themamiddag betrokken geweest – en Paul Vugts was bij de uitvoering van dit programma aanwezig (oktober 2020). Jongeren zijn in deze themamiddag op verschillende manieren met het thema criminele uitbuiting bezig. De opzet is uitgewerkt in een draaiboek en werkboeken voor docenten en de jongeren. Onderdelen van de themadag zijn: uitvoeren van opdrachten door de leerlingen/ studenten onder begeleiding van hun docent (discussie, inleiding in criminaliteit, raps analyseren), voorlichting van ons #Alertprogramma over de context van ondermijnende criminaliteit

en jongeren en groepsopdrachten uitvoeren die een relatie hebben met de publicatie. Deze variant is op meerdere scholen overgenomen en past goed in een project of activiteitenweek en kan ook in wedstrijdvorm.

2.1.2 Lesmateriaal beschikbaar voor het onderwijs

2.1.2.1 Kennisbank/bibliotheek

Voor trainers en docenten die gebruik maken van het programma is een kennisbank opgezet, die zij kunnen raadplegen. In deze kennisbank is materiaal opgenomen die hen ondersteunt bij het geven van de les. Dit zijn o.a. achtergrondartikelen, podcasts, onderzoeksrapporten en documentaires die aansluiten op de thema's van de les. Docenten kunnen gebruik maken van de lesmaterialen en de kennisbank nadat het programma op hun school is geïntroduceerd. Zij kunnen het materiaal na autorisatie benaderen via de website www.leerlingalert.nl

2.1.2.2 Website

De website www.leerlingalert.nl is ontworpen in het eerste semester van 2020 en vervolgens gelanceerd in het najaar van 2020. In eerste instantie is onderzocht of aangesloten kon worden op bestaande platformen, zoals o.a. het Regionaal informatie en expertisecentrum Oost-Nederland, het Veiligheidsnetwerk Oost-Nederland en het Platform Veilig Ondernemen Oost-Nederland. Vanwege de eis om het lesmateriaal via de website te ontsluiten aan geautoriseerde trainers en docenten, bleek dat niet mogelijk en werd besloten tot het ontwikkelen van een eigen website. Voordat de website werd gelanceerd, is deze beoordeeld door de leden van de Stuurgroep Samen Weerbaar, enkele docenten, adviseurs veiligheid van gemeenten en (toekomstige) trainers.

Op deze website:

- ✓ Is informatie te vinden over het programma (werkwijze, ontstaan, samenwerking, documenten);
- ✓ Worden nieuwsberichten geplaatst;
- ✓ Is het lesmateriaal en kennisbank ontsloten op het besloten deel voor trainers en docenten;
- ✓ Is ondersteunende materiaal voor trainers en uitvoeringsteam beschikbaar op het besloten deel voor trainers en uitvoeringsteams.

De website wordt door Max.nl B.V. beheerd en door het #Alert-programmateam actueel gehouden.

2.1.3 Onderzoek

2.1.3.1 Onderzoek naar de mate van ronselen van jongeren door criminelen

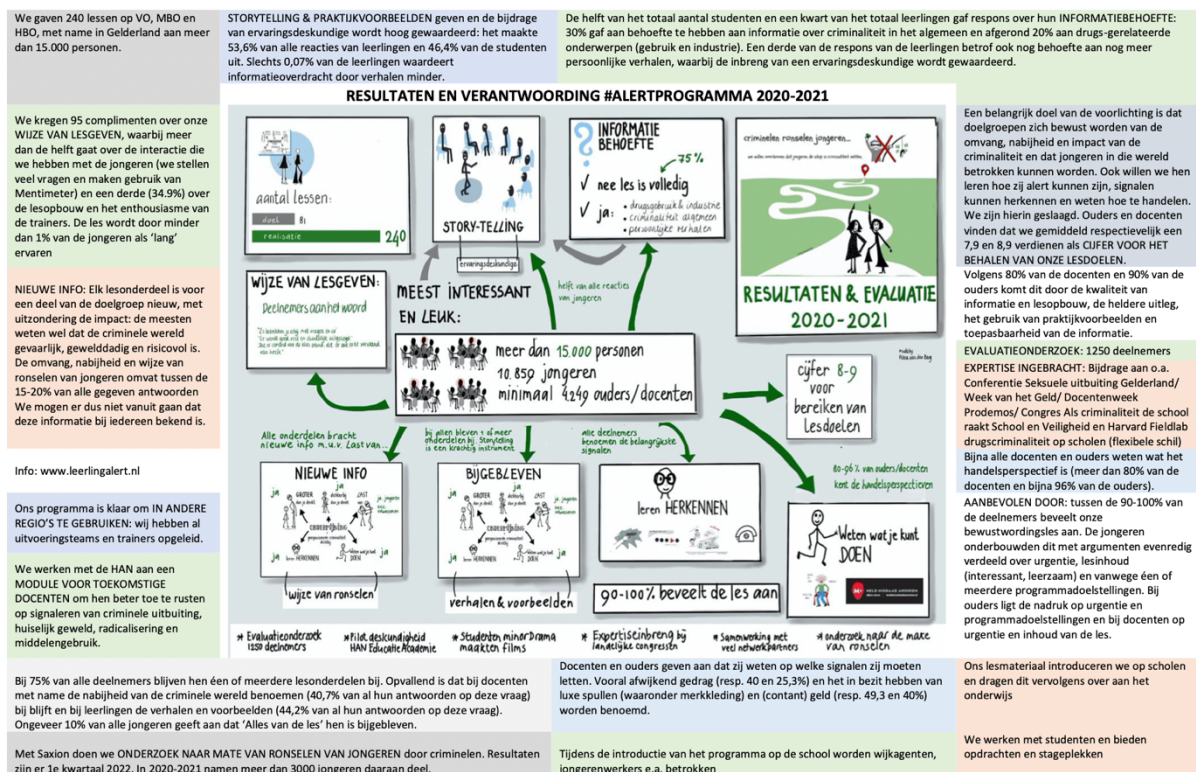
In samenwerking met Hogeschool Saxion (o.a. Remco Spithoven) doen we onderzoek naar de mate van ronselen van jongeren door criminelen. Dit onderzoek is opgezet door Melissa Rekers als afstudeeropdracht (2019) en wordt nu voortgezet als structurele meting onder jongeren. Vanaf 2022 kan dit onderzoek landelijk uitgerold worden en kunnen onderzoeksresultaten per provincie worden geanalyseerd. De analyse van de onderzoeksresultaten van de periode 2020-2021 (Gelderland) wordt in het eerste kwartaal 2022 verwacht. Vooruitlopende op deze analyse en publicatie constateren we dat het percentage jongeren vanaf 14 jaar die geronseld worden door criminelen om strafbare activiteiten te doen in vergelijking met het eerdere onderzoek, oploopt.

We zijn aangehaakt bij het landelijk netwerk van onderzoekers op dit thema (ondermijning) en worden door hen af en toe bevraagd.

2.1.3.2 Evaluatieonderzoek

We hebben onze voorlichtingen geëvalueerd door deelnemers een schriftelijke enquête voor te leggen (digitaal). Hieraan hebben ongeveer 25 ouders, 1000 leerlingen, 100 docenten en 100

studenten deelgenomen. De resultaten zijn uitgebreid beschreven in Hoofdstuk 0 (Deel II: Evaluatieonderzoek). Hieronder zijn de resultaten in een factsheet samengevat. We behalen onze lesdoelen, de kwaliteit van de les is goed, interessant en volledig, 90-100% van de deelnemers is van mening dat anderen uit hun doelgroep ook de les zou moeten krijgen en beveelt de les aan.

2.1.4 Inzicht krijgen in oplossingsrichtingen

2.1.4.1 Samen werken aan de ambitie

We werken samen met gemeenten en onderwijsinstellingen. De samenwerking met scholen in provincie Gelderland is opgebouwd, net als met landelijke organisaties zoals onder andere School en Veiligheid, VO-raad, MBO-raad, Bureau Halt, Het Rode Kruis (aanpak mensenhandel), verslavingsorganisaties (Tactus, Iriszorg), Meld Misdaad Anoniem, Centrum Kinderhandel Mensenhandel, Regionaal Informatie Expertise Centrum (RIEC) en het Platform Veilig Ondernemen.

2.1.4.2 Leerlijn 'voorkomen risicovol gedrag van jongeren' ontworpen

We constateerden dat gemeenten en scholen worstelen met het preventieaanbod op verschillende thema's. We hebben daarom een inventarisatie gemaakt van het aanbod gericht op het voorkomen van risicovol gedrag bij jongeren – en op basis daarvan een leerlijn opgesteld. We hebben hiervoor ook veel besprekingen gehad met medewerkers van Bureau Halt, verslavingsorganisaties, CKM etc. De leerlijn "voorkomen risicovol gedrag van jongeren" ([Klik hierop voor meer informatie](#)) helpt scholen en gemeenten om overzicht te krijgen in de verschillende soorten preventieve instrumenten die op diverse onderwerpen ingezet kunnen worden en te plaatsen in tijd en hoe deze zich verhouden tot elkaar.

2.1.4.3 Overzicht van andere voorlichtingen in relatie tot onze les

Ook hebben we een overzicht gemaakt van de verschillende soorten preventieve instrumenten en hoe deze zich verhouden tot onze lesinhoud. Zo wordt nog meer duidelijk waarover onze bewustwordings-les wel/ niet gaat ([Klik hierop voor meer informatie](#)). Voorbeeld: in onze

bewustwordingsles worden de onderwerpen geldezel, creditboy en sexting besproken en maakt onderdeel uit van de hele context waarbinnen we criminele uitbuiting (omvang, nabijheid, impact, herkennen en handelen) bespreken. Er zijn lessen beschikbaar die een volledig lesuur alleen wijten aan een van deze onderwerpen. Ander voorbeeld: we hebben het over melden bij Meld misdaad Anoniem – en deze organisatie verzorgt zelf ook voorlichtingen over hun organisatie en meldprocedure. Initiatieven zoals Foute centen (RIEC) of de Cyber24-koffers (CCV) benaderen criminele uitbuiting in spelvorm en is op de bewustwordingsles een mooie aanvulling om in vroegere leerjaren of juist als opvolging van de les op te nemen in het curriculum.

2.1.5 Structurele borging

Samen met docenten hebben we onderzocht op welke wijze we de bewustwordingslessen kunnen borgen in het curriculum van de school: hun voorkeur ging uit aan zelfstandig uitvoeren van de lessen binnen bijvoorbeeld mentoruren, maatschappijleer of burgerschap. We hebben het werkproces om het programma te introduceren op scholen tot en met de borging beschreven en uitgewerkt in checklists (kennisbank van de website).

Sinds het laatste kwartaal 2021 organiseren we periodiek via open webinars met vragenuurtjes voor docenten en trainers die werken met het lesmateriaal en geven voorlichting over ons programma, waaraan elke geïnteresseerde kan deelnemen. Op deze wijze kunnen we de gebruikers van het programma goed ondersteunen.

De eerste scholen maken nu zelfstandig gebruik van de het lesmateriaal (Schaersvoorde College, Beekdal Lyceum, ROC Rijnijssel (enkele opleidingen), ROC Nijmegen en Westeraam College, Elst). Met andere scholen zijn we nu in gesprek. Er zijn 100 personen (trainers en docenten) geautoriseerd voor het besloten deel van de website om gebruik te maken van het lesmateriaal.

Het versterken van het netwerk rondom jongeren beperken we tot de introductie. We verbinden en vervolgens is het aan het lokale netwerk (wijkagent, jongerenwerker etc.) en de school om dit contact te onderhouden.

2.1.6 Toepasbaar in andere regio's van Nederland

We hebben een manier gevonden om onze kennis en kunde te delen met andere regio's van Nederland. Teams uit andere regio's (uitvoeringsteams) worden door ons opgeleid en gefaciliteerd. Zij kunnen daarna gebruik maken van ons lesmateriaal en werkmethode. Deze teams hebben hun eigen trainerspool, die door ons opgeleid worden.

Er is lesmateriaal ontwikkeld voor trainers en uitvoeringsteams. Trainingen aan hen worden periodiek gegeven via webinars en op verzoek op locatie. Hieraan zijn aanvullende kosten verbonden. De inzet van het opleiden, faciliteren en ondersteunen van deze uitvoeringsteams is gefinancierd vanuit additionele (incidentele) middelen uit deze andere regio's en valt buiten de verantwoording van 2020-2021.

Voor de trainers en uitvoeringsteams van het #Alertprogramma is ondersteunend materiaal voor de uitvoering gemaakt. Dit betekent dat het werkproces is beschreven, checklists zijn opgesteld, uitleg over het programma in pitchvorm en uitgebreide vorm is beschreven en zowel als Powerpoint als in video beschikbaar is evenals modellen voor afspraakformulieren en communicatieberichten;

Inmiddels zijn er teams opgeleid die werken binnen Friesland, Groningen, Drenthe, Hilversum, Veenendaal en Limburg. Zij starten nu met de uitvoering in hun gebied. Deze uitvoeringsteams werken volgens de #Alertmethode, organiseren de lessen op scholen en coördineren hun

trainerspool. Zie de [actuele kaart op de website](#) om te zien waar uitvoeringsteams ingezet kunnen worden.

2.1.7 Deelprogramma weerbare toekomstige beroepsbevolking

In samenwerking met het Platform Veilig Ondernemen hebben we een totaalprogramma (Weerbare Maatschappij) beschikbaar. Hierbij wordt een combinatie gemaakt met voorlichting aan ondernemers en mensen uit de buitengebieden op de school waar ook het #Alertprogramma wordt uitgevoerd. Met dit totaalprogramma wordt een krachtige impuls gegeven om de maatschappij weerbaar te maken tegen ondermijnende criminaliteit. De eerste keer was in 2019 (Hendrik Pierson College in Zetten, Overbetuwe) en in november 2021 hebben we dit op het OBC Huissen (VMBO) nogmaals uitgevoerd.

2.1.8 Uitvoering

We streefden naar 81 bewustwordingslessen (programmaplan). Ondanks dat:

- ✓ We minder capaciteit tot onze beschikking hadden om het programma uit te voeren en
- ✓ COVID zeker een negatief effect had op de snelheid waarmee het programma uitgerold kon worden en de beperkte beschikbaarheid van capaciteit vanuit het netwerk

hebben we vanaf 1 januari 2020 tot en met 31 december 2021 in totaal **240 bewustwordingslessen** gegeven. Daarmee namen minimaal 11.998 jongeren deel en 3.108 medewerkers van scholen of ouders/ verzorgers van deze jongeren.

Soort voorlichting	Aantal lessen	Aantal deelnemers	Bijzonderheden:
Leerlingalert	112	8.649	Het aantal deelnemers ligt vele malen hoger. We hebben niet kunnen registreren hoeveel personen deelnamen aan de webinars. Daarnaast is aan docenten de weblink ter beschikking gesteld.
Docentalert	45	2.208	
Ouderalert	26	900	
Studentalert	57	3.349	
Totaal	240	Minimaal 15.106	

In Gelderland zijn 14 personen geïnteresseerd in deelname als trainer. Vanwege de COVID-restricties hebben we nog onvoldoende gebruik van hen kunnen maken. Dit wordt opgepakt in het tweede semester van 2022.

In bijlage 6.1 is een overzicht opgenomen van scholen waar de lessen zijn gegeven, gesorteerd naar gemeente, soort voorlichting, doelgroep en aantal deelnemers.

2.1.9 Overige activiteiten

2.1.9.1 Samenwerking met studenten

✓ Stageplekken

We vinden het leuk en belangrijk om te werken met studenten. Daarom hebben we in de periode 2020-2021 twee stageplekken ingevuld:

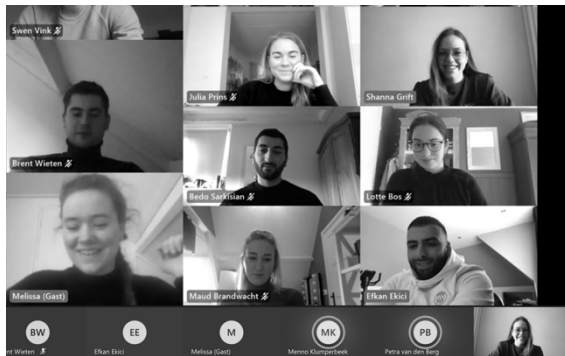
- ✓ MBO-student social work (Mijn school, Graafschap college, Doetinchem) die ook zijn examen bij ons doet. We zijn een erkend praktijkopleider;

HBO student Integrale veiligheidskunde (Hogeschool Saxion, Deventer), meeloopstage.

✓ Safe & security Lab Hogeschool Saxion, Deventer

Studenten van Hogeschool Saxion (integrale veiligheidskunde) hebben voor ons vanuit het Safe & Security lab de volgende opdrachten uitgevoerd:

- ✓ Onderzoek en advies over de wijze waarop we (en scholen) ouders beter kunnen betrekken bij voorlichtingen. Eén van de adviezen was om de voorlichting aan te bieden via een webinar – en dat advies hebben we opgevolgd;
- ✓ Evaluatiemethode van de voorlichting voor ouders en docenten ontwikkelen: van het resultaat maken we nu gebruik;
- ✓ Routekaart opstellen voor het benaderen van scholen om het programma te implementeren: deze routekaart is nu verwerkt in de processen voor de uitvoeringsteams.

✓ Minor Drama

Verder hebben we opdrachten gegeven aan studenten van Hogeschool Arnhem Nijmegen (minor Drama). Zij hebben hierbij samengewerkt met studenten van het Graafschap College in Doetinchem (MBO).

Zij leverden twee producten op die we kunnen inzetten in onze voorlichting:

- ✓ Film van 30 minuten (Zoey), waarin een meisje wordt geronseld en uiteindelijk wordt ingezet als dealer en om een overval te plegen → deze film kan ingezet worden ter voorbereiding van de voorlichting;

- ✓ Drie verschillende verhaallijnen met verschillende scenario's waarin mogelijke signalen door medewerkers op school herkend kunnen worden en welke handelsperspectieven ingezet kunnen worden → deze scenario's kunnen gebruikt worden als ondersteunend lesmateriaal voor medewerkers van scholen.

2.1.9.2 Expert bij regionale en landelijke conferenties

We hebben als expert meegewerkt aan regionale en landelijke conferenties. Klik op het event om door te linken naar de specifieke bijdrage:

- ✓ [Week van het Geld](#), ministerie Financiën;
- ✓ [Als criminaliteit de school raakt](#), School en Veiligheid (overige tafelgasten o.a. Erik van 't Zelfde, Robbie Roks);
- ✓ [Seksuele uitbuiting van jongeren en adolescenten](#), provincie Gelderland en gemeente Arnhem (overige tafelgasten: Remco Spithoven - Saxion, Nikki Lee Jansen - Help Wanted, Lisa de Vries – ervaringswerker, Jonathan Douma – Moviera)
- ✓ [Prodemos: docentenweek maatschappijleer](#). Onze webinars zijn als tweede beste bezocht tijdens deze week en werden beoordeeld met een 8.
- ✓ Platform Veilig Ondernemen Oost-Nederland (PVO-ON) en Hogeschool Saxion organiseerden de hackathon [“HCKTHN404: Ondernijning not found”](#), waarbij we de inleiding verzorgden en desgewenst expertise inbrachten. Eén van de oplossingen die tijdens deze bijeenkomst is bedacht, zullen we in samenwerking met het PVO-ON verder uitwerken in 2022;
- ✓ [Weerbaarheidsdagen Friesland](#): op 14 september 2021 gaven we in Joure een plenaire inleiding aan medewerkers van gemeenten, politie en provincie Friesland over jongeren in de (ondermijnende) criminaliteit. Deze dagen werden georganiseerd door Bureau Drugszaken.
- ✓ Op 28 oktober 2022 verzorgden we een workshop voor deelnemers van de [Najaarscarrousel](#) georganiseerd door de Veiligheidsalliantie Regio Rotterdam.

We waren benaderd om structureel deel te nemen aan het **Harvard Field Lab** met het thema drugs op scholen in opdracht van Gerrit van der Burg. Vanwege capaciteit hebben we hieraan niet structureel deelgenomen, maar zijn aangeschoven als flexibel te raadplegen experts.

Figuur 3 Expertise bijdragen Week van het Geld 202

2.1.10 In het nieuws

We zijn in het nieuws geweest: geïnterviewd voor regionale en landelijke radio, tv en krantenartikelen. In de bijlage 6.2 is een overzicht te vinden met directe linken naar de (nieuws)items.

Dit overzicht is zeker niet compleet maar geeft wel een indruk. De foto's zijn respectievelijk opnames van Regio8 (Marianum, Groenlo) met Nout Polman (stagiair, trainer) en Omroep Gelderland op het OBC in Huissen.

2.2 Financiële en overige verantwoording

2.2.1 Randvoorwaarden

In het programmaplan stonden een aantal randvoorwaarden benoemd, die van belang zijn voor het behalen van de ambitie van het programma. In onderstaande tabel staat aangegeven welke deze waren en in hoeverre deze zijn ingevuld.

Randvoorwaarden	
Draagvlak was grotendeels aanwezig bij besturen directies van deelnemende onderwijsinstellingen, gemeenten en politie - Binnen het districtelijk veiligheidsoverleg (DVO) van Gelderland-midden en Noordoost Gelderland zijn presentaties gehouden over het programma, waaruit bleek dat er draagvlak was om het programma binnen de gemeente te ondersteunen. In Gelderland-zuid is geen presentatie gehouden na overleg met de portefeuillehouder ondermijning (destijds de heer De Boer, burgemeester van Buren). De portefeuillehouder zou in het DVO-aandacht vragen voor het programma. - Bij de ambtelijke IV-overleggen van Gelderland-midden en Noordoost Gelderland zijn presentaties gegeven over het programma. Dit heeft geresulteerd in een aantal trainers en ook ondersteuning in het uitvoeren en initiëren van het programma - In het voorbereidende traject is overleg geweest met stakeholders binnen de politie (Aart Garssen, Jose Rooijens, Rini Strijbosch) en zijn afspraken gemaakt over bijdrage van de politie tijdens de uitvoering van de lessen. - Met besturen en directie van verschillende onderwijsinstellingen is overleg gevoerd en dit heeft in de meeste gevallen geleid tot implementatie van het programma binnen de school. - Om het draagvlak te vergroten bij scholen, hebben we binnen o.a. de gemeente Nijkerk en Harderwijk voorlichting gegeven tijdens de lokale educatie agenda (LEA-overleggen) - De opdrachtgever heeft aan alle gemeentebesturen een brief gezonden over het programma waarin ook duidelijk werd wat van de verschillende partijen voor bijdrage werd gevraagd tijdens de uitvoering.	√
De rollen zijn uitgevoerd zoals beschreven in het programma.	√
Middelen en faciliteiten zijn beschikbaar gesteld om het programma uit te voeren.	√

Programmateam is was niet volledig en had wel de juiste competenties. De totaal geraamde inzet van 2 fte is niet behaald. - Conform het programmaplan was voor 0,77 fte een programmaleider beschikbaar. - Er is in mei 2020 afscheid genomen van de strategisch expert ondermijning van Nationale politie, die voor 0,44 fte beschikbaar zou zijn voor het programma. Deze capaciteit is vervolgens niet meer ingevuld. Dit is capaciteit die los staat van de aanwezigheid van wijkagenten of operationele experts tijdens de uitvoering van de bewustwordingslessen. - Een teamlid is in 2020 vanaf juni tot en met mei 2021 ingehuurd voor 11 uur in de week en van juni tot en met december 2021 voor 25 uren. - Twee stagiaires hebben het programma verder ondersteund in de uitvoering. - De variabele inzet van deelnemende partijen (trainers vanuit het netwerk) (0,22 fte) is niet gerealiseerd, wat met name te maken heeft met de beperkingen van COVID.	X
---	---

2.2.2 Financieel overzicht

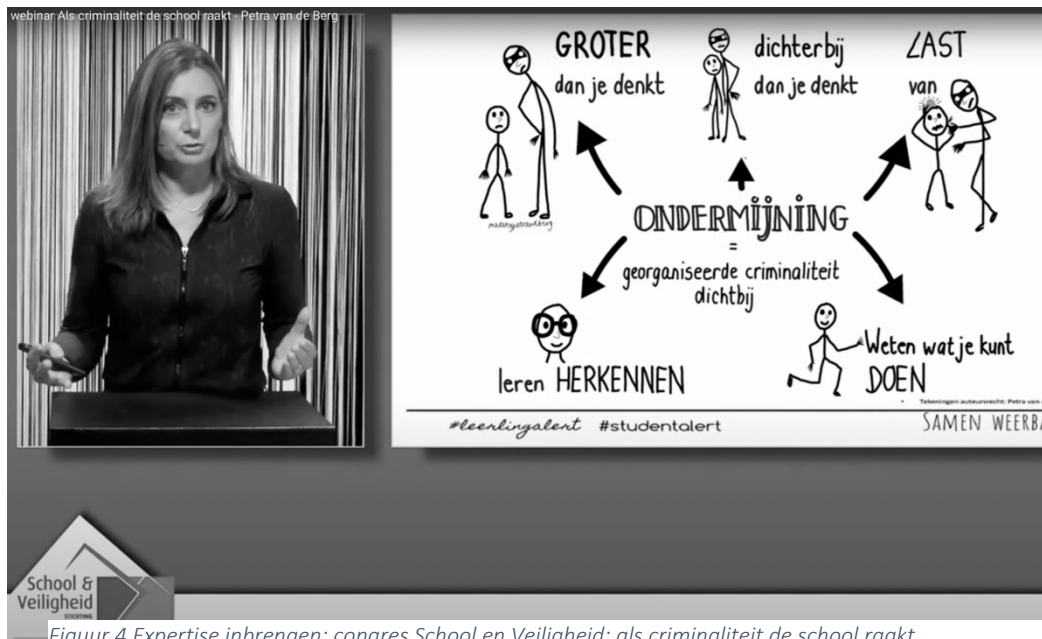
Voor de uitvoering van het programma was uitgegaan van € 134.000, - exclusief de bijdrage die de capaciteit die de politie zou inbrengen in het programma. Dekking werd gevonden in de bijdrage van het Ministerie van JV, Provincie Gelderland en vanuit het programmabudget van Samen Weerbaar, totaal € 150.000, -. Deze middelen zijn geheel besteed en bleken onvoldoende. Dit had te maken met het volgende:

- In de initiële begroting was geen rekening gehouden met de werkgeverslasten en jaarlijkse loonstijging. Gemeente Rheden heeft deze kosten (€ 35.847) voor rekening genomen.
- Er werd uitgegaan van ontsluiten van het lesmateriaal aan docenten en trainers via bestaande websites, van bijvoorbeeld het Regionaal Informatie en Expertise Centrum, het Platform Veilig Ondernemen, gemeente of Veiligheidsnetwerk Oost-Nederland. Dit bleek niet mogelijk, omdat deze organisaties het onwenselijk vinden als externe doelgroepen toegang krijgen (weliswaar via autorisatie) tot een besloten deel van de website. Daarom is besloten om een eigen website te ontwikkelen en in te richten. De kosten hiervan was rond de € 10.000, - en de beheerskosten zijn € 2.000, - / jaar. Hierdoor is een overschrijding van het budget van € 4.200, -. Omdat de website ook ter beschikking wordt gesteld aan uitvoeringsteams in andere regio's dan Gelderland, is dit tekort aangevuld vanuit de middelen die zijn ontvangen van deze uitvoeringsteams.

Zoals in de verklaring en ook onder randvoorwaarden is aangehaald, is de bijdrage in natura door politie en netwerkpartners niet geëffectueerd. Dit heeft geen consequenties gehad voor de financiële stand van zaken, evenwel voor de uitvoering van het programma met minder capaciteit dan van tevoren was ingeschat.

FINANCIEEL OVERZICHT #ALERTPROGRAMMA 2020-2021

	BEGROTING	REALISATIE	VERKLARING
KOSTEN			
CAPACITEIT			
Programmaleider (0,77 fte)	€ 83.918	€ 136.326	In de begroting ontbraken de werkgeverslasten en jaarlijkse loonkostenstijging. De inzet is cf het programmaplan.
Ondersteuner (0,44 fte)	€ 40.180	€ 39.521	De ondersteuner is per oktober 2020 t/m 05-2021 11 u/wk ingezet en daarna 25/wk. De kosten zijn binnen budget gebleven.
Overige kosten capaciteit	€ 3.600	€ 0	Dit budget is niet ingezet voor capaciteit, maar voor overige zaken, zoals communicatie.
OVERIGE	€ 6.400	€ 14.215	Voor de uitvoering van lessen op scholen zijn ondersteunende technische materialen aangeschaft. Er was geen rekening gehouden dat een aparte website ontwikkeld zou moeten worden. Uiteindelijk bleek dat aansluiten bij bestaande websites geen optie was, omdat externen toegang zouden krijgen via autorisaties en de organisaties dit niet toestaan. Het webbeheer en ondersteuning bedraagt ongeveer €2000,- per jaar. Er is geïnvesteerd in ontwikkeling van producten ter bevordering van promotie van het programma.
Materialen e.d.		€ 1.324	
Website- ontwikkeling en beheer		€ 10.235	
Communicatie		€ 2.656	
TOTALE KOSTEN	€ 134.098	€ 190.062	
BIJDRAGEN IN NATURA			
Teamlid vanuit politie (0,44 fte)	€ 58.292	€ 0	De politie heeft uiteindelijk geen capaciteit geleverd. Deze inzet zou in natura geleverd worden.
Trainer vanuit netwerk (0,22 fte)	€ 22.308	€ 0	Vanwege COVID-19 konden afgelopen jaar geen trainers ingezet worden vanuit het netwerk. Ook deze kosten drukken niet op de financiële middelen
	€ 80.600	€ 0	
DEKKING			
Ministerie JV	€ 40.000	€ 40.000	Met deze bijdrage zijn o.a. de loonkosten van de ondersteuner betaald
Provincie Gelderland	€ 100.000	€ 100.000	Met deze bijdrage zijn de loonkosten van de programmaleider betaald
Samen Weerbaar	€ 10.000	€ 10.000	Met deze bijdrage zijn de overige kosten betaald.
Bijdrage externe partijen		€ 4.215	In andere regio's zijn uitvoeringsteams opgeleid om het programma uit te rollen op scholen in die regio's. Deze regio's dragen financieel bij aan het programma. Vanuit deze financiering is bijgedragen aan de website en communicatie.
Gemeente Rheden	€ 0	€ 35.847	Met deze bijdrage heeft gemeente Rheden de loonkostenstijging (€ 5.188) en werkgeverslasten voor rekening genomen.
TOTALE DEKKING	€ 150.000	€ 190.062	

Figuur 4 Expertise inbrengen: congres School en Veiligheid: als criminaliteit de school raakt

"Ik vind het vooral waardevol dat iemand anders het verhaal vertelt en dat wij daar dan ter ondersteuning bij zijn.

En al helemaal na de lessen, dan hebben de leerlingen de kans om nog vragen te stellen en bij ons te komen. En daar wordt echt wel gebruik van gemaakt. Dus in dat opzichte, voor onze contacten, is het heel waardevol.

Er zijn daarna zelfs contacten met ouders geweest. Dus ja, dat is voor ons alleen maar mooi meegenomen. Het is voor ons soms lastig om in contact te komen met elkaar, dus voor als iets dan helpt, dan pakken we dat graag aan zeg maar.

...

Het is voor ons ook wel een win-win situatie. Niet iedere klas heeft natuurlijk de boefjes die je wil bereiken, maar op deze manier krijgen ook de kwetsbare een kans om naar je toe te komen en vragen te stellen. Dus probeer er gewoon bij te zijn."

Fragmenten uit interview met Fleur, hoofdagent

3 Deel II: Evaluatieonderzoek

3.1 Doel van het onderzoek.

We geven lessen aan jongeren, hun ouders en medewerkers van scholen. Deze lessen evalueren we om inzicht te krijgen in hoeverre de informatie die we geven ook overkomt, voorziet in de informatiebehoefte en welke informatiebehoefte nog over blijft. We zijn ook benieuwd of de wijze waarop we de bewustwordingsles hebben opgebouwd door de doelgroep wordt gewaardeerd. Met de feedback kunnen we beoordelen of we de inhoud van het programma en/of didactiek moeten aanpassen. Verder zijn we heel benieuwd of de doelgroepen onze producten aanbevelen.

3.2 Manier van onderzoek

Als onderzoeksmethode hebben we gebruik gemaakt van het bevragen van de doelgroep door middel van een schriftelijke enquête. Hierbij is gebruik gemaakt van een vaste vragenlijst met deels gesloten- en deels open vragen. We hebben met open vragen enige vorm van sturing in de beantwoording door respondenten willen voorkomen. In bijlage 6.3 zijn de vragenlijsten te vinden.

De vragenlijsten voor ouders/verzorgers (verder genoemd: ouders) en medewerkers van de scholen (verder genoemd: docenten) zijn vergelijkbaar en verschilt van die voor de jongeren, omdat de voorlichtingen op enkele punten verschillen. In de bijlagen zijn de vragenlijsten opgenomen.

Na de voorlichting vroegen we de deelnemers om de enquête in te vullen. Zij konden toegang krijgen tot de vragenlijst via een link op hun device (telefoon of iPad) of door het scannen van een QR-code. Omdat de meeste docenten en ouders de bewustwordingsles via een Webinar hebben kunnen volgen, hebben wij hen een link van het onderzoek gezonden in de chat.

We hebben voorafgaande aan de voorlichting de school aangegeven dat we onderzoek willen doen en de doelgroepen vragenlijsten willen voorleggen. Bij de jongeren ging dit ook om het onderzoek naar de mate van ronselen, naast dit evaluatieonderzoek. De school heeft de ouders via nieuwsbrieven of als onderdeel van de uitnodiging voor de Webinar (#ouderalert) geïnformeerd over het bevragen van de leerlingen. We hadden gehoopt dat alle deelnemers van de les de enquête zou invullen, maar dat is niet gelukt. Enerzijds omdat jongeren niet meer de tijd namen om de enquête in te vullen en anderzijds omdat niet iedereen met hun telefoon de QR-code kon scannen.

Daarnaast zijn er verdiepende interviews gehouden met een tweetal jongeren, een jongerenwerker, een docent, een ouder en politiemedewerker. Deze interviews zijn ook opgenomen in de bijlagen.

3.3 Periode van onderzoek

We hebben de deelnemers bevraagd vanaf augustus 2021 tot en met december 2021. In deze periode zijn geen veranderingen in het lesmateriaal geweest.

3.4 Verwerking van de resultaten

De enquêtes zijn verwerkt in Qualtrics. De respondenten hebben niet op alle vragen antwoord gegeven. Soms waren antwoorden niet bruikbaar (1 letter of punt ingevoerd). Deze zijn niet in de resultaten meegenomen (geen antwoord). Omdat de vragenlijst veel open vragen bevatte, konden respondenten ook aangeven dat zij geen antwoord hadden op de vraag (weet niet). Dit is bij het verwerken van de resultaten ook apart benoemd.

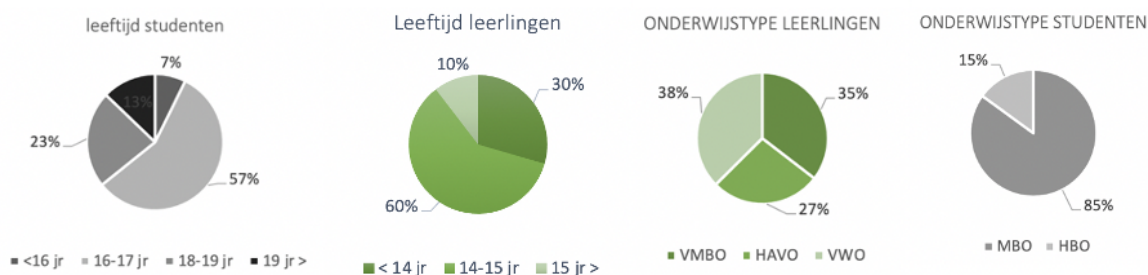
Verder konden respondenten ook meerdere reacties geven op een vraag. Dit betekent dat er soms meer reacties zijn, dan het aantal respondenten. Om duidelijk te maken hoeveel respondenten de vraag hebben beantwoord, gebruiken we de letter N. Dus N=1000 betekent: de vraag is beantwoord door 1000 respondenten. In de tabellen zullen onderaan totalen staan, waaruit duidelijk wordt hoeveel reacties de respondenten hebben gegeven. We gebruiken de letter q voor het totaal aantal antwoorden dat respondenten gaf op een vraag. In de bijlagen zijn de resultaten van het onderzoek opgenomen per doelgroep (#docentalert, #ouderalert, #leerlingalert en #studentalert).

N = totaal aantal respondenten q = totaal aantal antwoorden

In bijlage 6.4 zijn tabellen opgenomen met de samenvattende resultaten. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van deze aparte onderzoeken met elkaar vergeleken, geanalyseerd en conclusies getrokken. In hoofdstuk 5 worden de conclusies van het onderzoek samengevat.

3.5 Deelnemers aan het onderzoek

In totaal deden **1126 personen** mee aan het evaluatieonderzoek. In onderstaande tabel is dit per doelgroep gespecificeerd. De **leeftijd** van meeste leerlingen is 14-15 jaar en van de meeste studenten tussen de 16 en 18 jaar. Bijna 60% van de medewerkers van de school is tussen 30 en 50 jaar oud en bijna driekwart van de ouders is tussen de 40-49 jaar. De verdeling van leerlingen over de verschillende **schoolniveaus** (VMBO, Havo en VWO) is redelijk evenredig. Het merendeel van de studenten (95%) volgt een middelbare beroepsopleiding.

Populatie					
	N	Leeftijd		Schoolniveau	
Docentalert	98	20-29	17,3		
		30-39	28,6		
		40-49	26,5		
		50-59	22,4		
		60-69	4,1		
Ouderalert	23	40-49	73,4		
		50-59	26,6		
Leerlingalert	996	< 14 jaar	28,8%	VMBO	35,4%
		14-15 jaar	58,7%	HAVO	27,1%
		>15 jaar	10,2%	VWO	37,4%
Studentalert	109	< 16 jaar	7,3 %	MBO	95%
		16-17 jaar	56,8 %	HBO	4%
		18-19 jaar	22,9 %	WO	1%
		> 19 jaar	12,8 %		
Totaal N=	1226				

Figuur 5 Liemers College

"Ja dat vind ik zeker. [Antwoord op de vraag of alle jongeren deze les zouden moeten krijgen, red] Je kan er altijd mee te maken krijgen. Er kan altijd iemand in je vriendenkring, je netwerk in aanraking komen met criminaliteit, drugs, bendes. Ik denk dat het goed is om preventief te voorlichting dat je signalen kan herkennen. Zoals met die telefoons en pinpasjes, van 'He waarom vraagt hij dat?'

Sommige mensen die hebben nog niet door wat er gebeurt. En dan moeten er eigenlijk direct bellen gaan rinkelen. Van 'wat gebeurt er, wat vraagt hij eigenlijk aan mij?'

Het klinkt allemaal heel leuk, zoals jullie dat ook aangaven in de les, het klinkt allemaal heel leuk. Maar de realiteit is niet leuk.

Het is goed om iedereen over die problemen voor te lichten. Daar moet je allemaal voor zijn."

Wat zou jij collega-jongerenwerkers aanraden als zij de uitnodiging krijgen om de bewustwordingsles bij te wonen?

"Hierheen gaan, je eigen bevindingen vertellen!"

Fragment uit interview met Jan, jongerenwerker.

4 Resultaten van het onderzoek

In de bijlagen is de uitwerking van het evaluatieonderzoek per doelgroep te lezen. Ook zijn daar alle onderzoeksresultaten per vraag en doelgroep gegroepeerd, zodat de resultaten zoveel als mogelijk te vergelijken zijn. Zoals eerder beschreven kunnen we vanwege verschillende vragenlijsten niet alle resultaten per doelgroep met elkaar vergelijken. In deze paragraaf vatten we deze resultaten samen.

In de grafieken maken we gebruik van verschillende kleuren om de doelgroepen aan te duiden.

Docenten	
Ouders	
Leerlingen	
Studenten	

Het aantal respondenten per doelgroep verschilt en ook de hoeveelheid reacties die zij per vraag gaven. Om deze met elkaar te kunnen vergelijken maken we gebruik van de percentages van het totaal aantal respondenten per doelgroep (N) of van het totaal aantal gegeven antwoorden door die doelgroep (q) – en niet van de absolute aantallen.

4.1 Verwachtingen van de voorlichting

We vroegen onze doelgroepen of zij voorafgaande aan de voorlichting bepaalde verwachtingen hadden en in hoeverre aan deze verwachtingen was voldaan.

- ✓ Leerlingen: 73,3% had een bepaalde verwachting, waarvan 1/5 verwachtte dat de les leuk, leerzaam en interessant zou zijn en 11% had een lage verwachting. 74,8% van de leerlingen vond dat de les aansloot op de verwachtingen.
- ✓ Studenten: 16,7% had geen enkele verwachting, 12% had een hoge verwachting en 13% een lage. Uiteindelijk vond 58,7% van de studenten dat de les aansloot op de verwachtingen en 14,7% juist niet.
- ✓ Docenten: 21% van hen had geen verwachtingen. De meesten wisten wel dat het ging over jongeren en criminaliteit, signaleren en handelen. Uiteindelijk vond 82,3% dat de les aansloot op hun verwachting.
- ✓ Ouders: 73% van de ouders heeft een hoge verwachting van de les en verwacht inzicht te krijgen in de wereld van jongeren en criminaliteit en informatie over hoe en wat zij als ouders kunnen doen. 100% van de ouders geeft aan dat de les aansloot op hun verwachtingen.

Conclusie: Alle doelgroepen hebben voorafgaande aan de les bepaalde verwachtingen qua kwaliteit en lesinhoud, waarbij het merendeel (rond de 75%) vindt dat les zeker aan de verwachtingen voldoet (in positieve zin).

4.2 Mate van bereiken van lesdoelen

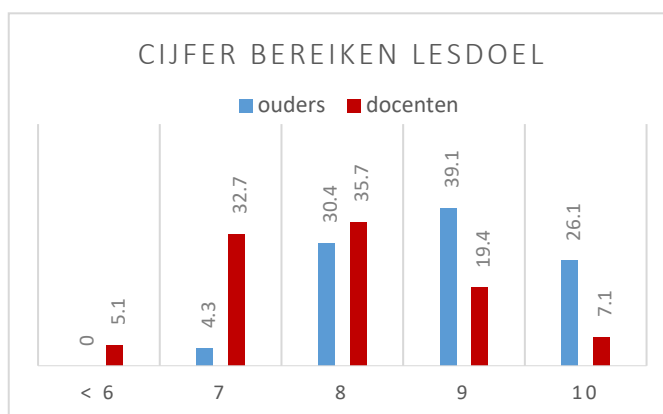
Met het #Alertprogramma willen we bereiken dat de doelgroepen zich bewust worden van de omvang, nabijheid en impact van de criminaliteit en dat jongeren in die wereld betrokken kunnen worden. Ook willen we hen leren hoe zij alert kunnen zijn, signalen kunnen herkennen en weten hoe te handelen. We hebben de doelgroepen hierover op verschillende manieren vragen gesteld.

Vragen voorgelegd aan:	Docenten	Ouders	Leerlingen	Studenten
Bereiken lesdoel gewaardeerd in cijfer	√	√		
Welke informatie was nieuw voor je	√	√	√	√
Welke informatie is je na de les meest bijgebleven	√	√	√	√
Welke signalen kun je je nog herinneren	√	√		
In hoeverre de vervolgstappen duidelijk zijn	√	√		

4.2.1 Mate waarin lesdoelen zijn bereikt volgens docenten en ouders

We vroegen de ouders en medewerkers van scholen in cijfers uit te drukken in hoeverre we ons doel met de voorlichting hebben bereikt.

Van meer dan een kwart van de ouders krijgen we voor het behalen van onze lesdoelen een 10. 39,1% van de ouders en 19,1% van de docenten beoordeelt dit met het cijfer 9. 35,7% van de docenten en 30,4% van de ouders geeft een 8 en een derde van de docenten een 7. Lager dan een 6 wordt door een enkele docent gegeven.

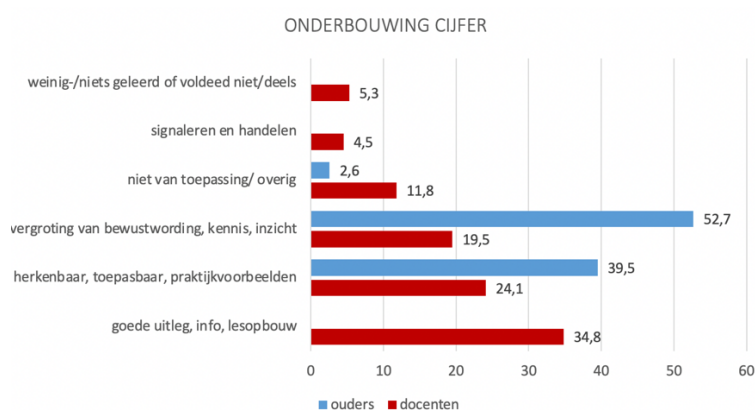

Conclusie: Docenten beoordelen het bereiken van de lesdoelen met een (gemiddeld) 7,9 en de ouders waarderen het met een 8,9.

Vervolgens vroegen we hen dit cijfer te onderbouwen.

- ✓ 34,8% van de *docenten* gaf aan dat de uitleg, informatie en lesopbouw goed was.
- ✓ Een kwart (24,1%) vond de informatie herkenbaar en toepasbaar – mede door gebruik van de praktijkvoorbeelden.
- ✓ Een vijfde gaf aan dat de les hun bewustwording, kennis en inzicht had vergroot.
- ✓ Minder dan 5% gaf aan weinig tot niets geleerd te hebben.
- ✓ Een kwart van de *ouders* (26,3%) vond dat de les duidelijk en goede informatie gaf.
- ✓ Het heeft hun bewustwording vergroot (8%), inzicht gegeven (8%) en nieuwe dingen geleerd (13,2%) mede door de uitleg hoe er geronseld wordt (18,4%) en de praktijkvoorbeelden (13,2%).

In de grafiek zijn de verschillende antwoorden van de doelgroepen samengevoegd tot vergelijkbare categorieën. De aantallen zijn percentages van het totaal aantal antwoorden per doelgroep.

Conclusie: Volgens ongeveer 80% van de docenten is het doel van de les bereikt door de kwaliteit van informatie en lesopbouw (34,8%), de heldere uitleg en gebruik van praktijkvoorbeelden en toepasbaarheid van de informatie en het vergroten van hun bewustwording, inzicht en kennis (19,5%). Datzelfde geldt voor meer dan 90% van de ouders, die vooral aangaven dat het bijdroeg aan het vergroten van bewustwording, kennis en inzicht (52,7%) en dat de informatie herkenbaar en toepasbaar is en het gebruik van praktijkvoorbeelden waardeerden.

4.2.2 Hoeveelheid nieuwe informatie die is overgedragen

We vroegen de deelnemers wat voor hen nieuwe informatie was. Dit was een gesloten vraag met mogelijkheid om bij de optie Anders een toelichting te geven. Hieronder in tabelvorm welke antwoordmogelijkheden de doelgroepen hadden.

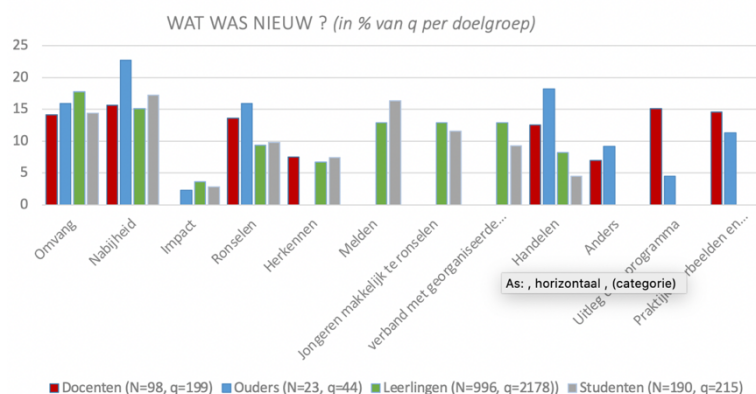
Deelnemers aan het woord:

Docenten	✓	Bij signaleren in eerste instantie niets doen, alle stappen in overleg met leerling
Ouders	✓	'Dat je er als ouder niet alleen voorstaat. Dat samenwerken met school en zo nodig politie echt nodig is
Leerlingen	✓	'Dat het gevaarlijker is dan ik dacht'
	✓	'Dat je zelf er gewoon heel dichtbij zit'
	✓	'Hoe gemakkelijk je gedist kan worden'
Student	✓	'Hoe criminaliteit in elkaar steekt' (MBO, paardenhouderij, 17 jr)

Antwoordmogelijkheden per doelgroep bij de vraag: Wat was nieuw voor je?				
	Docenten	Ouders	Leerling	Student
Omvang criminaliteit	✓	✓	✓	✓
Nabijheid criminaliteit	✓	✓	✓	✓
Impact criminaliteit	✓	✓	✓	✓
Ronselen van jongeren voor criminele activiteiten	✓	✓	✓	✓
Herkennen	✓	✓	✓	✓
Handelen	- Tips - EHBO voor gesprekken		✓ + Extra optie: Melden	
Jongeren makkelijk in criminaliteit terecht komen			✓	✓
Kleine criminaliteit en georganiseerde misdaad			✓	✓
Uitleg over het programma	✓	✓		
Praktijkvoorbeelden en beeldmateriaal	✓	✓		
Anders, ...	✓	✓	✓	✓

We kregen van de leerlingen (N=996) 2178, van de studenten (109) 215, van docenten (N=98) 199 en van ouders (N=23) 44 antwoorden. Deze antwoorden hebben we onderverdeeld in verschillende categorieën, waarbij we sommige reacties van de categorie Anders ook konden onderbrengen. In de bijlage Onderzoeksresultaten is de Tabel 'Nieuws geleerd?' te vinden, waarin alle resultaten staan.

In de grafiek hebben we deze resultaten afgezet in percentages van het aantal antwoorden wat de doelgroep in totaal heeft gegeven.

Conclusie: De impact van de criminele wereld (geweld, gevaarlijk, gevolgen) maakt slechts een klein deel uit van alle gegeven antwoorden, waaruit we opmaken dat deze informatie bij de deelnemers het meest bekend is. Opvallend is dat de omvang en nabijheid van de criminele wereld en wijze van ronselen van jongeren door criminelen ongeveer de 15-20% van alle antwoorden uitmaakt – en dus nieuwe informatie was. Dit is voor alle doelgroepen hetzelfde. We mogen er dus niet vanuit gaan, dat de omvang en nabijheid van de criminele wereld en betrokkenheid van jongeren daarin voor iedereen bekend is.

4.2.3 Hoeveelheid kennis die is bijgebleven

Alle doelgroepen vroegen we wat hen is bijgebleven uit de les (open vraag). We verwerkten hun antwoorden separaat en hebben deze vervolgens ingedeeld in onderstaande categorieën. Voor de vergelijking van hun antwoorden, zijn percentages berekend van het totaal antwoorden per doelgroep.

Deelnemers aan het woord:

Docenten	✓	'Hoe vast jongeren in een web van criminelen kunnen zitten als ze zich laten leiden door impulsen, geld etc. '
	✓	'Dat het op onze school ook gebeurt'
	✓	'De kwetsbaarheid van leerlingen'
	✓	'Anoniem melden wist ik niet'
	✓	De concrete voorbeelden'
Ouders	✓	'De gewiekstheid hoe de ronselaars te werk gaan. Hoe het erin kan sluipen'
	✓	'1 op de 10 jongeren wordt benaderd – dat vind ik best schokkend'
Leerlingen	✓	'Henk, omdat ik totaal niet snap hoe je alleen maar meer geld wil terwijl je continu in angst leeft' [red. Henk is een fragment van een interview met een drugsdealer en Danny Goossen, Narcostaat]
Student	✓	'Voorbeelden die aansluiten bij de doelgroep' (HBO, toegepaste psychologie, 26+)
	✓	'Wietmanage' (MBO paardenhouderij, 20 jr)
	✓	Het geld wat je ermee kunt verdienen. Ik wil het wel gewoon legaal verdienen' (MBO, kok, 16jr)

Bijgebleven											
1. Niet veel 2. Veel 3. Alles 4. Bepaalde lesonderdelen 5. Onderwerpspecifiek				6. Nee zeggen. Alert zijn, niet erin stappen 7. Geen antwoord 8. Goede presentatie, kwaliteit docenten 9. Overig							
	N	q	1	2	3	4	5	6.	7	8	9
Docentalert	98	118	8			81	17	2	4	4	2
% van q			6,8			68,6	14,4	1,7	3,4	3,4	1,7
Ouderalert	23	34				27	3	1	1	2	
% van q						79,3	8,8	2,9	2,9	5,8	
Leerlingalert	996	984	31		94	760					
% van q			3,1		9,4	76,3					
Studentalert	93	101	4	2	11	75	8	1			
% van q			4	2	10,9	74,9	7,9	1,0			

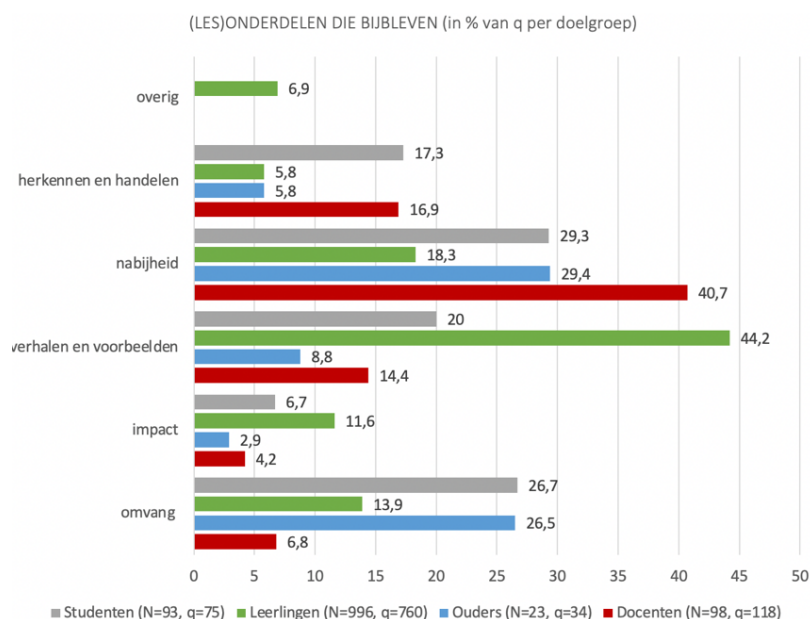
Ongeveer 10% van alle jongeren geeft aan dat alles van de les hen is bijgebleven. Bij 75% van alle deelnemers gaat het om bepaalde lesonderdelen of onderwerpen. Deze zijn in de onderstaande tabel verder uitgewerkt. Omdat de onderdelen 'sexting', 'witwassen', 'geldezel', 'VOG' door weinig respondenten zijn benoemd, zijn deze reacties samengevoegd in de categorie 'Overig'. Bij de leerlingen werd onder 'Verhalen en voorbeelden' 195 maal specifiek gerefereerd naar de input van de ervaringsdeskundige.

Onderdelen en onderwerpen meest bijgebleven								
1. Omvang criminaliteit (veel geld en mensen bij betrokken)								
2. Impact criminaliteit (gevolgen, gewelddadig, onveilig)								
3. Verhalen en voorbeelden								
4. Nabijheid van criminaliteit (jongeren makkelijk te ronselen, slinks, het is overal)								
5. Herkennen en handelen (MMA, chat met FIER, praten met volwassene)								
6. Overig								
	N	q	1	2	3	4	5	6
Docentalert	98	118	8	5	17	48	20	
% van q			6,8	4,2	14,4	40,7	16,9	
Ouderalert	23	34	9	1	3	10	2	
% van q			26,5	2,9	8,8	29,4	5,8	
Leerlingalert	996	760	106	88	336	138	44	48
% van q			13,9	11,6	44,2	18,3	5,8	6,9
Studentalert	93		20	5	15	22	13	4
% van (q)		75	26,7	6,7	20	29,3	17,3	

In onderstaande grafiek wordt zichtbaar dat elk lesonderdeel wel wordt genoemd door de respondenten. Uit het antwoord van de vorige vraag (wat was nieuw voor je) werd al duidelijk dat de impact van de criminele wereld (geweld, gevaarlijk, gevolgen) voor de deelnemers niet nieuw was. We zien dit ook in deze grafiek terug: dit onderdeel wordt het minst door de deelnemers wordt genoemd.

Net als bij de vorige vraag, benoemen de respondenten ook hier de omvang en nabijheid van de criminele wereld. Opvallend is wel dat docenten de omvang van de criminele wereld (6,8%) minder is bijgebleven, dan de nabijheid van criminaliteit (waaronder ook het ronselen van jongeren door criminelen is geschaard). De laatste was 40,7% van hun antwoorden. Nabijheid en omvang van criminaliteit zit rond de dertig procent van de antwoorden van de ouders en studenten.

44,2% van alle antwoorden gegeven door de leerlingen betreft de verhalen en voorbeelden, wat een aanzienlijk groter deel van de antwoorden is die zij in totaal hebben gegeven, in vergelijking met de overige doelgroepen. Deze verhalen omvatten de elementen nabijheid en impact en geven ook aan op welke manier je ronselen van criminelen kunt herkennen en wat je kunt doen als je erin terecht komt.

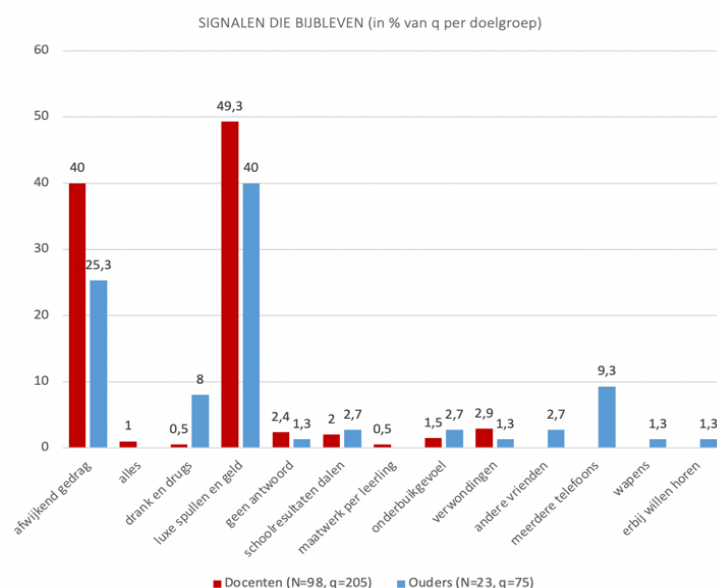

Conclusie: Alle lesonderdelen blijven de doelgroepen in meer of mindere mate bij. Vergelijken we de resultaten van doelgroepen met elkaar, dan is opvallend dat docenten met name de nabijheid van de criminele wereld benoemen (40,7% van al hun antwoorden op deze vraag) en leerlingen de verhalen en voorbeelden (44,2% van al hun antwoorden op deze vraag).

De impact van de criminele wereld (geweld, gevolgen en gevaarlijk) wordt door volwassenen (ouders en docenten) minder vaak benoemd dan door de leerlingen en studenten (resp. 11,6% en 6,7% van al hun antwoorden).

4.2.4 (Herkenning)signalen die zijn onthouden

We vroegen docenten en ouders (open vraag) welke signalen zij zich nog konden herinneren om eventuele betrokkenheid van jongeren in de criminaliteit te herkennen. Hieronder is een verwerking van de respons (in % van totaal aantal gegeven antwoorden per doelgroep) in een grafiek gezet.

Conclusie: De docenten en ouders herinneren zich verschillende (belangrijke) signalen en met name afwijkend gedrag (resp. 40 en 25,3%) en het in bezit hebben van luxe spullen (waaronder merkkleding en (contant) geld (resp. 49,3 en 40%). Omdat we het in bezit hebben van meerdere telefoons en

vertrouwen op onderbuikgevoel ook belangrijke signalen vinden en deze in mindere mate worden benoemd kan dit een mogelijk verbeterpunt zijn in onze voorlichting.

4.2.5 Duidelijkheid over handelsperspectief

We vroegen de docenten en ouders ook in hoeverre de vervolgstappen (handelen) duidelijk waren en kregen de volgende antwoorden.

Q9: In hoeverre zijn de vervolgstappen duidelijk (N = 98)	Docenten (N=98)		Ouders (N=23)	
	Abs.	%	Abs.	%
Ja	86	81,1	22	95,7
Ja, maar ik zou graag de PowerPoint ontvangen waar de instanties instaan	1	0,9	1	4,3
Nee	3	2,8		
Deels	16	15,1		
Totaal:	106	100	23	100

Conclusie: Meer dan 80% van de docenten en bijna 96% van de ouders weet welke vervolgstappen er zijn, na het herkennen van signalen.

4.2.6 Samenvattende conclusie over bereiken van lesdoelen

Zoals eerder is beschreven willen we bereiken dat de doelgroepen zich bewust worden van de omvang, nabijheid en impact van de criminaliteit en dat jongeren in die wereld betrokken kunnen worden. Ook willen we hen leren hoe zij alert kunnen zijn, signalen kunnen herkennen en weten hoe te handelen. We hebben de doelgroepen hierover op verschillende manieren vragen gesteld en hieronder worden de antwoorden nogmaals op een rij gezet:

- ✓ Ouders en docenten vinden dat we gemiddeld respectievelijk een 7,9 en 8,9 verdienen als cijfer voor het behalen van onze lesdoelen. Volgens 80% van de docenten en 90% van de ouders komt dit door de kwaliteit van informatie en lesopbouw, de heldere uitleg, het gebruik van praktijkvoorbeelden en toepasbaarheid van de informatie. Bijna 20% van de antwoorden van docenten en 52,7% van die van ouders gaan over het vergroten van de bewustwording, kennis en inzicht.
- ✓ Voor de meeste respondenten is de impact (geweld, gevolgen, gevaarlijk) van de criminele wereld niet nieuw. Opvallend is dat de omvang en nabijheid ervan en de wijze van ronselen van jongeren door criminelen 15 tot 20% van alle gegeven antwoorden uitmaakt, op de vraag welke informatie nieuw was voor de respondenten. We mogen er dus niet vanuit gaan dat deze informatie bij iedereen bekend is.
- ✓ Ongeveer 10% van alle jongeren geeft aan dat 'Alles van de les' hen is bijgebleven. Bij 75% van alle deelnemers gaat het om bepaalde lesonderdelen of onderwerpen. Alle lesonderdelen worden ook in meer of mindere mate benoemd. Opvallend is dat bij docenten met name de nabijheid van de criminele wereld benoemen (40,7% van al hun antwoorden op deze vraag) blijft en bij leerlingen de verhalen en voorbeelden (44,2% van al hun antwoorden op deze vraag).
- ✓ De docenten en ouders herinneren zich verschillende signalen en vooral afwijkend gedrag (resp. 40 en 25,3%) en het in bezit hebben van luxe spullen (waaronder merkkleding) en (contant) geld (resp. 49,3 en 40%). Ook weet meer dan 80% van de docenten en bijna 96% van de ouders welke vervolgstappen er zijn (handelsperspectief).

Conclusie:

Volgens de deelnemers van het onderzoek zijn we erin geslaagd om het bewustzijn van hen te vergroten over de omvang, nabijheid en impact van de criminele wereld en dat jongeren hierin betrokken kunnen worden. Elk lesonderdeel omvat voor een deel van de doelgroepen nieuwe

informatie en ook de wijze waarop we dit doen wordt gewaardeerd (storytelling). Docenten en ouders geven aan dat zij weten op welke signalen zij moeten letten en wat hun handelsperspectief is.

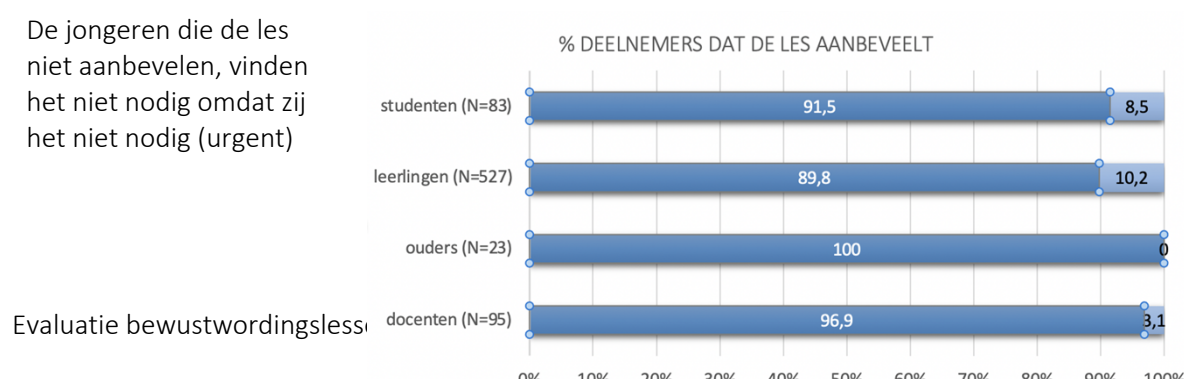
4.3 Aanbevelen van de les aan anderen

De mate waarin de doelgroepen onze les aan anderen zouden aanbevelen, geeft een indruk van de kwaliteit van de les. We vroegen het onze deelnemers. De resultaten hebben we weergegeven in percentage van het aantal respondenten (N).

Deelnemers aan het woord:

- Docenten: ✓ 'Het geeft inzicht en ruimte om met elkaar over dit thema uit te wisselen. Je maakt het bespreekbaar'
- ✓ 'Dit kan zeker helpen om het verschil te maken voor een jongere'
- ✓ 'Iedereen moet dit weten, ik merk dat ik veel te weinig kennis heb en dat er veel naïviteit is. Het is goed om bewustwording te creëren en dit ieder jaar terug te laten komen'
- ✓ 'Goede ppt [red. powerpoint], duidelijke toelichting en leuke voorbeelden'
- ✓ 'Goede rustige uitleg, niet te lang en niet te kort'
- ✓ 'Breed gedragen is belangrijk. Meerdere mensen zien immers meer dan één'
- Ouders: ✓ 'Als we met z'n allen alert zijn en samenwerken kan er al heel wat ellende voorkomen worden'
- ✓ 'Iedere ouder moet hiervan op de hoogte zijn. Hoe meer ouders ervan op de hoogte zijn hoe beter we onze kinderen kunnen helpen en beschermen'
- ✓ 'Zeer nuttig. Met name door de snelle ontwikkeling en slinkse werkwijze van criminelen is er denk ik voor veel ouders veel van te leren. En tenslotte wil niemand dat zijn/haar kind in het criminele circuit terecht komt. Belangrijk om je te realiseren dat het dichterbij is dan je misschien denkt'
- ✓ 'Je denkt alles te weten, dat dacht ik ook met ouders die bij de politie en jeugddetentie werken. Maar toch waren bepaalde manieren van ronselen nieuw voor mij'
- Leerlingen: ✓ 'Iedereen moet dit weten en ik denk dat jongeren dan minder snel illegale dingen gaan doen'
- ✓ 'Ik ken er al vijf, die in de criminaliteit zitten'
- ✓ 'Iedereen moet weten in wat voor samenleving we leven'
- Studenten ✓ 'Het is een hele mooie en interessante les' (MBO, zelfstandig werkend gastvrouw, 18 jaar)
- ✓ 'Deze informatie heb je later nog profijt van' (MBO horecamanagement, 16 jr)
- ✓ 'Veel van onze leeftijd zitten wel in deze shit en kunnen wel hulp gebruiken' (MBO, koksopleiding, 16 jr)
- ✓ 'Het maakt indruk althans bij mij' (HBO, lerarenopleiding, 26+ jr)

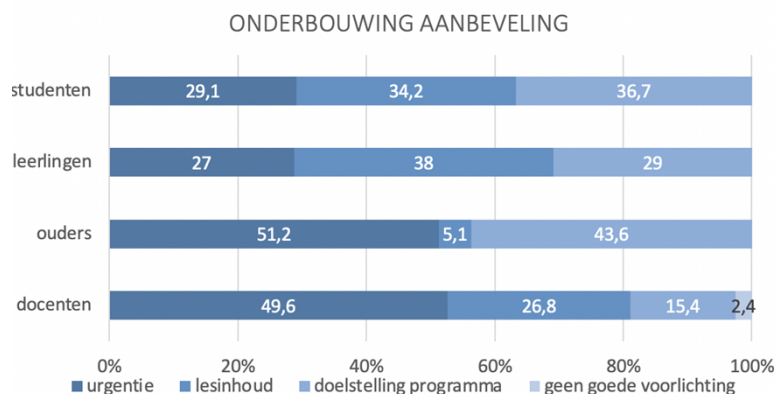
De jongeren die de les niet aanbevelen, vinden het niet nodig omdat zij het niet nodig (urgent)

vonden, saai of omdat de voorlichting in vrije uren geroosterd was.

Conclusie: Tussen de 90-100% van de respondenten beveelt anderen de les aan.

Vervolgens vroegen we de doelgroepen vervolgens naar hun onderbouwing (open vraag). Deze reacties hebben we ingedeeld in de categorieën: 'urgentie', 'lesinhoud', 'doelstelling programma' en 'geen goede, te algemene voorlichting of anders'.

We zien bij studenten en leerlingen een evenredige verdeling tussen urgentie, lesinhoud en doelstellingen programma. De helft van de antwoorden van ouders gaat over de urgentie van de voorlichting en meer dan 40% over de bijdrage van de voorlichting aan onze doelstellingen. Docenten focussen naast de urgentie vooral ook op de lesinhoud (de kwaliteit van en soort informatie die wordt gegeven).

Conclusie: De jongeren hebben hun argumenten evenredig verdeeld over urgentie, lesinhoud (interessant, leerzaam) en vanwege één of meerdere programmadoelstellingen.

Bij ouders ligt de nadruk op urgentie en programmadoelstellingen en bij docenten op urgentie en inhoud van de les.

4.4 Waardering van de lesinhoud

Benieuwd waren we naar de waardering van de lesinhoud en wijze waarop we lesgeven. Met deze informatie kunnen we bepalen of we de inhoud of manier van lesgeven moeten aanpassen. We stelden hen hierover verschillende vragen:

Vragen met betrekking tot lesinhoud		
	Docenten/ Ouders	Leerlingen/ Studenten
Welke onderdelen van de les vond je het meest interessant?	Antwoordmogelijkheden: ✓ Uitleg programma ✓ Uitleg over ronselen ✓ Omvang ✓ Nabijheid	Open vraag
Welke onderdelen van de les vond je het minst interessant?	✓ Divers beeldmateriaal ✓ Signaleren ✓ Gesprek voeren ✓ Tips ✓ Anders, nl.....	Open vraag

Vragen met betrekking tot lesinhoud		
	Docenten/ Ouders	Leerlingen/ Studenten
Wat was het leukste onderdeel?	Niet gevraagd	✓ Persoonlijke verhalen (Peter/Roos...) ✓ Vragen over drugs en hoeveel geld verdienen ✓ Opdracht opzetten drugshandel ✓ Films ✓ Uitleg over hoe criminelen jongeren ronselen ✓ Vragen over simkaart, bankkaarten, pinnen en uitleg ✓ Uitleg over VOG ✓ Inbreng personen (wijkagent, ex-gedetineerde, etc.) ✓ Anders, namelijk...
Informatiebehoefte	Open vraag: waren er onderdelen die je mistte?	Open vraag: waarover zou je nog meer willen weten?
Heb je nog tips voor ons?	Open vraag	Open vraag

4.4.1 (On)interessante lesonderdelen

De vraagstelling over meest/ minst interessante onderdelen van de les aan docenten/ ouders verschilt deels met die van de jongeren. We vergelijken de resultaten van de verschillende doelgroepen met elkaar, daar waar het kan. We kregen op de vraag wat de deelnemers de meest interessante onderdelen van de les vonden veel antwoorden: 112 van de ouders, 349 van de docenten, 1125 van leerlingen en 119 van studenten. Opvallend was de lage respons van leerlingen en studenten op de open vraag 'wat de minst interessante onderdelen waren'. Een deel van die respons omvatte ook nog eens de reactie dat deze vraag niet van toepassing is, omdat eigenlijk alles interessant was: 37,7% van de respons van leerlingen en 54,2% van studenten.

Deelnemers aan het woord:

Docenten: 'Alles was interessant genoeg'

Ouders: Alle onderwerpen zijn nodig voor het gehele verhaal, dus het is niet dat ik iets minder interessant vond
 In het begin duizelde het me een beetje over de percentages van jongeren in de criminaliteit
 Niets, ik vond het echt een goede opzet

Leerlingen: 'Toch hoe je het kan herkennen en wat je moet doen als je nee wilt zeggen
 'Dat je gewezen wordt op de manieren waarop jongeren bij criminaliteit betrokken raken'
 Veel, vooral de dingen waar je iets kon doen'
 'Informatie over wat je kunt doen als zoiets gebeurt'
 'Dat ze van meer kanten dingen uitleggen'

Studenten 'Ik vind misdaad series heel interessant. Dus dit sprak mij wel aan. Ik vond het ook verbazingwekkend hoe dichtbij het allemaal kan zijn' (MBO, hout & meubel, 16 jr)
 'Het was concrete informatie waar je daadwerkelijk wat aan hebt, geen wazig verhaal dat je direct weer vergeet' (mbo-meubelmakerij, scheepsbouw, 17 jr)
 Het gedeelte dat het ook in de horeca voorkomt' (mbo-horecamanagement, 17 jr)

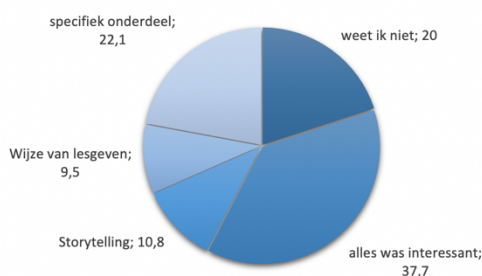
De reacties van leerlingen en studenten op de open vraag naar meest en minst interessante onderdelen van de les hebben we gegroepeerd in de noemers: 'Algemeen', 'Lesonderdelen', 'Storytelling', 'Specifiek onderwerp' en 'Wijze van lesgeven' (zie tabel en grafieken hieronder). Op deze manier kunnen we de resultaten van leerlingen en studenten op de onderdelen (Lesonderdelen en Storytelling) vergelijken met de antwoordmogelijkheden die we ouders en docenten hebben

voorgelegd. We beschrijven deze noemers achtereenvolgens, met uitzondering van 'Specifiek onderwerp'.

Meest interessant				
	Studenten N=106		Leerlingen N=958	
	Abs.	% van q	Abs	% q
Algemeen	57	47,9	373	33,2
Lesonderdelen	26	21,8	157	14,0
Storytelling	27	22,7	509	45,2
Specifiek onderwerp				
Wijze van lesgeven	9	7,6	86	7,6
Totaal:	119	100	1125	100

Minst interessant				
	Studenten N=80		Leerlingen N=661	
	Abs.	% q	Abs	% q
Weet ik niet	11	13,6	133	20
Alles interessant	43	53,1	249	37,5
Storytelling			72	10,8
Specifiek onderwerp	26	32,1	147	22,1
Wijze van lesgeven	1	1,2	63	9,5
Totaal:	81	100	664	100

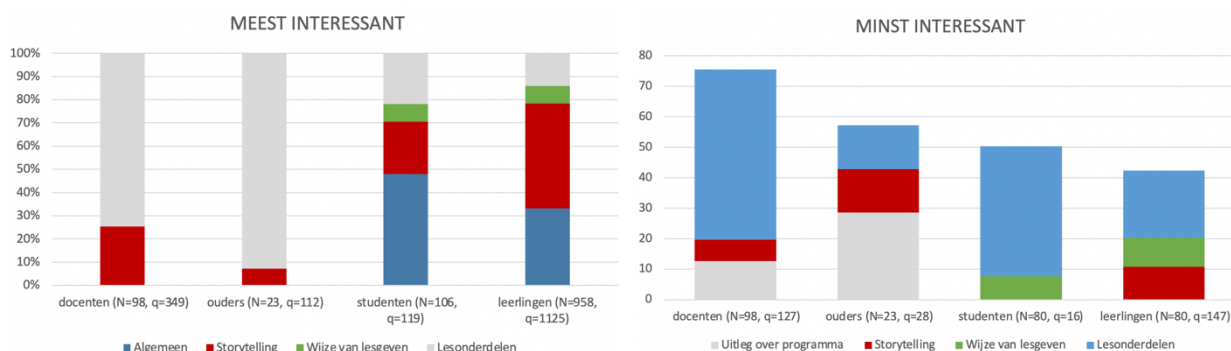
LEERLINGEN (N=661): MINST INTERESSANT (in % van q=664)

In onderstaande tabel brachten we de resultaten van de leerlingen en studenten (voor zover mogelijk) onder bij de antwoordmogelijkheden die docenten en ouders zijn voorgelegd (i.e. Storytelling onder 7. Verhalen en de reacties over lesonderdelen onder de categorieën: 2, 3, 4, 5, 6, 10).

Lesonderdelen die het MEEST interessant waren												
1. Uitleg over programma							6. Handelen (MMA, chat met FIER, praten met volwassene, gesprek voeren, tips)					
2. Omvang van de criminele wereld							7. Verhalen en (praktijkvoorbeelden)					
3. Nabijheid van de criminele wereld (jongeren makkelijk te ronselen, slinks, het is overal)							8. Alles was interessant					
4. Impact (gevolgen, gewelddadig, onveilig)							9. Beeldmateriaal					
5. Herkennen							10. Uitleg over hoe criminelen jongeren ronselen					
	N	q	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Docentalert	98		21	26	58		54	45	69	1	19	55
% van q		349	6	7,4	16,6		15,5	12,9	19,8	0,3	5,4	15,8
Ouderalert	23		5	9	19		16	19			8	8
% van q		112	4,5	8	17		24,3	16,9			7,1	7,1
Leerlingalert	958	157		46	53				509			19
% van q				29,3	33,7				45,2			12,1
% van N (998)				4,6	5,3				51,0			1,9
Studentalert	106	26	4		7	6		3				5
% van (q)			15,4		26,9	23,1		11,5				19,2
% van N (98)			0,4		0,7	0,6		0,3				0,5

Onderwerpen die het MINST interessant waren												
1. Uitleg over programma												
2. Omvang van de criminele wereld												
3. Nabijheid van de criminele wereld (jongeren makkelijk te ronselen, slinks, het is overal)												
4. Impact (gevolgen, gewelddadig, onveilig)												
5. Herkennen												
6. Handelen (MMA, chat met FIER, praten met volwassene, gesprek voeren, tips)												
7. Verhalen en (praktijkvoorbeelden)												
8. Alles was interessant												
9. Beeldmateriaal												
10. Uitleg over hoe criminelen jongeren ronselen												
	N	q	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Docentalert	98		16	14	11		4	38	2	18	7	4
% van q		127	12,6	11	8,7		3,1	29,1	1,6	14,2	5,5	3,1
Ouderalert	23		8	3				1		9	4	
% van q		28	28,6	10,7				3,6		32,1	14,3	
Leerlingalert	80	147		41	1	1	9		72			28
% van N (998)				4,1	0,1	0,1	0,9		7,2			2,8
% van q				27,9	0,07	0,07	6,1		49			19,0
Studentalert	80	16	7									7
% van (q)			42,8									42,8
% van N (98)			7,1									7,1

In de grafieken wordt visueel welke onderdelen de doelgroepen het meest interessant vinden. Docenten en ouders focussen hun antwoorden op 'Lesonderdelen' en minder op Storytelling of gebruik van beeldmateriaal (film/ fragmenten uit documentaires). Bij de jongeren was het een open vraagstelling. We zien dat bij leerlingen de interesse met name uitgaat naar Storytelling (45,2% van hun totaal aantal antwoorden). Bij de docenten en studenten is dit rond de 20% van hun antwoorden. Ouders reppen helemaal niet over de gebruikte verhalen en praktijkvoorbeelden. De respons op minst interessant is veel lager. In de grafiek zijn de aantallen berekend naar percentages van het aantal antwoorden. De percentages representeren dus veel lagere aantallen. Kijken we naar de resultaten, dan zien we dat een relatief klein aantal de verhalen en praktijkvoorbeelden het minst interessant vinden en het voor de rest verdeeld is over de verschillende lesonderdelen.

◆ Onder de noemer '**ALGEMEEN**' vallen uitspraken zoals 'Alles', 'Veel: nieuwe info', 'Niet veel', 'Niets', 'Weet niet' en 'Overig'. Alleen de jongeren kennen deze noemer omdat zij hun reactie zelf moesten intypen (open vraag). Bij leerlingen konden we een derde (33,2%, 373) van al hun reacties (q=1125) en bij studenten bijna de helft (47,9%, 57) onder deze noemer plaatsen. De resultaten staan in onderstaande tabel.

Algemeen: interessant aan de les						
	Leerlingen: N=958			Studenten N=106		
	Absoluut	% van 373	% van N (958)	Absoluut	% van q = 57	% van N = 106
Alles	235	63,0	24,5	34	59,6	32

Algemeen: interessant aan de les						
	Leerlingen: N=958			Studenten N=106		
Veel: nieuwe info	75	20,1	7,8	20	35,1	18,9
Niet veel	43	11,5	4,5	2	3,6	
Niets	6	1,6	0			
Weet ik niet	14	3,8	1,4			
Overig				1	1,7	
Totaal	373	100		57	100	

In 60% van deze uitspraken wordt door beide doelgroepen aangegeven dat zij 'Alles van de les' interessant vinden. Zetten we deze uitspraken af tegen de volledige doelgroep, dan gaat het om bijna een kwart van de leerlingen en een derde van de studenten.

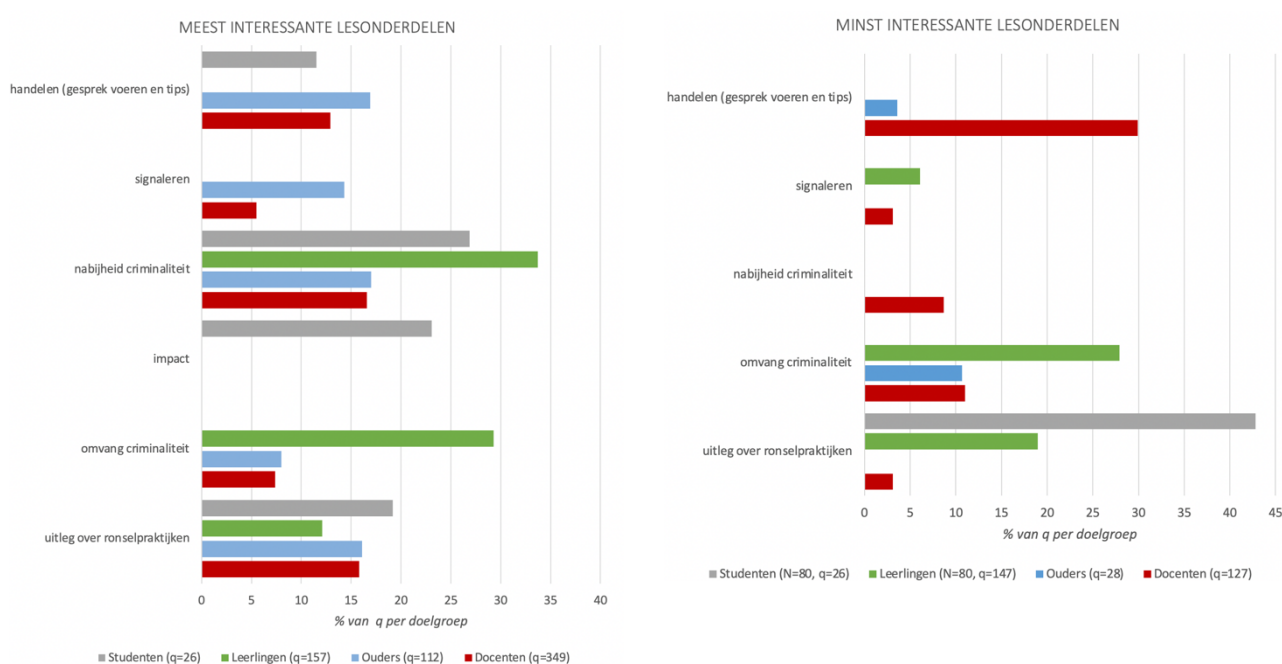
Daarnaast wordt in 20% van deze respons van leerlingen en 35,1% van de studenten gemeld dat zij veel onderdelen interessant vonden en veel nieuwe informatie hebben gekregen.

Van alle leerlingen (998) geven er 6 aan Niets interessant te hebben gevonden. Dat is minder dan 1%. En 4,5% van alle leerlingen vond niet veel interessant.

Conclusie: Een kwart van alle leerlingen en een derde van alle studenten geeft expliciet aan dat zij 'Alles van de les' interessant vonden. Dit maakt respectievelijk 63% en 59,6% uit van alle antwoorden binnen de categorie "Algemeen".

◆ Met de noemer 'LESONDERDELEN' bedoelen we de categorieën 2 (omvang), 3 (nabijheid), 4 (impact), 5 (herkennen), 6 (handelen) en 10 (uitleg over hoe criminelen jongeren ronselen).

Van alle reacties van leerlingen op de vraag welke onderdelen interessant waren (q=1125) gaat 14% over de noemer 'Lesonderdelen' (q=157). Bij studenten is dat 21,8% en gaat het om 26 antwoorden van de 119 reacties totaal. Omdat bij ouders en docenten de vraag in besloten vorm is gesteld, gaat het bij docenten om 68,2 % van hun antwoorden en bij ouders om 73,3%. De categorie 'Uitleg over het programma' is hierbij buiten beschouwing gelaten, omdat dit onderdeel alleen hen betreft. Alle resultaten zijn vervolgens in onderstaande grafieken verwerkt.

In de grafiek “meest interessante lesonderdelen” zien we een evenredige verdeling van scores over de verschillende onderdelen, met uitzondering van het lesonderdeel ‘impact’. Ouders, docenten en studenten geven aan het lesonderdeel ‘Handelen’ één van de meest interessante onderdelen te vinden – bij leerlingen ontbreekt deze. Leerlingen zijn vooral positief geïnteresseerd in de onderdelen ‘Omvang’, ‘Nabijheid’ en ‘uitleg over de ronselpraktijken’.

Conclusie: Elk onderdeel van de les wordt door een deel van de respondenten wel interessant gevonden, met uitzondering van het lesonderdeel ‘Impact’. Mogelijk dat dit verband houdt met het antwoord op de vraag ‘Wat was nieuw voor je?’, waaruit bleek dat het geweld, de gevolgen van criminele activiteiten en dergelijke voor de doelgroepen bekend was. Bij docenten zien we dat het lesonderdeel ‘Handelen’ minder interessant gevonden werd. Dit was ongeveer een derde van hun reacties. We zullen vervolgonderzoek doen naar de achterliggende reden.

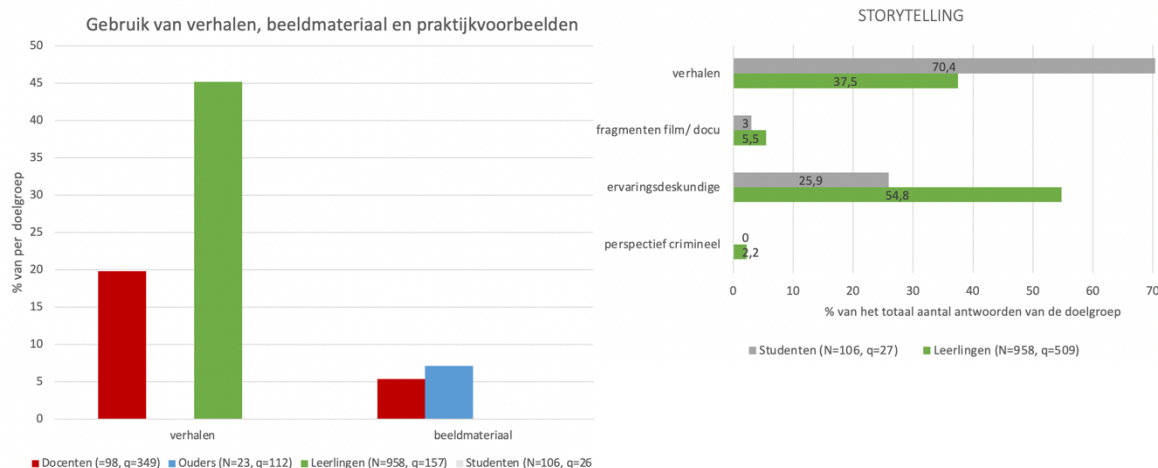
◆ We maken in onze les veel gebruik van verhalen en praktijkvoorbeelden. We scharen dit onder de noemer ‘STORYTELLING’. Verhalen vertellen we door het laten zien van filmfragmenten van interviews, maar ook door gewoon ‘vertellen’. Bij de lessen voor leerlingen en studenten sluit soms ook een ervaringsdeskundige aan, met zijn eigen verhaal (wat ontvouwd wordt, doordat de doelgroep vragen mag stellen).

Deelnemers aan het woord:

Leerlingen	‘De verhalen van jongeren die in de criminaliteit kwamen’ ‘Dat je kon zeggen wat je dacht en dat je echt de verhalen van mensen hoorde’ ‘De verhalen die Hamza vertelde en hoe eerlijk hij was’ ‘Hamza, dat hij zo open is over wat hij allemaal heeft gedaan’ ‘Om een kijkje in het leven van een crimineel te krijgen’
Docenten	‘De concrete voorbeelden’ ‘Het verhaal van Peter en Indy’
Studenten	‘Dat er veel verhalen werden verteld over hoe te voorkomen’ (schoonheidsspecialisme, 20 jr) ‘Waargebeurde verhalen’ (MBO paravetinair, 22 jr)

Leerlingen							
Mate van interesse: Storytelling	Meest (N=958)			Minst (N=80)			
	Absoluut	% van 509	% van N (958)	Absoluut	% van 72	% van N (80)	% van N = 958
Perspectief crimineel	11	2,2	1,1	-	-	-	-
Ervaringsdeskundige	279	54,8	29,1	7	9,7	8,8	0,07
Fragmenten film/ documentaire	28	5,5	2,9	39	54,2	48,8	0,04
Verhalen	191	37,5	19,9	26	36,1	36,25	0,3
Totaal:	509	100		72	100		7,5

Studenten						
Mate van interesse: Storytelling	Meest (N=106)			Minst (N=80)		
	Absoluut	% van q = 27	% van N=106	Absoluut	% van q = 7	% van N=106
Perspectief crimineel	0			-	-	
Ervaringsdeskundige	7	25,9		-	-	
Fragmenten film/ documentaire	1	3,7		4		
Verhalen	19	70,4		3		
Totaal:	27	100		7	100	

Leerlingen vinden verhalen en praktijkvoorbeelden erg interessant: het omvat 45,2% (509) - bijna de helft van alle antwoorden (1125). Slechts 72 reacties, 7,5% van de leerlingen, vindt dit het minst interessant. De interesse voor storytelling is bij studenten (22,7% van al hun antwoorden) en docenten (19,8 van al hun antwoorden) veel lager. Het percentage wat dit het minst interessant vindt ligt gelijk: 7% (aantal afgezet tegen totaal aantal studenten. In vergelijking met het vertellen van verhalen, zijn de gebruikte fragmenten van films en documentaires minder interessant.

Analyseren we de reacties van leerlingen en studenten met betrekking tot verhalen/ storytelling, dan wordt specifiek de inbreng van de ervaringsdeskundige bij de helft van de reacties van de leerlingen en bij een kwart van de studenten antwoorden genoemd. De inzet van de ervaringsdeskundige heeft meer plaatsgevonden op het voortgezet onderwijs, wat het lagere aantal kan verklaren.

***Conclusie:** Het vertellen van verhalen door de trainers, lokale zorg- en veiligheidspartners en de ervaringsdeskundige boeit de leerlingen en studenten meer dan het gebruik van filmfragmenten en documentaires. Ook de bijdrage van de ervaringsdeskundige wordt door bijna een derde van het aantal leerlingen gewaardeerd – slechts 0,07% van de leerlingen waardeert dit onderdeel minder.*

◆ We hebben een vol lesprogramma, waarin we streven om onze doelgroep aan het denken te zetten over het thema jongeren en criminele uitbuiting. Dit doen we door een afwisselend programma aan te bieden, met interactie (zeker met de jongeren en ook met de lokale zorg- en veiligheidspartners die bij de les aan kunnen schuiven), feitelijke informatie te brengen en door storytelling. Hoewel we er niet direct om vroegen, kregen we van de jongeren naar aanleiding van onze vraag wat zij interessant vonden aan onze les een aantal reacties die samenhangen met onze **WIJZE VAN LESGEVEN**.

Deelnemers aan het woord:

Leerlingen 'Dat je alle antwoorden kan zien en zelf kan meedoen' (leerling)
 'Ze betrekken je erbij met vragen en zo' (leerling)
 'Er wordt goed, veel en duidelijk uitgelegd' (leerling)
 'Hoe het werd verteld en er waren ook mensen met veel ervaring (leerling)

Studenten 'Dat er iemand voor de klas stond die er ook echt verstand van had' (MBO, interieurbouw, 19 jr)

Studenten				
Wijze van lesgeven	Meest (N=106)		Minst (N=80)	
	Absoluut	% van q = 9	Absoluut	% van q = .1
Interactie met leerlingen	3	33,3	-	-
Docent heeft kennis van zaken	1	11,1	-	-
Uitleg	5	55,6	1	100
Totaal:	9	100	1	100

In totaal krijgen we 95 positieve en 64 minder positieve reacties (dat is afgezet naar totaal aantal leerlingen ongeveer 3%) op onze wijze van lesgeven. 6,9% van de leerlingen vindt onze wijze van lesgeven interessant en 9% van de studenten.

Leerlingen						
Wijze van lesgeven	Meest (N=958)			Minst (N=80)		
	Abs	% van 86	% van N (958)	Abs	% van 63	% van N (958)
Interactie met leerlingen	25	29,1	2,6	36	57,1	0,4
Lesopbouw en enthousiasme	30	34,9	3,1	-	-	-
Uitleg	10	11,6	1,0	16	25,4	1,7
Aanwezigheid ketenpartners	7	8,1	0,07	2	0,3	0,02
Mentimeter	14	16,3	0,1	-	-	-
Duur van de les	-	-	-	4	0,6	0,04
Technische storingen of anders	-	-	-	5	0,8	0,05
Totaal:	86	100	6,9	63	100	3,0

Van alle jongeren benoemen 42 (inclusief gebruik van Mentimeter) onze interactie met hen positief. Tijdens de les stellen we ook veel vragen en betrekken hen via Mentimeter, waarbij iedereen antwoorden kan inbrengen. 36 leerlingen (van de 998) vinden deze interactie juist minst interessant en hebben waarschijnlijk de voorkeur voor een passieve lesvorm. 34,9% van alle positieve reacties over de wijze van lesgeven gaat over de lesopbouw en het enthousiasme waarmee de trainers de les geven.

We krijgen vaak de vraag of 90 minuten niet te lang is voor een les aan de leerlingen, ongeacht het niveau. Slechts 4 leerlingen benoemen de lesduur als 'lang'.

Conclusie: We krijgen 95 complimenten over onze wijze van lesgeven, waarbij meer dan de helft gaat over de interactie die we hebben met de jongeren (we stellen veel vragen en maken gebruik van Mentimeter) en een derde (34.9%) over de lesopbouw en het enthousiasme van de trainers. De les wordt door minder dan 1% van de jongeren als 'lang' ervaren.

◆ De noemer **SPECIFIEKE LESONDERWERPEN** wordt in dit hoofdstuk niet nader beschreven: het gaat om relatief kleine aantallen. De reacties van de leerlingen en studenten uit onderstaande tabel 'Specifieke onderwerpen' zijn verwerkt in de tabellen 'Onderwerpen die het MEEST interessant waren' en 'Onderwerpen die het MINST interessant waren'. We hebben hun resultaten met betrekking tot ronselpraktijken (creditboys, geldezels, sexting, witwassen) bij categorie 10 'Uitleg over hoe criminelen jongeren ronselen' gevoegd. Er was 1 student die de uitleg over de Verklaring omtrent gedrag niet interessant vond. Deze is buiten de resultaten gelaten.

Specifieke onderwerpen studenten over lesonderdelen															
1. Aanbiedingen (sim- bankkaart etc.)				2. Witwassen 3. Sexting					4. Ronselen 5. VOG						
	MEEST interessant tijdens de les							MINST interessant aan de les							
	N	q	1	2	3	4	5		N	q	1	2	3	4	5
Leerlingalert	958	157				19			80	147	18	7	3		
% van q						12,2					12,2	0,5	0,2		
% van N (998)						1,9					1,8	0,7	0,3		

Specifieke onderwerpen studenten over lesonderdelen															
1. Aanbiedingen (sim- bankkaart etc.)	2. Witwassen 3. Sexting								4. Ronselen 5. VOG						
	MEEST interessant tijdens de les								MINST interessant aan de les						
	N	q	1	2	3	4	5		N	q	1	2	3	4	5
Studentalert	106	26	1	-	-	-	-		80	16	3	3	1	1	1
% van q			3,8	-	-	-	-				18,8	18,8	6,3	6,3	6,3
% van N (106)			0,9					% van N (80)			3,8	3,8	1,2	1,2	1,2
								% van N (98)			3	3	1	1	1

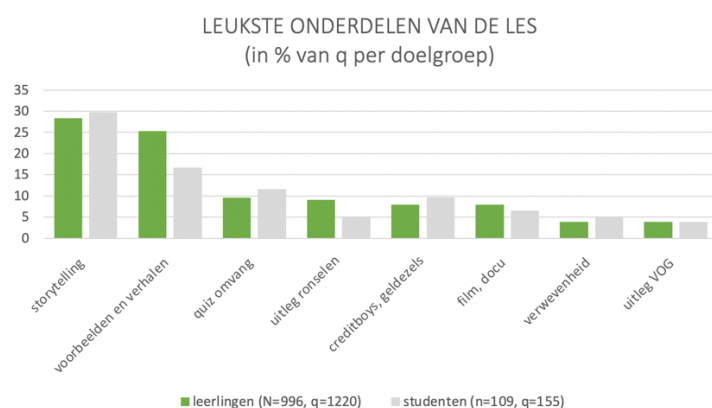
4.4.1.1 Leukste onderdeel van de les

Deelnemers aan het woord:

'Het is niet echt leuk, vooral interessant en schokkend om dit allemaal te horen' (leerling)
 'Alles' (leerling)
 'Alles' (MBO, interieurbouw, 26+)

We vroegen de jongeren wat zij het leukste onderdeel van de les vonden. Hieronder zijn de resultaten verwerkt in de tabel.

Leukste onderdeel													
1. Storytelling	2. Voorbeelden en verhalen van personen (wijkagent, ex-gedetineerde)						6. Films en documentaires						
3. Quiz over drugs en hoeveel geld je ermee kunt verdienen	4. Uitleg over hoe jongeren geronseld worden						7. Opdracht opzetten drugshandel						
5. Vragen over simkaart, bankkaarten, pinnen en uitleg							8. Uitleg verklaring omtrent gedrag						
	N	q	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Leerlingalert	996	1220	345	309	117	112	97	97	71	47	18	7	
% van q			28,3	25,3	9,6	9,1	8	8	5,8	3,9	1,5	< 1	
% van N (996)			34,6	31	11,7	11,7	9,7	9,7	7,1	4,7	1,8	< 1	
Studentalert	109	155	46	26	18	21	15	10	8	6			5
% van N (109)			42,2	23,9	16,5	19,2	13,8	9,2	7,3	5,5			4,6
% van q (155)			29,7	16,7	11,6	13,5	9,7	6,5	5,2	3,9			3,2

Conclusie: Leerlingen en studenten hebben aangegeven één of meerdere onderdelen in de les leuk te vinden, op 7 leerlingen na die niks leuk vonden. 16 leerlingen gaven aan alles van de les leuk te vinden.

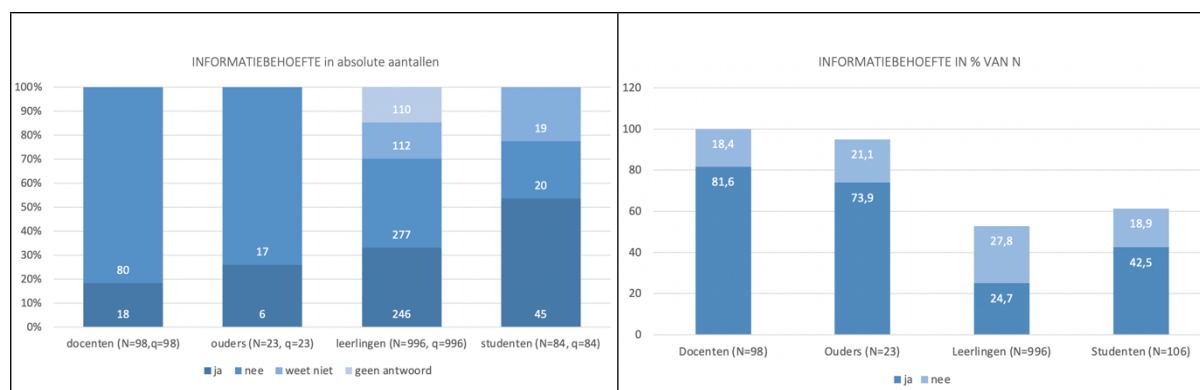
In de les wordt veel gebruik gemaakt van informatieoverdracht door middel van storytelling en voorbeelden (onder punt 1 en 2) en dit vinden de jongeren vooral leuk. Dit maakt 53,6% uit van alle respons van de leerlingen en 46,4% van de studenten.

4.4.2 Aanvullende informatiebehoefte

We stelden de docenten en ouders de vraag of er onderwerpen die zij misten in de voorlichting. De jongeren hebben we de open vraag gesteld of zij nog behoefte hadden aan informatie en wat voor soort informatie. In onderstaande grafieken staan de resultaten aangegeven.

Deelnemers aan het woord:

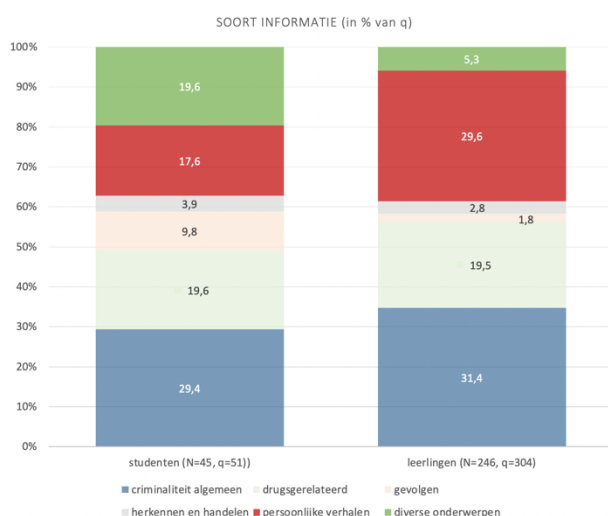
Docenten	'Mocht nog dieper ingaan op de signalen, als ik iets moet noemen. Docenten voelen zich hier denk ik onzeker door.'
	Hoe worden collega's beschermd nadat er iets is signaleerd (denk aan auto's vernielen etc.)'
Leerlingen	'Over hoe je iemand anders kunt helpen'
	'Over wat voor invloed het heeft op mensen als het wel lukt om uit de handel te komen'
	'De straffen die je krijgt'
	'Of je met een strafblad minder verdient'
	'Hoe drugs werken'
Studenten	'Persoonlijke verhalen' (MBO, paardenhouderij, 17jr)
	'Drugs in de buurt' (hbo-lerarenopleiding, 26+ jr.)

- ✓ 81,6% van de **docenten** miste geen informatie in de les. Van de overige 18,4% had 6,2% nog wel meer info willen hebben over het voeren van gesprekken met jongeren, het signaleren en vervolgstappen. Twee hadden graag wat meer interactie gehad en nog meer voorbeelden. De interactie met docenten, zeker tijdens webinars is inderdaad wat minder dan in een fysieke sessie. Voor de overige wordt verwezen naar de tabel 'Docenten: onderwerpen die miste' in de Bijlagen.
- ✓ 73,9% van de **ouders** vond de informatie voldoende. Van de overige 26,1 % (6 reacties) waren er 2 benieuwd naar de lokale zorg- en veiligheidspartners. Voor de overige wordt verwezen naar de tabel 'Ouders: onderwerpen die miste' in de Bijlagen.
- ✓ Ongeveer de helft van de **leerlingen** gaf een antwoord op de vraag, waarvan 27,8% geen en bijna een kwart wel behoefte had aan aanvullende informatie.
- ✓ Driekwart van de **studenten** beantwoordde de vraag, waarbij 42,5% een informatiebehoefte had.

246 leerlingen gaven 346 reacties met soort informatiebehoefte en van 45 studenten kregen we 54 reacties. We hebben deze reacties geclusterd naar onderwerpen. In de bijlagen is een uitgebreide tabel te zien van deze geclusterde informatie. Onderstaande tabel is daarvan een samenvatting.

Behoefte aan soort informatie	Studenten (N=45)			Leerlingen (N=246)		
	Absoluut	% van q	% van N	Absoluut	% van q	% van N
Criminaliteit algemeen	15	29,4	33,3	95	31,1	38,8
Drugs-gerelateerde onderwerpen	10	19,6	22,2	33	10,8	13,4
Gevolgen van criminaliteit: gevangenis, straffen	5	9,8	11,1	48	15,8	19,5
Herkennen en handelen (o.a. eruit stappen)	2	3,9	0,4	22	7,2	8,9
Persoonlijke verhalen (o.a. ervaringsdeskundige)	9	17,6	20,0	90	29,6	36,6
Onderwerp specifiek	10	19,6	22,2	16	5,3	6,5
Totaal:	51	100		304	100	

In de grafiek is duidelijk zichtbaar dat een derde van de informatiebehoefte van studenten uitgaat naar (nog meer) informatie over criminaliteit in het algemeen. Bij leerlingen is dat ook zo en daarbij gaat een derde van alle soorten informatiebehoefte van hen ook om (nog meer) persoonlijke verhalen. Als we inzoomen op 'persoonlijke verhalen' (Zie tabel 'soort informatiebehoefte van Leerlingen in de bijlagen'), dan blijkt dat een groot deel gaat om de inbreng van de ervaringsdeskundige. Een vijfde van beide doelgroepen zou ook informatie willen over drugsgebruik en nog meer over de drugsindustrie.

De overige antwoorden zijn gefragmenteerd en leiden niet tot een duidelijke behoefte om andere onderwerpen aan het programma toe te voegen. Wel is het mogelijk om bijvoorbeeld een overzicht te bieden van soorten delicten en de strafmaat.

Conclusie:

Het merendeel (ongeveer driekwart) van de doelgroepen heeft geen informatiebehoefte en/of vindt dat de informatie in de les voldoende is.

De respondenten die wel een informatiebehoefte hadden, hebben aangegeven wat voor soort informatie. Bij docenten en ouders gaat het om een relatief klein percentage met diverse onderwerpen, waaruit we geen duidelijke conclusie kunnen trekken.

Bij de jongeren is dit veel duidelijker. De helft van het totaal aantal studenten en een kwart van het totaal leerlingen gaf respons over de soort informatie waaraan behoefte was. Hun respons betrof ongeveer 30% behoefte aan informatie over criminaliteit in het algemeen en voor ongeveer 20% aan drugs-gerelateerde onderwerpen (gebruik en industrie). Een derde van de respons van de leerlingen betrof ook nog behoefte aan nog meer persoonlijke verhalen, waarbij de inbreng van een ervaringsdeskundige wordt gewaardeerd.

4.4.3 Tips (verbetersuggesties)

De jongeren hebben we gevraagd of zij tips hebben om onze les (wijze van lesgeven of lesinhoud) te verbeteren. Van het totaal aantal leerlingen (N=996) hebben er 683 een reactie gegeven (68,6%) en van de 98 studenten gaven er 92 een reactie (95,8%).

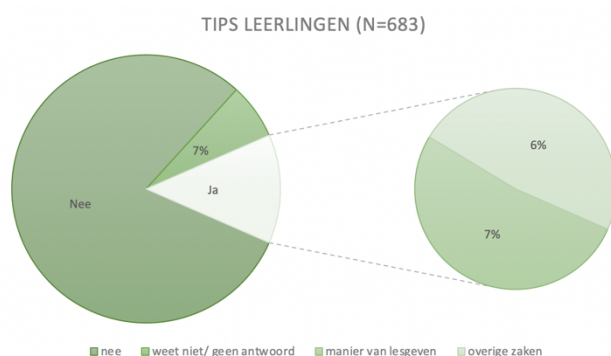
Deelnemers aan het woord:

'Geen tip, ik vond het al heel goed' (leerling)

'Meer Hamza-time' (leerling) [red. nog meer gelegenheid om vragen te stellen aan ex-gedetineerde]

'Microfoonruis was vervelend, verder leuk gedaan en vond het interessant (leerling)

Tips om de les te verbeteren					
	N	q	Nee	Ja	Geen antwoord/ weet ik niet
Leerlingalert	N1=683, N2= 996	q1= 731	586	94	49
% van N1	683 (=68,6% van 996)		85,8	13,4	7,2
% van N2	996		58,8	9,4	4,9
		q2= 680	586	94	-
% van q1		731	80,2	12,9	6,7
% van q2		680	86,2	13,8	-
Studentalert	92	92	88	4	-
% van q			96	4	-

'Nee, geen tip' was 86,2% van de antwoorden van de leerlingen en 96% van de studenten. De resterende 13% (i.e. 9% van het totaal aantal leerlingen heeft tips met betrekking tot manier van lesgeven (o.a. nog interactiever (10), aanvulling met ex-gedetineerde (27), uitleg (6, bondiger) en overige zaken (46, o.a. lesduur, techniek en persoonlijke feedback). In de bijlage is een tabel opgenomen, waarin deze tips van leerlingen op rij gezet zijn.

Er waren vier studenten met tips, waarbij 1 over de structuur van de voorlichting en 3 over de lesduur (de een wilde een kortere voorlichting terwijl de ander juist meer tijd voor de voorlichting zou willen, maar dan met een ingelaste pauze).

Conclusie: Onze jongeren zijn tevreden over de les. Slechts 13% van alle antwoorden van leerlingen en 4% van de studenten bevatte concrete tips om de les te verbeteren. De helft van deze tips ging over de manier van lesgeven (interactie meer of juist minder, bondige uitleg) en de andere helft over andere zaken, zoals techniek of persoonlijke feedback.

4.4.4 Samenvattende conclusie over lesinhoud

Om een indruk te krijgen in hoeverre de lesinhoud door de doelgroep wordt gewaardeerd en op welke punten wij deze kunnen verbeteren hebben we onze doelgroepen gevraagd naar wat zij wel/niet interessant vonden van de les en aan jongeren ook welke onderdelen jongeren zij het leukst vonden. We vroegen hen naar aanvullende informatiebehoefte en tips. Op basis van onderstaande resultaten is onze conclusie dat de onze doelgroepen de lesinhoud interessant, leuk en volledig vinden, want:

- ✓ Een kwart van alle leerlingen en een derde van alle studenten geeft expliciet aan dat zij 'Alles van de les' interessant vonden;

- ✓ Elk onderdeel van de les wordt door een deel van de respondenten wel interessant gevonden, met uitzondering van het lesonderdeel 'Impact'. Mogelijk dat dit verband houdt met het antwoord op de vraag 'Wat was nieuw voor je?', waaruit bleek dat het geweld, de gevolgen van criminele activiteiten en dergelijke voor de doelgroepen bekend was. Bij docenten zien we dat het lesonderdeel 'Handelen' minder interessant gevonden werd. Dit was ongeveer een derde van hun reacties. We zullen vervolgonderzoek doen naar de achterliggende reden;
- ✓ Het vertellen van verhalen door de trainers, lokale zorg- en veiligheidspartners en (soms ook) de ervaringsdeskundige boeit de leerlingen en studenten meer dan het gebruik van filmfragmenten en documentaires. Ook de bijdrage van de ervaringsdeskundige wordt door bijna een derde van het aantal leerlingen positief ervaren. Zij vinden Storytelling en gebruik van voorbeelden ook leuk: het maakte 53,6% van alle reacties van leerlingen en 46,4% van de studenten uit. Slechts 0,07% van de leerlingen waardeert informatieoverdracht door verhalen minder.
- ✓ Jongeren vonden minimaal één of meerdere onderdelen in de les leuk, 16 leerlingen vonden "Alles in de les" leuk en 7 leerlingen niks.
- ✓ We kregen 95 complimenten over onze wijze van lesgeven, waarbij meer dan de helft gaat over de interactie die we hebben met de jongeren (we stellen veel vragen en maken gebruik van Mentimeter) en een derde (34.9%) over de lesopbouw en het enthousiasme van de trainers. De les wordt door minder dan 1% van de jongeren als 'lang' ervaren.
- ✓ Het merendeel (ongeveer driekwart) van de doelgroepen heeft geen informatiebehoefte en/of vindt dat de informatie in de les voldoende is.
- ✓ We konden geen conclusie trekken over de informatiebehoefte van docenten en ouders: dit ging om een relatief klein percentage met diverse onderwerpen.
- ✓ De helft van het totaal aantal studenten en een kwart van het totaal leerlingen gaf respons over hun informatiebehoefte: 30% gaf aan behoefte te hebben aan informatie over criminaliteit in het algemeen en afgerond 20% aan drugs-gerelateerde onderwerpen (gebruik en industrie). Een derde van de respons van de leerlingen betrof ook nog behoefte aan nog meer persoonlijke verhalen, waarbij de inbreng van een ervaringsdeskundige wordt gewaardeerd.
- ✓ Onze jongeren zijn tevreden over de les. Slechts 13% van alle antwoorden van leerlingen en 4% van de studenten bevatte concrete tips om de les te verbeteren. De helft van deze tips ging over de manier van lesgeven (interactie meer of juist minder, bondige uitleg) en de andere helft over andere zaken, zoals techniek of persoonlijke feedback.

4.5 Jongeren en criminaliteit

We hebben de docenten en ouders gevraagd of zij signalen herkennen bij hun leerlingen, studenten of kinderen. Hierbij kunnen we mogelijk inzicht krijgen in de alertheid van deze doelgroepen en op de urgentie. Jongeren hebben we gevraagd op welke manier voorkomen zou kunnen worden dat jongeren in de criminaliteit stappen en wat jongeren nodig zouden hebben om niet in de criminaliteit te stappen.

4.5.1 Signaleren

Van alle docenten (N=98) gaf 56,1% aan geen **bijzonderheden te hebben geconstateerd bij hun leerlingen/ studenten**. Een vijfde geeft aan 'nog niet', wat impliceert dat de alertheid bij deze docenten aanwezig is. In totaal geeft 20% aan dat er signalen bij leerlingen/ studenten zijn opgevallen, waarbij twee refereren naar het verleden en 3 'niet meer dan normaal'. Van de 23 ouders geven er 19 (82,6%) aan dat bij hun eigen kinderen geen dingen zijn opgevallen en 1 geeft aan 'bij mijn eigen kinderen niet', wat de indruk wekt dat het wel is opgevallen bij andere kinderen.

Deelnemers aan het woord:

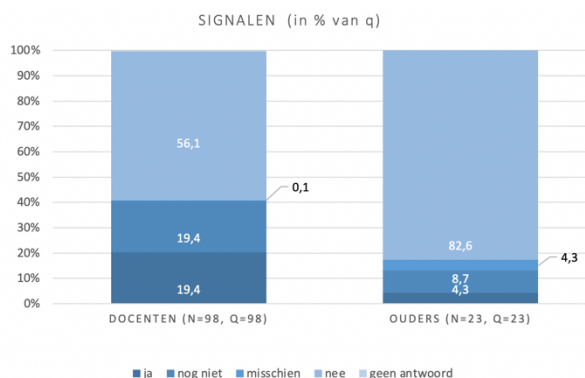
'Niet direct, we hebben het er wel over gehad tijdens het avondeten' (Moeder)

'Ja, een leerling die vaak zegt rijk te willen worden (docent)

'Twijfel over bepaalde dure kledingstijl, stoer gedrag en roken. Voorkomen is beter dan genezen' (docent)

'Ja, helaas wel' (docent)

Mooi is dat een ouder aangeeft dat ze naar aanleiding van de les er met de kinderen over heeft gesproken tijdens het avondeten. Dit krijgen tijdens de ouderbijeenkomsten structureel terug van ouders: dat zij over het onderwerp met de kinderen praten – en daarmee behalen we het doel om het taboe over dit onderwerp te doorbreken.

Q10: Zijn er dingen opgevallen bij eigen kinderen (N = 23)	Ouders N=23		Docenten (N=98)	
	Absoluut	% van q	Absoluut	% van q
Bij mijn eigen kinderen niet	1	4,3		
Nee	19	82,6	55	56,1
Niet direct, we hebben het er wel over gehad tijdens het avondeten	1	4,3		
Nog niet, maar ga er wel beter op letten	2	8,7	19	19,4
Ja (in verleden, niet meer dan normaal, recent, drugs)			19	19,4
Misschien			1	0,1
Geen antwoord			4	0,4
Totaal:	23	100	98	100

Conclusie: Het overgrote deel van ouders (82,6%) en docenten (56,1%) heeft (nog) geen signalen opgevangen bij jongeren van mogelijke betrokkenheid in de criminele wereld. Met de voorlichting zijn we 'op tijd'.

4.5.2 Jongeren over voorkomen van criminaliteit

We vroegen de jongeren (leerlingen en studenten) wat er volgens hen nodig is om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit terecht komen. Dit was een open vraag.

Deelnemers aan het woord:

- Leerlingen
- 'Sterk in je schoenen staan'
 - 'Door voorlichting te geven op scholen en aan ouders, zodat mensen er thuis ook over praten'
 - 'Blijf in contact met mensen om je heen'
 - 'Naar de mentor gaan en helpen'
 - 'Niet mijn probleem'
- Studenten
- 'Goed uitkijken en het er met je ouders over hebben of het goede vrienden van je zijn' (MBO, meubelmaker, 19 jr.)
 - 'Zorg dat je de basiskennis hebt over hoe gemakkelijk je verleid kunt worden' (MBO, voedingsexpert/ technologie, 18 jr.)

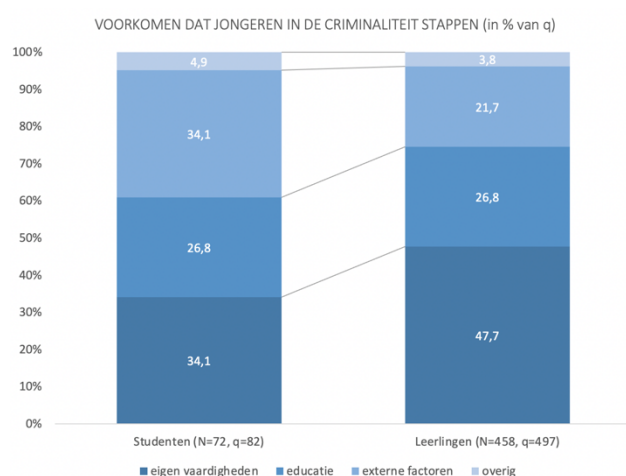
Hun reacties hebben we vervolgens ingedeeld in vier categorieën:

- ✓ Eigen vaardigheden inzetten: hieronder valt onder andere nee zeggen/ weerstand bieden, alert zijn, anderen behoeden en helpen, melden en hun vragen aan volwassenen
- ✓ Educatie (voorlichting)
- ✓ Externe factoren (stabiele omgeving, familie, goede rolmodellen, support van volwassene/ vrienden/ iemand die je vertrouwt en alternatieven hebben zoals inkomen, opleiding, kansen om wat te kunnen bereiken, taboe is eraf)
- ✓ Overig

Van de 659 leerlingen kregen we van 458 studenten antwoorden op de vraag en van de 89 studenten 79. Vijf leerlingen voelden zich niet verantwoordelijk als jongeren in de criminaliteit zouden stappen: "Boeit me niet".

Hieronder is alle respons van de jongeren per doelgroep verdeeld in de bovengenoemde categorieën. In de bijlagen geven de tabellen 6.5.5 en 6.5.6 een specificatie van alle antwoorden per doelgroep en per categorie.

Voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen door...	Studenten (N=72)			Leerlingen N=458)		
	Absoluut	% van q 82	% van 72	Absoluut	% van q	% van N
Eigen vaardigheden inzetten	28	34,1	38,9	237	47,7	51,7
Educatie:	22	26,8	30,6	133	26,8	29,0
Externe factoren	28	34,1	38,9	108	21,7	23,6
Overig	4	4,9	0,6	19	3,8	4,1
Totaal	82	100	109	497	100	108

In deze grafiek zien we dat studenten hun antwoorden evenredig verdeeld hebben over de verschillende categorieën: het inzetten van eigen vaardigheden (34,1%), educatie (26,8%) en externe factoren (34,1%).

Bij leerlingen ligt de nadruk (bijna de helft van de antwoorden) op het inzetten van eigen vaardigheden en de overige factoren (educatie en externe factoren) maken ieder ongeveer een kwart van de antwoorden uit.

Conclusie: Om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen is inzet van eigen vaardigheden nodig, waarmee bedoeld wordt: weerstand bieden, nee zeggen, alert zijn, anderen behoeden en helpen, hulp vragen aan volwassenen en melden. Dit wordt benoemd in de helft van de antwoorden van leerlingen en een derde van de studenten. Verder wordt voorlichting (educatie) in 26,8% van de antwoorden van beide doelgroepen benoemd en wordt in de antwoorden van studenten voor ongeveer een derde en leerlingen een vijfde externe factoren benoemd, zoals een stabiele omgeving door het hebben van familie, vrienden, rolmodellen, support en alternatieven (inkomen, opleiding, kansen).

4.5.3 Wat jongeren nodig hebben om niet in de criminaliteit te stappen

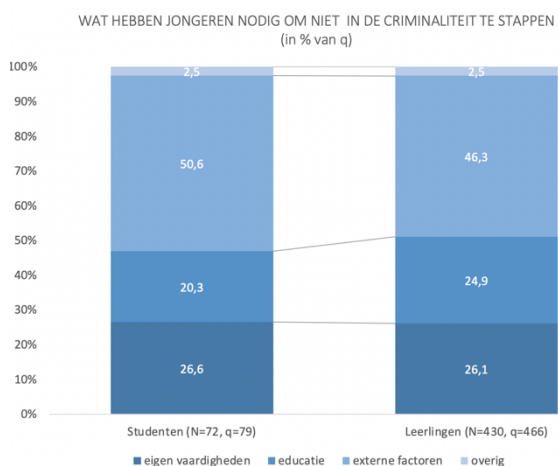
We stelde de jongeren ook de vraag wat zij dachten dat jongeren nodig hadden om niet in de criminaliteit te stappen. Dit was een open vraag. Hun reacties hebben we kunnen onderverdelen onder dezelfde categorieën als in de vorige vraag.

Deelnemers aan het woord:

Leerlingen	'Strenge maatregelen en voorlichtingen zoals deze' 'Erover gepraat hebben' 'Kennissen en hersenen' 'Je leven op orde, dus geen foute vrienden en goede band met je familie' 'Kansen om wat in je leven te bereiken, ook al zijn ze arm'
Studenten	'Andere leuke dingen om te doen' 'Hersenen' (MBO, constructietechniek, 19 jr.) 'Hulp' (MBO, bouwtechniek, 16 jr)

We kregen van 72 studenten in totaal 79 antwoorden en van 430 leerlingen 466. Hieronder zie je hun resultaten verdeeld over de categorieën en in een grafiek visueel gemaakt. Ook van deze resultaten zijn in de bijlagen specificaties van alle categorieën te vinden.

Om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen hebben zij nodig:	Studenten (N=72)			Leerlingen (N=430)		
	Absoluut	% van q 79	% van 72	Absoluut	% van q	% van N
Eigen vaardigheden inzetten	21	26,6	29,1	122	26,1	28,4
Educatie:	16	20,3	22,2	116	24,9	27,0
Externe factoren	40	50,6	55,6	216	46,3	50,2
Overig	2	2,5	2,8	12	2,5	2,8
Totaal	79	100		466	100	

Bekijken we deze grafiek en vergelijken we deze met de antwoorden van de jongeren op de vorige vraag, dan valt op dat het aandeel van externe factoren veel groter is, bijna de helft van alle antwoorden bij beide doelgroepen.

Het inzetten van eigen vaardigheden maakt bij beide doelgroepen meer dan een kwart van alle antwoorden uit.

Ook hierbij wordt voorlichting genoemd: een vijfde van alle antwoorden van studenten en een kwart van de leerlingen.

Conclusie: Jongeren zijn van mening dat zij een goede basis nodig hebben, zoals ouders, vrienden, familie, inkomen, opleiding en support om te voorkomen dat zij in de criminaliteit terecht komen. Daarnaast vinden zij ook het inzetten van eigen vaardigheden (moedig zijn, nee zeggen, weerstand bieden, goed nadenken en alert zijn) en voorlichting over het onderwerp belangrijk.

4.5.4 Samenvattende conclusie over jongeren en criminaliteit

We geven onze voorlichting om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen. We willen dat onze doelgroepen zich bewust worden en alert zijn op het vroegtijdig signaleren. Het is daarom ook

prettig te constateren dat het overgrote deel van ouders (82,6%) en docenten (56,1%) (nog) geen signalen opgevangen bij jongeren van mogelijke betrokkenheid in de criminele wereld. Met de voorlichting zijn we 'op tijd'.

Jongeren zijn van mening dat educatie over het thema (voorlichting) zowel nodig is om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen als dat zij vinden dat jongeren dit nodig hebben om niet in de criminaliteit te stappen. Hierdoor zijn zij ook beter toegerust om alert te zijn en nee te kunnen zeggen tegen de verleiding om snel geld te verdienen in het criminele circuit.

Jongeren geven aan dat om te voorkomen dat ze een stap in dat circuit zetten juist die inzet van eigen vaardigheden nodig is, dus weerstand bieden, nee zeggen, alert zijn, anderen behoeden en helpen, hulp vragen aan volwassenen en melden. Dit wordt benoemd in de helft van de antwoorden van leerlingen en een derde van de studenten. Tenslotte wordt in de antwoorden van studenten voor ongeveer een derde en leerlingen een vijfde externe factoren benoemd, zoals een stabiele omgeving door het hebben van familie, vrienden, rolmodellen, support en alternatieven (inkomen, opleiding, kansen).

Jongeren zijn van mening dat zij allereerst een goede basis nodig hebben, zoals ouders, vrienden, familie, inkomen, opleiding en support om te voorkomen dat zij in de criminaliteit terecht komen. Daarnaast wordt het inzetten van eigen vaardigheden (moedig zijn, nee zeggen, weerstand bieden, goed nadenken en alert zijn) in die context benoemd.

Figuur 6 Opleiden van trainers in Noord Nederland

"Kent u dan ook jongeren die in de criminaliteit verzeild zijn geraakt?"

"Niet direct. Je hoort wel eens wat, maar het is niet zo dat die jongeren in mijn directe omgeving aanwezig zijn of dat het vrienden van mijn kinderen zijn"

"Ik denk dat veel jongeren in de puberteit dergelijke zaken niet aan hun ouders zullen vertellen."

"Nee klopt, daar heb je gelijk in. Mijn kinderen kennen ze wel. Als ik met mijn zoon over straat loop, zegt hij wel eens van 'Kijk mam, dat is een dealer. En die ook.' Maar dat zijn dan geen vrienden van hem."

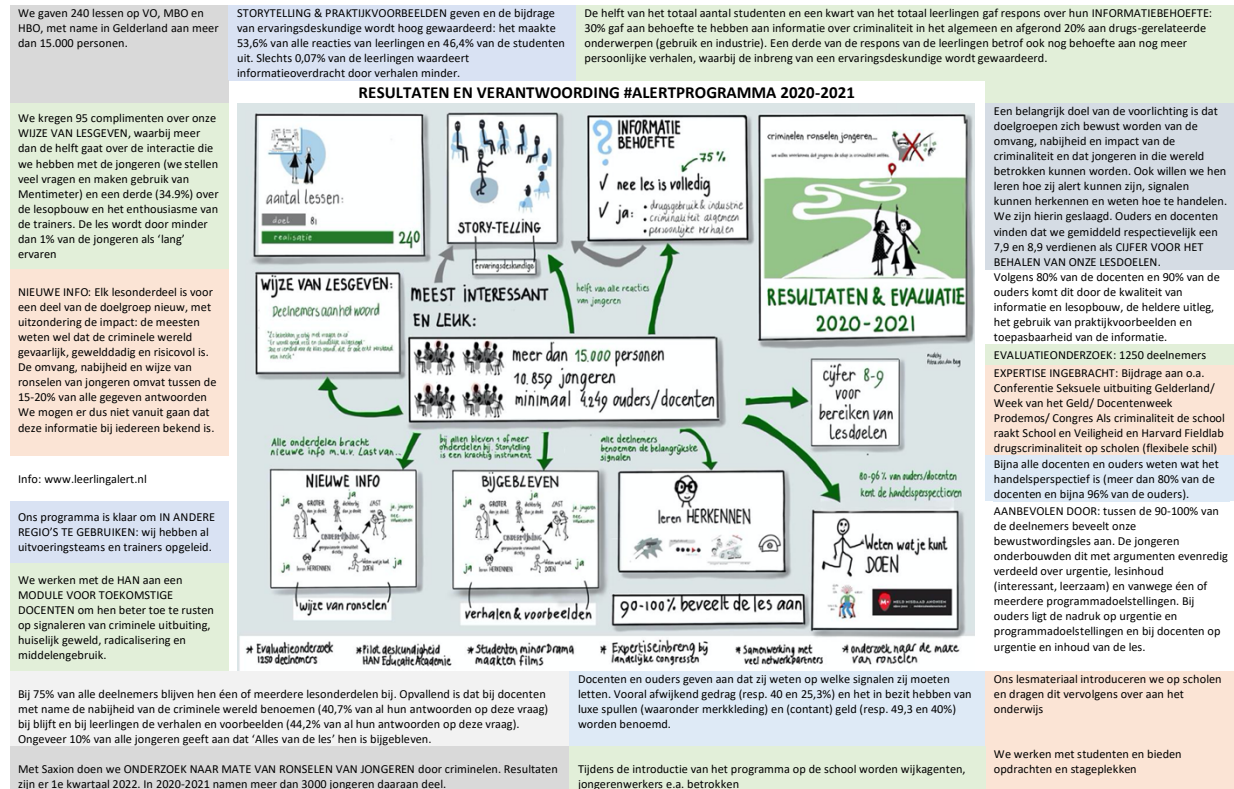
...

"Ik ben na de les er wel met mijn kinderen over gaan praten. Ik weet dat ze niet snel de vuile was van hun vrienden aan hun ouders zullen vertellen, maar zover ik weet, zijn er geen risicojongeren rondom hen."

Fragmenten uit interview met Chantal, moeder (49 jaar)

5 Samenvattende conclusie van het evaluatieonderzoek

In onderstaande factsheet zijn de conclusies van het evaluatieonderzoek op een rij gezet.

5.1 Bereiken van lesdoelen

Een belangrijk doel van de voorlichting is dat doelgroepen zich bewust worden van de omvang, nabijheid en impact van de criminaliteit en dat jongeren in die wereld betrokken kunnen worden. Ook willen we hen leren hoe zij alert kunnen zijn, signalen kunnen herkennen en weten hoe te handelen. We zijn hierin geslaagd.

We krijgen van docenten en ouders respectievelijk een 7,9 en 8,9 voor het behalen van onze lesdoelen. Volgens 80% van de docenten en 90% van de ouders komt dit door de kwaliteit van informatie en lesopbouw, de heldere uitleg, het gebruik van praktijkvoorbeelden en toepasbaarheid van de informatie. Bijna 20% van de antwoorden van docenten en 52,7% van die van ouders gaan specifiek over het vergroten van de bewustwording, kennis en inzicht.

We hebben de les onderverdeeld in de lesonderdelen: omvang, nabijheid, impact, herkennen en handelen. Elk lesonderdeel is voor een deel van de doelgroep nieuw, met uitzondering de impact. De meesten weten wel dat de criminele wereld gevaarlijk, gewelddadig en risicovol is. De omvang, nabijheid en wijze van ronselen van jongeren omvat tussen de 15-20% van alle gegeven antwoorden. We mogen er dus niet vanuit gaan dat deze informatie bij iedereen bekend is.

Ongeveer 10% van alle jongeren geeft aan dat 'Alles van de les' hen is bijgebleven. Bij 75% van alle deelnemers gaat het om bepaalde lesonderdelen. Opvallend is dat bij docenten met name de nabijheid van de criminele wereld benoemen (40,7% van al hun antwoorden op deze vraag) bij blijft en bij leerlingen de verhalen en voorbeelden (44,2% van al hun antwoorden op deze vraag).

Docenten en ouders geven aan dat zij weten op welke signalen zij moeten letten. Vooral afwijkend gedrag (resp. 40 en 25,3%) en het in bezit hebben van luxe spullen (waaronder merkkleding) en (contant) geld (resp. 49,3 en 40%) worden benoemd. Ook weet meer dan 80% van de docenten en bijna 96% van de ouders welke vervolgstappen er zijn (handelsperspectief).

5.2 Kwaliteit van lesinhoud

Om een indruk te krijgen in hoeverre de lesinhoud door de doelgroep wordt gewaardeerd en op welke punten wij deze kunnen verbeteren hebben we onze doelgroepen gevraagd naar wat zij wel/niet interessant vonden van de les en aan jongeren ook welke onderdelen jongeren zij het leukst vonden. We vroegen hen naar aanvullende informatiebehoefte en tips. Op basis van hun inbreng is onze conclusie dat de onze doelgroepen de lesinhoud interessant, leuk en volledig vinden.

Een kwart van alle leerlingen en een derde van alle studenten geeft expliciet aan dat zij 'Alles van de les' interessant vonden. Elk onderdeel van de les wordt door een deel van de respondenten benoemd, met uitzondering van het lesonderdeel 'Impact'. Mogelijk dat dit verband houdt met het antwoord op de vraag 'Wat was nieuw voor je?', waaruit bleek dat het geweld, de gevolgen van criminele activiteiten en dergelijke voor de doelgroepen bekend was. Bij docenten zien we dat het lesonderdeel 'Handelen' minder interessant gevonden werd. Dit was ongeveer een derde van hun reacties. We zullen vervolgonderzoek doen naar de achterliggende reden;

Het vertellen van verhalen door de trainers, lokale zorg- en veiligheidspartners en (soms ook) de ervaringsdeskundige boeit de leerlingen en studenten meer dan het gebruik van filmfragmenten en documentaires. Ook de bijdrage van de ervaringsdeskundige wordt door bijna een derde van het aantal leerlingen positief ervaren. Zij vinden Storytelling en gebruik van voorbeelden ook leuk: het maakte 53,6% van alle reacties van leerlingen en 46,4% van de studenten uit. Slechts 0,07% van de leerlingen waardeert informatieoverdracht door verhalen minder.

Jongeren vonden minimaal één of meerdere onderdelen in de les leuk, 16 leerlingen vonden "Alles in de les" leuk en 7 leerlingen niks. We kregen 95 complimenten over onze wijze van lesgeven, waarbij meer dan de helft gaat over de interactie die we hebben met de jongeren (we stellen veel vragen en maken gebruik van Mentimeter) en een derde (34,9%) over de lesopbouw en het enthousiasme van de trainers. De les wordt door minder dan 1% van de jongeren als 'lang' ervaren.

Het merendeel (ongeveer driekwart) van de doelgroepen heeft geen informatiebehoefte en/of vindt dat de informatie in de les voldoende is. We konden geen conclusie trekken over de informatiebehoefte van docenten en ouders: dit ging om een relatief klein percentage met diverse onderwerpen. De helft van het totaal aantal studenten en een kwart van het totaal leerlingen gaf respons over hun informatiebehoefte: 30% gaf aan behoefte te hebben aan informatie over criminaliteit in het algemeen en afgerond 20% aan drugs-gerelateerde onderwerpen (gebruik en industrie). Een derde van de respons van de leerlingen betrof ook nog behoefte aan nog meer persoonlijke verhalen, waarbij de inbreng van een ervaringsdeskundige wordt gewaardeerd.

Onze jongeren zijn tevreden over de les. Slechts 13% van alle antwoorden van leerlingen en 4% van de studenten bevatte concrete tips om de les te verbeteren. De helft van deze tips ging over de manier van lesgeven (interactie meer of juist minder, bondige uitleg) en de andere helft over andere zaken, zoals techniek of persoonlijke feedback.

5.3 Aanbevelen van de les aan anderen

Tussen de 90-100% van de deelnemers beveelt onze bewustwordingsles aan. De jongeren onderbouwden dit met argumenten evenredig verdeeld over urgentie, lesinhoud (interessant, leerzaam) en vanwege één of meerdere programmadoelstellingen. Bij ouders ligt de nadruk op urgentie en programmadoelstellingen en bij docenten op urgentie en inhoud van de les.

5.4 Signaleren door ouders en docenten

We waren benieuwd in hoeverre ouders en docenten al signalen herkennen bij de jongeren. We doen hiernaar onder jongeren een omvangrijk onderzoek, wat buiten deze onderzoeksresultaten ligt. Het overgrote deel van ouders (82,6%) en docenten (56,1%) heeft (nog) geen signalen opgevangen bij jongeren van mogelijke betrokkenheid in de criminele wereld. Met de voorlichting zijn we 'op tijd'.

5.5 Inbreng van jongeren om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen

Jongeren zijn van mening dat educatie over het thema (voorlichting) zowel nodig is om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen en vinden ook dat jongeren dit nodig hebben om niet in de criminaliteit te stappen. Hierdoor zijn zij ook beter toegerust om alert te zijn en nee te kunnen zeggen tegen de verleiding om snel geld te verdienen in het criminele circuit.

Jongeren geven aan dat om te voorkomen dat ze een stap in dat circuit zetten juist die inzet van eigen vaardigheden nodig is, dus weerstand bieden, nee zeggen, alert zijn, anderen behoeden en helpen, hulp vragen aan volwassenen en melden. Dit wordt benoemd in de helft van de antwoorden van leerlingen en een derde van de studenten. Tenslotte wordt in de antwoorden van studenten voor ongeveer een derde en leerlingen een vijfde externe factoren benoemd, zoals een stabiele omgeving door het hebben van familie, vrienden, rolmodellen, support en alternatieven (inkomen, opleiding, kansen).

Zij vinden dat ze allereerst een goede basis nodig hebben, zoals ouders, vrienden, familie, inkomen, opleiding en support om te voorkomen dat zij in de criminaliteit terecht komen. Daarnaast wordt het inzetten van eigen vaardigheden (moedig zijn, nee zeggen, weerstand bieden, goed nadenken en alert zijn) in die context benoemd.

Figuur 7 Nout Polman en Melissa Rekers (programmeteam) Het Westeraam Elst

"Ik zelf vond het heel leuk dat mijn collega's allemaal enthousiast reageerde, ondanks dat ze best druk waren. Ook de decaan. Mensen zeiden echt van: Dit was echt goed! Dat we hier aandacht aan besteden. Het gebeurt wel eens dat de meningen wat verdeeld waren en dat hadden we nu niet."

"Dus de algemene kijk naar de training was eigenlijk gewoon goed vanuit het team?"

"Ja. Ze waren echt tevreden."

"Nou dat is goed om te horen."

"Ook scheidkundeleraars die realiseerden van 'Oh verdorie, er zit ook weer een relatie tot mijn vak'. En de meeste wisten dat wel van scheikunde. Want dat zijn ook allemaal van die pillendraaiers, zo noem ik ze soms wel eens voor de gein. Maar die weten natuurlijk alles van stoffen."

Fragment uit interview met Harm, docent (53 jr)

6 BIJLAGEN

Overzicht aantal lessen, deelnemers en scholen 2020-2021

#Alertprogramma in het nieuws

Vragenlijsten

Tabellen met onderzoeksresultaten van het evaluatieonderzoek

Gegevens evaluatie #Docentalert

Gegevens evaluatie #Ouderalert

Gegevens evaluatie #Leerlingalert

Gegevens evaluatie #Studentalert

Verslagen verdiepende interviews

6.1 Overzicht aantal lessen, deelnemers en scholen 2020-2021

VOORTGEZET ONDERWIJS										
Datum	School	Plaats/ gemeente	Leerlingalert			Ouderalert		Docentalert		
			Aantal	Deelnemers	Doelgroep	Aantal	Deelnemers	Aantal	Deelnemers	Doelgroep
05-03-2020	Stedelijk Gymnasium	Arnhem	3	154	3V					
13-03-2020	Guido de Bres	Arnhem	4	260	MHV					
14-09-2020	Montessori College	Arnhem	4	200	3H/4M					
22-09-2020	Isendoorn College	Zutphen	2	325	4H/4V	1				
06-11-2020	Beekdal Lyceum	Arnhem	4	240	3 HV	1	20	1		Alle mentoren
29-10-2020	Citadel College	Nijmegen	3	360	3 MHV	1		1		Alle docenten
16-11-2020	Arentheem College: Thomas a Kempis	Arnhem	6	305	3HV	1	120	1		
26-11-2020	Christelijk Lyceum Veenendaal	Veenendaal	2	120	2V					
08-12-2020	Schaersvoorde College	Dinxperloo	1	60	3/4 VMBO	1	100	1		Alle docenten
09-12-2020	Schaersvoorde College	Aalten	12	270	3/4 VMBO	1	100			
15-12-2020	Arentheem College: Titus Brandsma	Velp/ Rheden	3	180	3MH			1		
23-02-2021	Ludger College	Doetinchem						1	10	
10-03-2021	Canisius College	Nijmegen	2	60						
11-03-2021	Het Westeraam	Elst	4	500	VMBO	1		1	25	
12-04-2021	Montessori College	Arnhem	2	130	3M			1	20	
11-05-2021	Het Streek	Ede	4	300	2/3 VMBO	1		1	70	
07-06-2021	RKS Marianum	Groenlo	3	185	3	1	45	1	30	
08-06-2021	RSG Marianum	Lichtenvoorde	3	140	3	1	45			
11-06-2021	Fioretti College	Veghel	1	50						
08-07-2021	Schaersvoorde College	Winterswijk	1	82	VMBO	1	50			
15-09-2021	Metzo College	Doetinchem						2	345	Weblink
28-09-2021	Dorenweerd College	Doorwerth/ Renkum						1	70	Weblink
28-09-2021	Dorenweerd College	Doorwerth/ Renkum						1	120	Weblink
05-10-2021	t Venster	Arnhem						1		Alle docenten
06-10-2021	t Venster	Arnhem	4	230		1	10			
11-10-2021	Liemers College: Landeweer	Zevenaar	2	430		1	35			
11-10-2021	Pantarijn	Wageningen						1		Weblink
12-10-2021	Liemers College	Didam/ Montferland	2	400		1	35	1		
14-10-2021	Pantarijn	Wageningen	1	70	VMBO	1				
15-10-2021	Walterbosch College	Apeldoorn						1		
18-10-2021	Liemers College: Zonégge	Zevenaar	3	345		1	35			
19-10-2021	Liemers College: Heerenmaten	Zevenaar	6	806		1				
20-10-2021	Dorenweerd College	Doorwerth/ Renkum	3	250	2MHV	1	200			
22-10-2021	Dorenweerd College	Doorwerth/ Renkum	2	85	3V					
03-11-2021	OBC Huissen	Huissen/ Lingewaard	7	700	2/3/4 VMBO	1	10	1		Alle docenten

VOORKOMEN VAN AANWAS JONGEREN IN DE CRIMINELE WERELD

#leerlingalert

#studentalert

#ouderalert

#docentalert

VOORTGEZET ONDERWIJS										
Datum	School	Plaats/ gemeente	Leerlingalert			Ouderalert		Docentalert		
			Aantal	Deelnemers	Doelgroep	Aantal	Deelnemers	Aantal	Deelnemers	Doelgroep
09-11-2021	Walterbosch College	Apeldoorn	2	120	3H					
10-11-2021	Walterbosch College	Apeldoorn	2	150	3V	1				
10-11-2021	Sint Maarten College	Maastricht	1	60						
11-11-2021	OBC Bommel	Bommel/ Overbetuwe	1	200	3/4 VMBO	x		x		
17-11-2021	Isendoorn College	Zutphen	4	460	4H/3M	1	35	1	10	
02-12-2021	Stedelijk Gymnasium	Arnhem	3	150						
02-12-2021	Christelijk Lyceum Veenendaal	Veenendaal	2	120	2V					
09-12-2021	Christelijk Lyceum Veenendaal	Veenendaal	2	122	3M	1		x		
14-12-2021	Baudartius College	Zutphen						1	30	Weblink

MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS										
Datum	School	Plaats/ gemeente	Ouderalert		Docentalert			Studentalert		
			Aantal	Deelnemers	Aantal	Deelnemers	Bijzonderheden	Deelnemers	Aantal	Bijzonderheden
21-01-2020	ROC Graafschap College	Doetinchem			1	25				
27-01-2020	ROC Aventus	Apeldoorn						150		Kappers/ ICT
04-02-2020	ROC Rijnijssel	Arnhem						100	4	HTV
13-02-2020	ROC Graafschap College	Doetinchem			1	200		100		
12-05-2020	ROC Graafschap College	Doetinchem			1	25				
25-05-2020	ROC Graafschap College	Doetinchem			1	25				
16-09-2020	ROC Graafschap College	Doetinchem								
24-11-2020	ROC Rijnijssel	Arnhem						130	4	Kappers en verzorging
27-09-2020	ROC Rijnijssel	Arnhem						130		HTV
29-09-2020	ROC Helicon	Tilburg			1	100				
25-01-2021	ROC Rijnijssel	Arnhem						20		MBO2 techniek
16-02-2021	ROC Aventus	Apeldoorn						30		Social Work
23-02-2021	ROC Nijmegen	Nijmegen				35	Expertisecentrum			
01-03-2021	ROC Gilde	Venlo						80	4	MBO2 economie
02-03-2021	ROC Aventus	Apeldoorn						50	2	Automotive
05-03-2021	ROC Graafschap College	Doetinchem						60	3	Autotechniek/ ICT
30-03-2021	ROC Rijnijssel	Arnhem			1	25	Train de trainer			Entree
31-03-2021	ROC Nijmegen	Nijmegen						50	2	Entree
08-04-2021	ROC Graafschap College	Doetinchem						100	2	Mijn school
16-04-2021	ROC Aventus	Apeldoorn			2	30	Burgerschap			
17-05-2021	ROC Rijnijssel	Arnhem						75	3	Entree
18-05-2021	ROC Rijnijssel	Arnhem			1	23	ISK			
27-05-2021	ROC Rijnijssel	Arnhem			2	125	Rijkfestival			

VOORKOMEN VAN AANWAS JONGEREN IN DE CRIMINELE WERELD

#leerlingalert

#studentalert

#ouderalert

#docentalert

MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS										
Datum	School	Plaats/ gemeente	Ouderalert		Docentalert			Studentalert		
			Aantal	Deelnemers	Aantal	Deelnemers	Bijzonderheden	Deelnemers	Aantal	Bijzonderheden
15-06-2021	ROC Nijmegen	Nijmegen						50	1	De oversteek
17-06-2021	ROC RIJnijssel	Arnhem						50	2	Loopbaanklas/ startklas
23-06-2021	ROC Nijmegen	Nijmegen	1	10				25	1	Kamers met kansen
30-08-2021	ROC RIJnijssel	Arnhem			1	30	Helpende zorg en welzijn			
21-10-2021	ROC RIJnijssel	Arnhem						30	1	Startklas
01-11-2021	ROC Aventus	Apeldoorn						100	4	Techniek/ ICT
08-11-2021	ROC Graafschap College	Doetinchem						100	3	Hospitality, kok, verzorging
09-11-2021	Zone College	Almelo						100	4	Vetinair, paarden, veeteelt, loonwerker, hovenier
11-11-2021	ROC RIJnijssel	Arnhem			1	10	Vertrouwenspersonen			
12-11-2021	Astrum College	Velp/ Rheden						30	1	Detailhandel
18-11-2021	ROC Graafschap College	Doetinchem			1	25	Zorgdecanen			
18-11-2021	ROC Graafschap College	Doetinchem			1	15				

HOGER BEROEPSONDERWIJS										
Datum	School	Plaats/ gemeente	Docentalert				Studentalert			
			Aantal	Deelnemers	Doelgroep		Deelnemers	Aantal	Bijzonderheden	
16-01-2020	Hogeschool Rotterdam	Rotterdam					100			Chemie
25-02-2020	Hogeschool Saxion	Deventer					100	1		IVK
25-09-2020	Hogeschool Arnhem Nijmegen	Nijmegen					60	1		Educatie academie
28-09-2020	Hogeschool Arnhem Nijmegen	Nijmegen					30	1		
13-10-2020	Hogeschool Arnhem Nijmegen	Nijmegen	1	25	SLB-ers					
16-10-2020	Hogeschool Arnhem Nijmegen	Nijmegen					40	1		Educatie academie
11-02-2021	Hogeschool Arnhem Nijmegen	Nijmegen	1	35	SLB-ers					
25-02-2021	Hogeschool Arnhem Nijmegen	Nijmegen	2	30	Alumni		120			
26-02-2021	Hogeschool Arnhem Nijmegen	Nijmegen					90			Educatie academie
09-03-2021	Hogeschool Arnhem Nijmegen	Nijmegen					50	1		Minor drama
16-03-2021	Hogeschool Saxion	Deventer					150	1		IVK
07-04-2021	Hogeschool Saxion	Deventer					180	1		
31-05-2021	Hogeschool Saxion	Deventer					130	1		Bedrijfskunde 1
02-06-2021	Hogeschool Arnhem Nijmegen	Nijmegen					24	1		Educatie academie
14-06-2021	Hogeschool Saxion	Deventer					250	1		Criminologie
16-06-2021	Hogeschool Saxion	Deventer					100	1		Bedrijfskunde
06-09-2021	Hogeschool Arnhem Nijmegen	Nijmegen					60	1		Educatie academie
16-09-2021	Hogeschool Saxion	Deventer					150	1		Integrale Veiligheidskunde
21-09-2021	Hogeschool Saxion	Deventer					30	1		Digitale revolutie
04-10-2021	ROC Graafschap College	Doetinchem	1	15	Platform integrale veiligheid					
08-10-2021	Hogeschool Arnhem Nijmegen	Nijmegen					25	1		Educatie academie: 4 economie

15-10-2021	Hogeschool Saxion	Apeldoorn				100	1	Deelnemers Hackathon
------------	-------------------	-----------	--	--	--	-----	---	----------------------

6.2 #Alertprogramma in het nieuws

Overzicht van artikelen, nieuwsuitzendingen en radio-interviews 2019-2021	
Klik op de link om naar het betreffende item te gaan	
Astrid van Dael, docentopleider HAN over onze samenwerking	25-09-2021
AD: Voorlichting over criminaliteit voor OBC in Huissen	05-11-2021
Gelderlander: "heb je een moord gepleegd?" over onze les in OBC Huissen	05-11-2021
Hamza Voerman, ervaringswerker waarmee we samenwerken geeft een interview op Funx.nl en heeft het over onze samenwerking	12-11-2021
RTV Slingeland interviewt ons en de zorg coördinator over onze les op het Marianum in Groenlo en Lichtenvoorde	16-06-2021
NRC: directeuren Arnhemse scholen geven aan dat er sprake is van drugsproblematiek rondom scholen en dat zij starten met leerlingalert	24-02-2020
Omroep Gelderland, over onze les op Schaersvoorde in Aalten, nieuwsitem ook op NOS journaal.	08-12-2020
Peter van 't Hoog gedeputeerde provincie Gelderland informeert GS over #Alertprogramma	20-11-2019
CDA Amstelveen diende een motie in, waarbij ook het Alertprogramma is opgenomen.	16-11-2020
VO-raad en School en Veiligheid: webinar Als criminaliteit de school raakt	13-10-2021
A1: De Stem van de regio over Nijkerk organiseert webinar tegen jeugdcriminaliteit	02-06-2021
Publicatie MBO-raad	
Regio 8: "Verdachte aanslag mogelijk lesmateriaal" over onze les op Schaersvoorde in Winterswijk	09-07-2021
Omroep Gelderland artikel naar aanleiding van lessen op Schaersvoorde Winterswijk	08-07-2021
"Verdachte neerschieten Peter R de Vries mogelijk 'lesmateriaal' op scholen	
Astrid van Dael, docentopleider over onze les op de Educatie Academie (HAN)	22-09-2020
RTL nieuws: CDA en PVDA willen dat drugscriminelen die jongeren ronselen steviger aangepakt worden en scholen hun verantwoordelijkheid moeten nemen.	28-10-2019
Harry de Man (Facebook) over onze bijeenkomst in Zetten	28-10-2019
Gelre FM: over les Schaersvoorde Aalten	03-12-2020
Facebook gemeente Oost-Gelre	08-06-2021
Wegwijzer Jeugd en Veiligheid over les Schaersvoorde	04-12-2020
Verslag conferentie Prodemos	02-2021
Gelderlander over onze inzet op het Marianum in Oost Gelre	08-06-2021
Parool, Paul Vugts over het onderzoek naar Dealers in de dop, waaraan we hebben meegewerkt	04-06-2021
Rijksoverheid, video over leerlingalert	20-12-2019
Tweet Minister Grapperhaus over #Leerlingalert	19-11-2019
RTL nieuws, over het Alertprogramma op HPC Zetten	28-10-2019
RTL Nieuws artikel over HPC Zetten	
Gelderlander, Grof geld krijgen, een telefoon kopen en eindigen met een strafblad	28-10-2019
Over onze les op HPC Zetten	
Omroep Gelderland: schoolplein in Zetten vol vaten: drugscriminaliteit is geen ver-van-mijn-bed-show.	30-10-2019
NRC: Ondernijning in Oost-Nederland is net zo erg als in het zuiden	03-11-2019
Omroep Gelderland, nieuwsitem ook op NOS journaal over onze les op 't Rhedens in Dieren	14-06-2019
Omroep Gelderland artikel over les op het Rhedens, Dieren	

6.3 Vragenlijsten

6.3.1 DocentAlert

Beste docent/medewerker,

U hebt een bewustwordingsles gevolgd van het #Alertprogramma. Deze bewustwordingsles had als doel inzicht te geven in de wereld van jongeren en criminaliteit, hoe signalen te herkennen en wat dan te doen. Door middel van deze enquête willen wij graag onderzoeken of de bewustwordingsles aansloot bij uw verwachtingen van tevoren en of de doelen van de webinar goed zijn overgekomen. De enquête bestaat uit open en gesloten vragen en zal ongeveer 10 minuten duren. De antwoorden zullen anoniem blijven.

De resultaten kunnen wij gebruiken om het #Alertprogramma steeds te verbeteren en ook om inzicht te krijgen in hoeverre we bijdragen aan de bewustwording op het thema criminele uitbuiting/ondermijning. Hierin is ook het Ministerie van Justitie en Veiligheid geïnteresseerd.

Bedankt dat u wilt meewerken aan deze enquête en daarmee ons wilt helpen met ons onderzoek!

Met vriendelijke groet,
 het #Alertteam

Q1 Wat is uw leeftijd?

Q2 Welk vak geeft u of wat is uw functie binnen de school?

Q3 Wat waren uw verwachtingen van de bewustwordingsles?

Q4 Sloot de bewustwordingsles aan op uw verwachtingen? Ja/ Nee

Q5 De bewustwordingsles had het volgende doel: '*medewerkers van onderwijsinstellingen inzicht geven in de wereld van jongeren en criminaliteit*'. In hoeverre is dit doel bereikt in uw ogen?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Q6 Waarom is dit doel wel of niet bereikt volgens u?

Q7 Wat is u het meest bijgebleven van de bewustwordingsles?

Q8 Welke herkensignalen kunt u zich nog herinneren?

Q9 Is het voor u duidelijk na de bewustwordingsles waar u met uw zorgen terecht kan/hoe u de situatie met een leerling/student kan aanpakken?

Q10 Zijn er naar aanleiding van de bewustwordingsles dingen/onderwerpen opgevallen bij één van uw leerlingen/studenten?

Q11 Welke onderdelen van de les vond u het meest interessant?

	Uitleg over ons programma
	Uitleg over hoe criminelen ronselen
	Praktijkvoorbeelden
	Hoe groot de criminele wereld is

	Hoe dichtbij de criminele wereld is
	Diverse beeldmateriaal (films)
	Signaleren
	EHBO bij gesprek voeren
	Tips voor docenten/ouders
	Anders, namelijk.....

Q12 Welke onderdelen van de les vond u het minst interessant?

	Uitleg over ons programma
	Uitleg over hoe criminelen ronselen
	Praktijkvoorbeelden
	Hoe groot de criminele wereld is
	Hoe dichtbij de criminele wereld is
	Diverse beeldmateriaal (films)
	Signaleren
	EHBO bij gesprek voeren
	Tips voor docenten/ouders
	Anders, namelijk.....

Q13 Wat was nieuw voor u?

	Uitleg over ons programma
	Uitleg over hoe criminelen ronselen
	Praktijkvoorbeelden
	Hoe groot de criminele wereld is
	Hoe dichtbij de criminele wereld is
	Diverse beeldmateriaal (films)
	Signaleren
	EHBO bij gesprek voeren
	Tips voor docenten/ouders
	Anders, namelijk.....

Q14 Waren er onderwerpen die u miste in de bewustwordingsles?

☐ Ja, namelijk _____

☐ Nee

Q15 Zou u de bewustwordingsles aanraden aan andere scholen?

☐ Ja, want _____

☐ Nee, want _____

6.3.2 Vragenlijst OuderAlert

Beste ouder/verzorger,

U hebt een bewustwordingsles gevolgd van het #Alertprogramma. Deze bewustwordingsles had als doel inzicht te geven in de wereld van jongeren en criminaliteit, hoe signalen te herkennen en wat dan te doen.

Door middel van deze enquête willen wij graag onderzoeken of de bewustwordingsles aansloot bij uw verwachtingen van tevoren en of de doelen van de bewustwordingsles goed zijn overgekomen. De enquête bestaat uit open en gesloten vragen en zal ongeveer 10 minuten duren. De antwoorden zullen anoniem blijven.

De resultaten kunnen wij gebruiken om het #Alertprogramma steeds te verbeteren en ook om inzicht te krijgen in hoeverre we bijdragen aan de bewustwording op het thema criminele uitbuiting/ondermijning. Hierin is ook het Ministerie van Justitie en Veiligheid geïnteresseerd.

Bedankt dat u wilt meewerken aan deze enquête en daarmee ons wilt helpen met ons onderzoek!

Met vriendelijke groet,
 het #Alertteam

Q1 Wat is uw leeftijd?

Q2 Welk vak geeft u of wat is uw functie binnen de school?

Q3 Wat waren uw verwachtingen van de bewustwordingsles?

Q4 Sloot de bewustwordingsles aan op uw verwachtingen? Ja / Nee

Q5 De bewustwordingsles had het volgende doel: *ouders en verzorgers inzicht geven in de wereld van jongeren en criminaliteit*. In hoeverre is dit doel bereikt in uw ogen?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Q6 Waarom is dit doel wel of niet bereikt volgens u?

Q7 Wat is u het meest bijgebleven van de bewustwordingsles?

Q8 Welke herkensignalen kunt u zich nog herinneren?

Q9 Is het voor u duidelijk na de bewustwordingsles waar u met uw zorgen terecht kan/hoe u de situatie met uw kind/ kinderen kan aanpakken?

Q10 Zijn er naar aanleiding van de bewustwordingsles dingen/onderwerpen opgevallen bij één van uw kind/ kinderen?

Q11 Welke onderdelen van de les vond u het meest interessant?

	Uitleg over ons programma
	Uitleg over hoe criminelen ronselen

	Praktijkvoorbeelden
	Hoe groot de criminele wereld is
	Hoe dichtbij de criminele wereld is
	Diverse beeldmateriaal (films)
	Signaleren
	EHBO bij gesprek voeren
	Tips voor docenten/ouders
	Anders, namelijk.....

Q12 Welke onderdelen van de les vond u het minst interessant?

	Uitleg over ons programma
	Uitleg over hoe criminelen ronselen
	Praktijkvoorbeelden
	Hoe groot de criminele wereld is
	Hoe dichtbij de criminele wereld is
	Diverse beeldmateriaal (films)
	Signaleren
	EHBO bij gesprek voeren
	Tips voor docenten/ouders
	Anders, namelijk.....

Q13 Wat was nieuw voor u?

	Uitleg over ons programma
	Uitleg over hoe criminelen ronselen
	Praktijkvoorbeelden
	Hoe groot de criminele wereld is
	Hoe dichtbij de criminele wereld is
	Diverse beeldmateriaal (films)
	Signaleren
	EHBO bij gesprek voeren
	Tips voor docenten/ouders
	Anders, namelijk.....

Q14 Waren er onderwerpen die u miste in de bewustwordingsles?

Ja, namelijk _____

Nee

Q15 Zou u de bewustwordingsles aanraden aan andere ouders/ verzorgers?

Ja, want _____

Nee, want _____

6.3.3 Vragenlijst LeerlingAlert

In deze enquête worden een aantal vragen gesteld over de bewustwordingsles die je net hebt gevolgd van het #Alertprogramma. Deze bewustwordingsles had als doel inzicht te geven in de wereld van criminaliteit en hoe criminelen te werk gaan om jongeren te ronselen.

Door middel van deze enquête willen wij graag onderzoeken of de bewustwordingsles aansloot bij jouw verwachtingen en of de doelen van de les goed zijn overgekomen. De enquête bestaat uit open en gesloten vragen en zal ongeveer 3 minuten duren. De antwoorden zullen anoniem blijven.

Bedankt dat je wilt meewerken aan deze enquête en daarmee ons wilt helpen met ons onderzoek!
 Met vriendelijke groet, het #Alertteam

Q1 Wat is je leeftijd?

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Q2 Welke opleiding volg je nu?

VMBO-B	VMBO-K	VMBO-G	VMBO-T
HAVO			
VWO			

Q5 Wat verwachtte je van de les?

Q6 Sloot de les aan op jouw verwachtingen?

Ja	Een beetje	Nee	Weet ik niet
----	------------	-----	--------------

Q4 Wat was er nieuw voor je?

Q3	Wat vond je interessant aan de les?
	De criminele wereld is groter dan ik dacht
	De criminele wereld is dichterbij dan ik dacht
	Geweld in de criminele wereld
	Hoe het ronselen (benaderen) van jongeren door criminelen werkt
	Dat 'kleine' criminaliteit soms deel uitmaakt van georganiseerde misdaad
	Hoe je criminaliteit kunt herkennen op straat
	Bij wie je criminaliteit kunt melden
	Dat jongeren zo makkelijk in de criminaliteit terecht kunnen komen
	Wat je kunt doen als jijzelf of een vriend(in) in de criminaliteit is gekomen
	Anders, namelijk...

Q7 Wat is je het meest bijgebleven van de les?

Q8	Wat vond je het leukste onderdeel?
	Persoonlijke verhalen (van Peter/Roos, Henk, Indy, Destiny, Onur)
	Vragen over drugs en hoeveel geld je ermee kunt verdienen
	Opdracht opzetten drugshandel
	Films
	Uitleg over hoe criminelen jongeren ronselen
	Vragen over simkaart, bankkaarten, pinnen en uitleg
	Uitleg over verklaring omtrent gedrag
	De personen die mee waren tijdens de les die iets gingen vertellen (wijkagent, ex-gedetineerde, etc.)
	Anders, namelijk...

Q9 Welk onderdeel vond je minder interessant?

Q10 Waarover zou je nog meer willen weten?

Q11 Heb je tips voor ons?

Q12 Hoe zou je het beste kunnen voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen?

Q13 Wat hebben jongeren volgens jou nodig om niet in de criminaliteit te stappen?

Q15 Vind je dat andere jongeren/leeftijdsgenoten deze les ook moeten krijgen?

☐ Ja, want _____

☐ Nee, want _____

6.3.4 Vragenlijst StudentAlert

In deze enquête worden een aantal vragen gesteld over de bewustwordingsles die je net hebt gevolgd van het #Alertprogramma. Deze bewustwordingsles had als doel inzicht te geven in de wereld van criminaliteit en hoe criminelen te werk gaan om jongeren te ronselen.

Door middel van deze enquête willen wij graag onderzoeken of de bewustwordingsles aansloot bij jouw verwachtingen en of de doelen van de les goed zijn overgekomen. De enquête bestaat uit open en gesloten vragen en zal ongeveer 3 minuten duren. De antwoorden zullen anoniem blijven.

Bedankt dat je wilt meewerken aan deze enquête en daarmee ons wilt helpen met ons onderzoek!
 Met vriendelijke groet, het #Alertteam

Q1 Wat is je leeftijd?

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26+
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

Q2 Welke opleiding volg je nu?

MBO
HBO
WO Universiteit

Q5 Wat verwachtte je van de les?

Q6 Sloot de les aan op jouw verwachtingen?

Ja	Een beetje	Nee	Weet ik niet
----	------------	-----	--------------

Q4 Wat was er nieuw voor je?

Q3	Wat vond je interessant aan de les?
	De criminele wereld is groter dan ik dacht
	De criminele wereld is dichterbij dan ik dacht
	Geweld in de criminele wereld
	Hoe het ronselen (benaderen) van jongeren door criminelen werkt
	Dat 'kleine' criminaliteit soms deel uitmaakt van georganiseerde misdaad
	Hoe je criminaliteit kunt herkennen op straat
	Bij wie je criminaliteit kunt melden
	Dat jongeren zo makkelijk in de criminaliteit terecht kunnen komen
	Wat je kunt doen als jijzelf of een vriend(in) in de criminaliteit is gekomen
	Anders, namelijk...

Q7 Wat is je het meest bijgebleven van de les?

Q8	Wat vond je het leukste onderdeel?
	Persoonlijke verhalen (van Peter/Roos, Henk, Indy, Destiny, Onur)
	Vragen over drugs en hoeveel geld je ermee kunt verdienen
	Opdracht opzetten drugshandel
	Films
	Uitleg over hoe criminelen jongeren ronselen
	Vragen over simkaart, bankkaarten, pinnen en uitleg
	Uitleg over verklaring omtrent gedrag
	De personen die mee waren tijdens de les die iets gingen vertellen (wijkagent, ex-gedetineerde, etc.)
	Anders, namelijk...

Q9 Welk onderdeel vond je minder interessant?

Q10 Waarover zou je nog meer willen weten?

Q11 Heb je tips voor ons?

Q12 Hoe zou je het beste kunnen voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen?

Q13 Wat hebben jongeren volgens jou nodig om niet in de criminaliteit te stappen?

Q15 Vind je dat andere jongeren/leeftijdsgenoten deze les ook moeten krijgen?

☐ Ja, want _____

☐ Nee, want _____

6.4 Tabellen met onderzoeksresultaten van het evaluatieonderzoek

In deze bijlage zijn alle tabellen te vinden waarin de antwoorden van de respondenten zijn verwerkt. Deze zijn gebaseerd op de uitwerkingen van de resultaten per doelgroep, die ook in de bijlagen zijn opgenomen. Enkele tabellen zijn ook al in Deel II opgenomen.

6.4.1 Populatie

Populatie						
	N	Leeftijd		Schoolniveau		Opleidingen
Docentalert	98	20-29	17,3			
		30-39	28,6			
		40-49	26,5			
		50-59	22,4			
		60-69	4,1			
Ouderalert	23	40-49	73,4			
		50-59	26,6			
Leerlingalert	996	< 14 jaar	28,8%	VMBO	35,4%	
		14-15 jaar	58,7%	HAVO	27,1%	
		>15 jaar	10,2%	VWO	37,4%	
Studentalert	109	< 16 jaar	7,3 %	MBO	95%	Divers
		16-17 jaar	56,8 %			
		18-19 jaar	22,9 %	HBO	4%	Lerarenopleiding, veiligheid
		> 19 jaar	12,8 %	WO	1%	
Totaal N=	1226					

6.4.2 Verwachtingsniveau

Verwachtingsniveau									
	N	Vooraf				Aansluiting op verwachting			
		Laag	Hoog	Geen	Komt overeen	Ja	Beetje	Weet Niet	Nee
Docentalert	98			21%		82,3%			17,3%
Ouderalert	23		73%			100%			
Leerlingalert	996	107	216	109	64	480	265	118	11,8
		10,9%	21,9%	11,1%	6,5%	48,2%	26,6%	11,8%	13,4%
Studentalert	108	14	13	18	2	64	17	12	16
		13%	12%	16,7%		58,7%	15,6%	11%	14,7

6.4.3 Nieuws geleerd

Nieuws geleerd?														
1. Omvang criminele wereld					8. Kleine criminaliteit verband kan hebben met georganiseerde misdaad									
2. Nabijheid criminele wereld (jonge mensen betrokken, lokale voorbeelden)					9. Handelen									
3. Impact criminele wereld (geweld, gevolgen)					10. Anders									
4. Ronselen					11. Uitleg over het programma									
5. Herkennen					12. Praktijkvoorbeelden en beeldmateriaal									
6. Melden														
7. Jongeren zo makkelijk in criminaliteit kunnen komen														
	N	q	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Docentalert	98	199												
% van q			14,1	15,6		13,6	7,5	x	x	x	12,5	7,0	15,1	14,6
Ouderalert	23	44												

Nieuws geleerd?														
1. Omvang criminele wereld 2. Nabijheid criminele wereld (jonge mensen betrokken, lokale voorbeelden) 3. Impact criminele wereld (geweld, gevolgen) 4. Ronselen 5. Herkennen 6. Melden 7. Jongeren zo makkelijk in criminaliteit kunnen komen					8. Kleine criminaliteit verband kan hebben met georganiseerde misdaad 9. Handelen 10. Anders 11. Uitleg over het programma 12. Praktijkvoorbeelden en beeldmateriaal									
	N	q	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
% van q			15,9	22,7	2,3	15,9		x	x	x	18,2	9,2	4,5	11,3
Leerlingalert	996	2178	388	331	79	205	147	281	282	179	168	118	x	x
% van q		2178	17,8	15,1	3,6	9,4	6,7	12,9	12,9	12,9	8,2	5,4		
% van N	996		39,0	33,2	7,9	20,6	14,8	28,2	28,3	18	16,9	11,8		
Studentalert	190	215	31	37	6	21	16	35	25	20	16	8	x	x
% van q		215	14,4	17,2	2,8	9,8	7,4	16,3	11,6	9,3	4,5	3,7		
% van N	109		28,4	33,4	5,5	19,3	14,7	32,1	22,9	18,3	14,7	7,3		

6.4.4 Bijgebleven van de les

Wat is bijgebleven van de les?													
1. Niet veel 2. Veel 3. Alles 4. Bepaalde lesonderdelen 5. Onderwerpspecifiek							6. Nee zeggen. Alert zijn, niet erin stappen 7. Geen antwoord 8. Goede presentatie, kwaliteit docenten 9. Overig						
	N	q	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Docentalert	98	118	8			81	17	2	4	4	2		
% van q			6,8			68,6	14,4	1,7	3,4	3,4	1,7		
Ouderalert	23	34				27	3	1	1	2			
% van q						79,3	8,8	2,9	2,9	5,8			
Leerlingalert	996	984	31		94	760							
% van q			3,1		9,4	76,3							
Studentalert	93	101	4	2	11	75	8	1	x	x	x		
% van q			4	2	10,9	74,9	7,9	1,0	x	x	x		

Welke onderdelen en onderwerpen zijn het meest bijgebleven									
1. Omvang criminaliteit (veel geld en mensen bij betrokken) 2. Impact criminaliteit (gevolgen, gewelddadig, onveilig) 3. Verhalen en voorbeelden					4. Nabijheid van criminaliteit (jongeren makkelijk te ronselen, slinks, het is overal) 5. Herkennen en handelen (MMA, chat met FIER, praten met volwassenen) 6. Overig				
	N	q	1	2	3	4	5	6	
Docentalert	98	118	8	5	17	48	20		
% van q			6,8	4,2	14,4	40,7	16,9		
Ouderalert	23	34	9	1	3	10	2		
% van q			26,5	2,9	8,8	29,4	5,8		
Leerlingalert	996	760	106	88	336	138	44	48	
% van q			13,9	11,6	44,2	18,3	5,8	6,9	
Studentalert	93		20	5	15	22	13	4	
% van (q)		75	26,7	6,7	20	29,3	17,3		

6.4.5 Herkenningssignalen

Q8: Herkensignalen		Docenten (N = 98)		Ouders (N=23)	
		Abs	% van q	Abs.	% van q
Geen antwoord		5	2,4	1	1,3
Gedrag:	Afwijkend gedrag algemeen	49	23,9	15	20
	Afvallen	4	2,0		
	Angst	2	1,0		
	Boos	5	2,4	3	4
	Moe	6	2,9		
	Opstandig	1	0,5		
	Overdreven vrolijk	1	0,5		
	Stil/afwezig	9	4,4	1	1,3
	Teruggetrokken	5	2,4		
	Drank en drugs gebruik	1	0,5	5	8
Luxeartikelen en geld:	Dure spullen	1	0,5		
	Veel en/of contant geld	35	17,1	13	17,3
	Kleding/uiserlijk (merkkleding, extreme veranderingen in uiterlijk, etc.)	65	31,7	17	22,7
Kelderende schoolprestaties		4	2,0	2	2,7
Maatwerk per leerling		1	0,5		
Onderbuikevoel		3	1,5	2	2,7
Verwondingen		6	2,9	1	1,3
Andere vrienden				2	2,7
Erbij willen horen				1	1,3
Meerdere telefoons				7	9,3
Wapens				1	1,3
Totaal:		205	100	75	100

We hebben de signalen zoals deze door docenten en ouders is gegeven nader gegroepeerd ('gedrag' en 'luxeartikelen en geld') zoals te zien is in deze tabel.

6.4.6 Aanbevelen alle doelgroepen

Aanbevelen van de les aan doelgroep in % van N			
	N	Ja	Nee
Docentalert	95	95	3
% van N		96,9	3,1
Ouderalert	23	23	0
% van N		100	
Leerlingalert	527		
% van N		89,8	10,2
Studentalert	83		
% van N		91,5	8,5

Reden van aanbevelen % van N						
1. Urgentie: belangrijk, nuttig, noodzakelijk 2. Lesinhoud: interessant, leerzaam, informatief 3. Specifiek doelstelling programma: leren voorkomen, bewust worden, gevolgen kennen, weten wat je moet doen, handig 4. Geen goede of te algemene voorlichting of anders						
	N	q	1	2	3	4.
Docentalert	98		61	33	19	3
% van q		123	49,6	26,8	15,4	2,4
Ouderalert	23		20	2	17	
% van q		39	51,2	5,1	43,6	
Leerlingalert	996		120	165	127	
% van q / N = (527)		527	27	38	29	
% van N=996			12,0	16,7	12,8	
Studentalert	83		23	27	29	
% van 79 (q)		79	29,1	34,2	36,7	
% van 83 (N)			27,7	32,5	34,9	

6.4.7 Aanbevelen ouders

Toelichting (N = 23) Ouders		Absoluut	Percentage
Ja, namelijk:			
Geeft inzicht → 2		2	5,1
Goed om meer informatie te krijgen over dit onderwerp → 1		11	28,2
Bewustwording → 3		7	17,9
Dichterbij dan we denken → 1		3	7,7
Het zet je aan het denken → 3		1	2,6
Hierdoor kunnen we onze kinderen beschermen → 3		6	15,4
Je denkt veel te weten, maar toch heb ik weer heel veel nieuwe dingen gehoord → 3		1	2,6

Toelichting (N = 23) Ouders	Absoluut	Percentage
Samen kunnen we meer doen dan alleen → 1	6	15,4
Signaleren en herkennen → 3	2	5,1
Nee, namelijk:		
Totaal:	39	100%

6.4.8 Meest interessant

Onderwerpen die het meest interessant waren												
1. Uitleg over programma 2. Omvang van de criminele wereld 3. Nabijheid van de criminele wereld (jongeren makkelijk te ronselen, slinks, het is overal 4. Impact (gevolgen, gewelddadig, onveilig) 5. Herkennen						6. Handelen (MMA, chat met FIER, praten met volwassene, gesprek voeren, tips) 7. Verhalen en (praktijkvoorbeelden) 8. Alles was interessant 9. Beeldmateriaal 10. Uitleg over hoe criminelen jongeren ronselen						
	N	q	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Docentalert	98		21	26	58		54	45	69	1	19	55
% van q		349	6	7,4	16,6		15,5	12,9	19,8	0,3	5,4	15,8
Ouderalert	23		5	9	19		16	19			8	8
% van q		112	4,5	8	17		24,3	16,9			7,1	7,1
Leerlingalert	958	157		46	53				509			19
% van q				29,3	33,7				45,2			12,1
% van N (998)				4,6	5,3				51,0			1,9
Studentalert	106	26	4		7	6		3				5
% van (q)			15,4		26,9	23,1		11,5				19,2
% van N (98)			0,4		0,7	0,6		0,3				0,5

6.4.9 Specifieke onderwerpen interessant

Specifiek interessant aan de les													
1. Omvang criminele wereld 2. Drugszaak opzetten 3. Nabijheid criminele wereld (jonge mensen betrokken, lokale voorbeelden) 4. Impact criminele wereld (geweld, gevolgen) 5. Herkennen en handelen						6. Verschillende perspectieven thema 7. Aanbiedingen (sim- bankkaart etc.) 8. Witwassen 9. Sexting 10. Ronselen 11. VOG							
	N	q	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Docentalert	98		21		58		99					55	
		349	7,4		16,6		28,4					15,8	
Ouderalert	23		9		19		35					8	
% van q		112	8		17		31,2					7,1	
Leerlingalert	958	157		46	30	23	34	5				19	
% van q				29,3	19,9	14,6	21,7	0,3				12,2	
% van N (998)				4,6	3,0	2,3	3,4	0,5				1,9	
Studentalert	106	26	4	0	7	6	5	3	1	-	-	-	-
% van q			15,4	-	26,9	23,1	19,2	11,5	3,8	-	-	-	-
% van N (106)			3,7	-	6,6	5,7	9,4	2,8	0,9				

6.4.10 Minst interessant

Onderwerpen die het minst interessant waren												
1. Uitleg over programma												
2. Omvang van de criminele wereld												
3. Nabijheid van de criminele wereld (jongeren makkelijk te ronselen, slinks, het is overal)												
4. Impact (gevolgen, gewelddadig, onveilig)												
5. Herkennen												
6. Handelen (MMA, chat met FIER, praten met volwassene, gesprek voeren, tips)												
7. Verhalen en (praktijkvoorbeelden)												
8. Alles was interessant												
9. Beeldmateriaal												
10. Uitleg over hoe criminelen jongeren ronselen												
	N	q	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Docentalert	98		16	14	11		4	38	2	18	7	4
% van q		127	12,6	11	8,7		3,1	29,1	1,6	14,2	5,5	3,1
Ouderalert	23		8	3				1		9	4	
% van q		28	28,6	10,7				3,6		32,1	14,3	
Leerlingalert	80	147		41	1	1	9		72			
% van N (998)				4,1	0,1	0,1	0,9		7,2			
% van q				27,9	0,07	0,07	6,1		49			
Studentalert	80	16	7									
% van (q)			42,8									
% van N (98)			7,1									

6.4.11 Minst interessante onderwerpen

Minst interessant aan de les													
1. Omvang criminele wereld													
2. Drugszaak opzetten													
3. Nabijheid criminele wereld (jonge mensen betrokken, lokale voorbeelden)													
4. Impact criminele wereld (geweld, gevolgen)													
5. Herkennen en handelen													
6. Verschillende perspectieven thema													
7. Aanbiedingen (sim- bankkaart etc.)													
8. Witwassen													
9. Sexting													
10. Ronselen													
11. VOG													
	N	q	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Docentalert	98		14		11		42						
% van q		127	11		8,7		32,2						
Ouderalert	23		3				1						
% van q		28	10,7				3,6						
Leerlingalert	80	147	41	1	1	1	9		18	7	3		
% van q			27,9	0,07	0,07	0,07	0,6		12,2	0,5	0,2		
% van N (998)			4,1	0,1	0,1	0,1	0,9		1,8	0,7	0,3		
Studentalert	80	16	6	1	-	-	-	-	3	3	1	1	1
% van q			37,5	6,3					18,8	18,8	6,3	6,3	6,3
% van N (80)			7,5	1,2					3,8	3,8	1,2	1,2	1,2
% van N (98)			6,1	1					3	3	1	1	1

6.4.12 Informatiebehoefte docenten

Docenten	Absoluut	Percentage
Q14: Onderwerpen die miste (N = 98)		
Ja, namelijk:	18	18,4
De situatie op scholen	1	1,0
Meer info over het voeren van het gesprek	3	3,1
Meer info over signaleren en vervolgstappen	3	3,1
Meer interactie	2	2,0
Meer verwacht over drugs	1	1,0
Nog meer voorbeelden	2	2,0
Praktijk-ondersteuning	1	1,0
Seksuele uitbuiting	1	1,0
Tips uit de module van de HAN	1	1,0
Verschil theoretische en praktische leerlingen	1	1,0

Docenten Q14: Onderwerpen die miste (N = 98)	Absoluut	Percentage
Wat een school structureel kan doen en hiermee om kan gaan	2	2,0
Nee	80	81,6
Totaal:	98	100

6.5 Informatiebehoefte ouders

Ouders Q14: Onderwerpen die miste (N = 23)	Absoluut	Percentage
Ja, namelijk:	6	26,1
De wijkagent/buurtcoach/jongerenwerker	2	8,7
Er kan nog worden verwezen naar de chat van de kindertelefoon en/of adviesfunctie van Veilig Thuis	1	4,3
Loverboys bij meiden	1	4,3
Of er nog een vervolg is op school in de vorm van een preventieprogramma	1	4,3
Wat hebben kinderen die ongevoelig zijn voor deze verleidingen met elkaar gemeen?	1	4,3
Nee	17	73,9
Totaal:	23	100

6.5.1 Informatiebehoefte leerlingen

Leerlingen Behoeftte aan meer informatie over (N=246)	Absoluut	% van 304	% van N= 246	% van N= 996
Criminaliteit	95	31,3	38,6	9,5
Algemeen	62			
Omvang en nabijheid	15			
Delicten	6			
Ronselen	7			
Voorkomen	5			
Drugsgelateerde onderwerpen	33	10,8	13,4	3,3
Coffeeshops	1			
Drugs	29			
Drugslabs	3			
Gevolgen van criminaliteit	48	15,8	19,5	4,8
Gevangenis	27			
Delicten/ straffen	5			
Mentale gevolgen	3			
Algemeen	13			
Handelen om eruit te stappen	22	7,2	8,9	2,2
Eruit stappen	4			
Herkennen	5			
Hulp/ helpen	13			
Persoonlijke verhalen	90	29,6	36,6	9,0
Ervaringsdeskundige	61			
Henk	5			
Algemeen	24			
Onderwerp specifiek:	16	5,3	6,5	1,6
Alcoholgebruik	1			
Wapens	2			
Bitcoins	1			
Sexting	1			
Opsporing	1			
Geldezel	1			
Politie	8			
Alternatieven	1			
Totaal:	304	100		30,4

6.5.2 Signaleren

Q10: Zijn er dingen opgevallen bij eigen kinderen (N = 23)	Ouders N=23		Docenten (N=98)	
	Absoluut	% van q	Absoluut	% van q
Bij mijn eigen kinderen niet	1	4,3		
Nee	19	82,6	55	56,1
Niet direct, we hebben het er wel over gehad tijdens het avondeten	1	4,3		
Nog niet, maar ga er wel beter op letten	2	8,7	19	19,4
Ja (in verleden, niet meer dan normaal, recent, drugs)			19	19,4
Misschien			1	0,1
Geen antwoord			4	0,4
Totaal:	23	100	98	100

6.5.3 Voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen algemeen

Voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen door...	Studenten (N=72)			Leerlingen N=458)		
	Absoluut	% van q 82	% van 72	Absoluut	% van q	% van N
Eigen vaardigheden inzetten	28	34,1	38,9	237	47,7	51,7
Educatie:	22	26,8	30,6	133	26,8	29,0
Externe factoren	28	34,1	38,9	108	21,7	23,6
Overig	4	4,9	0,6	19	3,8	4,1
Totaal	82	100	109	497	100	108

6.5.4 Wat jongeren nodig hebben algemeen

Om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen hebben zij nodig:	Studenten (N=72)			Leerlingen (N=430)		
	Absoluut	% van q 79	% van 72	Absoluut	% van q	% van N
Eigen vaardigheden inzetten	21	26,6	29,1	122	26,1	28,4
Educatie:	16	20,3	22,2	116	24,9	27,0
Externe factoren	40	50,6	55,6	216	46,3	50,2
Overig	2	2,5	2,8	12	2,5	2,8
Totaal	79	100		466	100	

6.5.5 Specificatie voorkomen en wat jongeren nodig hebben - leerlingen

Eigen vaardigheden inzetten	Voorkomen N=458			Nodig N=430		
	Absoluut	% van q=237	% van N (458)	Absoluut	% van q=122	% van N=430
Nee zeggen (tegen aanbod om iets strafbaars te doen)	110	46,4	24,0	37	30,6	8,6
Niet in de criminaliteit gaan	36	15,2	7,9			
Weerstand bieden:						
- groepsdruk	8	3,3	1,7	5	4,1	1,2
- moed en zelfvertrouwen hebben	0			62	51,4	14,4
- voor jezelf opkomen	12	5,1	2,6			
- negeren/ wegllopen				6	5,0	1,4
Alert zijn	18	7,6	3,9	4	3,3	< 1
Nadenken voordat je iets doet	20	8,4	4,4			
Anderen waarschuwen voor misstappen (criminaliteit loont niet)	18	7,6	3,9	1	8,2	< 1
Hulp vragen aan volwassenen	27	11,4	5,9			
Melden van criminaliteit	15	6,3	3,2			
Anderen helpen	11	4,6	2,4			
Motivatiefocus op toekomst				7	5,7	1,6
Totaal	237	100	51,7	122	100	28,4

Educatie	Voorkomen N=458		
	Absoluut	% van q=133	% van N=458
Voorlichting geven	107	80,5	23,4
Inzetten van ervaringsdeskundige	26	19,5	5,7
Gevolgen kennen			
Bespreekbaar maken			
Informatie/ kennis			
Totaal	133	100	29,0

Nodig N=430		
Absoluut	% van q=116	% van N=430
20	17,2	1,3
0		
14	12,1	3,2
1	< 1	< 1
81	70,0	18,8
116	100	26,9

Jongeren in de criminaliteit: Externe factoren	Voorkomen N=458		
	Absoluut	% van q=108	% van N 458
Stabiele omgeving/ basis			
Familie	3	2,8	< 1
Ouders die alert zijn op hun kinderen	8	7,4	1,7
Aandacht			
Goede basis/ stabiele omgeving			
Hulp			
Goed rolmodel			
Support:			
- iemand om mee te praten			
- volwassenen			
- vrienden (goede)	20	18,5	4,3
- iemand die je vertrouwt			
Alternatieven hebben:			
- algemeen	8	7,4	1,7
- inkomen/ geld	13	12,0	2,8
- kans om wat te kunnen bereiken			
- school/ opleiding	4	3,7	< 1
Bespreekbaar maken, taboe eraf	52	48,1	11,4
Totaal	108	100	23,6

Nodig N=430		
Absoluut	% van q=216	% van N 430
25	11,6	5,8
3	1,4	< 1
25	11,6	5,8
47	21,7	10,9
6	2,8	1,3
7	4,6	1,6
7	4,6	1,6
29	13,4	6,7
13	6,0	3,0
46	21,3	10,7
5	2,7	1,2
3	1,4	< 1
216	100	50,23

Jongeren in de criminaliteit: Overig	Voorkomen N=458		
	Absoluut	% van q=19	% van N 458
Advocaat	1	5,2	< 1
Wapenbezit	2	10,4	< 1
Inzet schoolagenten			
Legalisering van criminaliteit			
Bescherming	3	15,7	< 1
Politie	1	5,2	< 1
Hogere straffen	2	10,4	< 1
Legalisering van drugs			
Niet hebbertig zijn, jezelf kunnen beheersen			
Vermijden van onveilige situaties	5	26,3	1,1
Geen drugs gebruiken	4	21,1	< 1
Schoolagenten	1	5,2	< 1
Totaal:	19	100	4,1

Nodig N=430		
Absoluut	% van q=13	% van N 430
5	38,5	1,2
3	23,1	< 1
1	7,7	< 1
1	7,7	< 1
1	7,7	< 1
2	15,4	< 1
13	100	3,0

6.5.6 Specificatie jongeren nodig hebben – studenten

Studenten: Wat hebben jongeren nodig om niet in de criminaliteit te stappen? (N=72)	Absoluut		%	
Eigen vaardigheden:	21		26,6	
Moed/ Zelfvertrouwen hebben		8		9,8
Nee zeggen of negeren		5		6,3
Hersenen gebruiken/ alert zijn		4		5,0
Motivatie en focus op toekomst		1		1,3
Bewust zijn		3		3,8
Weerstand bieden tegen groepsdruk		0		0
Educatie (voorlichting)	16		20,3	
Externe factoren:	40		50,6	
Goede basis (3) (familie/ ouders (2), vrienden (9)		5		6,3
Goede opvoeding (8), grenzen stellen (1)		9		11,4
Mensen die hulp bieden/ support geven (volwassenen en vrienden)		12		15,2
Mensen waarmee je kunt praten, bespreekbaar maken (taboe eraf)		4		5,0
Tijdsbesteding		3		3,8
Goed inkomen of geld, toekomstperspectief		7		8,9
Overig: Niks (1), repressie (1)	2		2,5	
Totaal:	79	79	100	

6.5.7 Tips

Tips om de les te verbeteren					
	N	q	Nee	Ja	Geen antwoord/ weet ik niet
Leerlingalert	N1=683, N2= 996	q1= 731	586	94	49
% van N1	683 (=68,6% van 996)		85,8	13,4	7,2
% van N2	996		58,8	9,4	4,9
		q2= 680	586	94	-
% van q1		731	80,2	12,9	6,7
% van q2		680	86,2	13,8	-
Studentalert	92	92	88	4	-
% van q			96	5	-

6.5.8 Tips. Leerlingen

Tips (N=683) Leerlingen	Absoluut	% van q = 731	% van N = 996	% van N=683
Geen antwoord/ geen idee	49	6,7	4,9	7,2
Geen tips (o.a. Het is al heel goed :42)	586	80,0	58,9	86,8
Tips (N=94)				
Manier van lesgeven: - interactiever (10) - programma aanvullen met ex-gedetineerde (27) - uitleg korter (6) - overig (7)	50	6,8	4,9	7,3
Overige zaken: - les minder lang (11) - techniek (9) - persoonlijke feedback (9) -diverse onderwerpen (17)	46	6,4	4,8	6,7
Totaal	731	100	73,3	

6.6 Gegevens evaluatie #Docentalert

6.6.1 Informatie

- ✓ Periode van onderzoek: augustus – december 2021
- ✓ Totaal aantal respondenten (N) = 98
- ✓ Gebied: Oost-Nederland (Gelderland)
- ✓ De docenten/medewerkers van de scholen hebben de vragenlijst na afloop van de bewustwordingsles ingevuld. We hebben het binnen deze evaluatie niet alleen over docenten, maar over alle medewerkers van een school. In het geval dat er wordt gesproken van ‘de docenten’ verstaan we daar dus alle medewerkers van de school onder.

6.6.2 Profiel van de respondenten

De 98 respondenten hebben in de periode augustus – december 2021 de bewustwordingsles bijgewoond. Dit zijn zowel de bewustwordingslessen die fysiek hebben plaatsgevonden als de bewustwordingslessen die via een webinar werden gegeven. Hieronder volgt een overzicht van de leeftijden van de respondenten. Daarnaast volgt er nog een overzicht van de functies die de respondenten binnen de school vervullen (vakdocent, mentor, conciërge, etc.). De twee tabellen zijn overigens ook meteen de antwoorden op vraag 1 (Q1) en 2 (Q2) van de vragenlijst.

Q1: Leeftijden (N = 98)	Absoluut	Percentage
20 t/m 29	17	17,3
30 t/m 39	28	28,6
40 t/m 49	26	26,5
50 t/m 59	22	22,4
60 t/m 69	4	4,1
Geen antwoord	1	1,0
Totaal:	98	100

Q2: Functie binnen de school (N = 98)	Absoluut	Percentage
Aardrijkskunde	4	3,5
Biologie	4	3,5
Directeur	1	0,9
Duits	4	3,5
Economie	12	10,6
Engels	9	8,0
Frans	1	0,9
Geschiedenis	3	2,7
Kunst	1	0,9
Lichamelijke Opvoeding	8	7,1
Leerling coördinator	2	1,8
MT	1	0,9
Maatschappijleer	1	0,9
Mentor	8	7,1
Muziek	1	0,9
Natuurkunde	7	6,2
Nederlands	6	5,3
Overig	14	14,4
Pedagogisch medewerker	2	1,8
Scheikunde	4	3,5
Secretariaat	1	0,9
Stagiair	8	7,1
Teamleider	2	1,8

Tekenen en handvaardigheid	2	1,8
Wiskunde	7	6,2
Totaal:	113	100

6.6.3 Resultaten

6.6.3.1 Verwachting van de les (Q3) – open vraag

De eerste open vraag die in de vragenlijst werd gesteld, luidt als volgt: ‘Wat waren uw verwachtingen van de bewustwordingsles?’. Op deze vraag werden de volgende antwoorden gegeven:

Q3: Verwachting van de les (N = 98)	Absoluut	Percentage
Bewustwording en inzicht	10	8,1
Geen verwachtingen	24	19,4
Handelsperspectieven	9	7,3
Hoge verwachtingen	1	0,8
Informatie om bij eigen leerlingen toe te kunnen passen	9	7,3
Kennis vergroten/voorlichting krijgen	30	24,2
Open ingegaan	15	12,1
Overig	3	2,4
Signaleren en herkennen	18	14,5
Verhalen	4	3,2
Wijze van ronselen	1	0,8
Totaal:	124	100

Conclusie: de meeste respondenten geven aan dat ze vooraf geen verwachtingen hadden of dat ze er open in zijn gegaan. Daarnaast geven veel respondenten aan dat ze hun kennis over het thema wilden vergroten door middel van het krijgen van een voorlichting.

6.6.3.2 Sloot de les aan op de verwachting (Q4) – gesloten vraag

Q4 is een vervolg op Q3, namelijk: ‘Sloot de bewustwordingsles aan op uw verwachtingen?’.

Van de 98 respondenten gaven 81 respondenten aan dat de les aansloot op hun verwachtingen en 17 respondenten gaven aan dat de les niet aansloot op hun verwachtingen. Daarbij moet wel worden meegenomen dat in paragraaf 3.3.1. is te zien dat de respondenten 24 keer het antwoord ‘geen verwachtingen’ en 15 keer het antwoord ‘open ingegaan’ hebben gegeven. Dit kan van invloed zijn geweest op het beantwoorden van vraag 4, aangezien er in een aantal gevallen geen verwachtingen waren vooraf.

Q4: Sloot de les aan op de verwachting (N = 98)	Absoluut	Percentage
Ja	81	82,7
Nee	17	17,3
Totaal:	98	100

Conclusie: voor het grootste deel van de respondenten sloot de bewustwordingsles aan op de verwachtingen.

6.6.3.3 In hoeverre is het doel bereikt (Q5) – ranking

Vraag 5 van de vragenlijst is in een andere vorm gesteld dan de rest van de vragen. Het ging hier namelijk niet om een open vraag of een gesloten vraag. Bij deze vraag konden de respondenten een cijfer geven m.b.t. het doel van de bewustwordingsles. De vraag werd als volgt gesteld: ‘De bewustwordingsles had het volgende doel: medewerkers van onderwijsinstellingen inzicht geven in de wereld van jongeren en criminaliteit. In hoeverre is dit doel bereikt in uw ogen?’ De cijfers die werden gegeven, staan vermeld in de tabel.

Q5: In hoeverre is het doel bereikt (N = 98)	Absoluut	Percentage
0	0	0
1	0	0
2	0	0
3	0	0
4	1	1
5	1	1
6	3	3,1
7	32	32,7
8	35	35,7
9	19	19,4
10	7	7,1
Totaal:	98	100

Conclusie: de meeste cijfers die werden gegeven waren een 8 of een 7. Een 9 en een 10 werden ook redelijk vaak gegeven en cijfers lager dan een 6 bijna niet. Het gemiddelde cijfer is een 7,9.

6.6.3.4 *Waarom is dit doel wel of niet bereikt (Q6) – open vraag*

Deze vraag is een vervolg op de vraag hiervoor. Bij de vorige vraag konden de respondenten aangeven in hoeverre het doel is bereikt en bij deze vraag konden zij het gegeven cijfer onderbouwen.

Q6: Waarom is dit doel wel of niet bereikt (N = 98)	Absoluut	Percentage
Doel deels bereikt	2	1,5
Goed voor de bewustwording en kennis	12	9,0
Goede informatie en een goed verhaal	29	21,8
Handelsperspectief	2	1,5
Handig om zelf toe te passen	4	3,0
Heldere uitleg	17	12,8
Herkenbaar	2	1,5
Het geeft inzicht	14	10,5
Ik weet nu hoe ik het moet herkennen	4	3,0
N.v.t.	8	6,0
Door de praktijkvoorbeelden	29	21,8
Presentatie voldeed niet aan de verwachtingen	2	1,5
Situatie op school	3	2,3
Soms nog te algemeen	1	0,8
Zijn al op de hoogte van het thema	4	3,0
Totaal:	133	100

Conclusie: volgens de meeste respondenten is het doel van de les bereikt door: de goede informatie en een goed verhaal, de heldere uitleg en door de praktijkvoorbeelden.

6.6.3.5 *Meest bijgebleven van de bewustwordingsles (Q7) – open vraag*

Q7: Meest bijgebleven van de bewustwordingsles (N = 98)	Absoluut	Percentage
Afgaan op je gevoel (→ 4 → 5)	1	0,8
Alert zijn (→ 6)	2	1,7
Alles (→ 3)	8	6,8
De cijfers (→ 8)	4	3,4
Dat jongeren vast kunnen zitten in het web van criminelen (→ 4 → 2)	1	0,8
De impact (→ 4 → 2)	3	2,5
Geen antwoord (→ 7)	4	3,4
De gevolgen voor de jongeren (→ 4 → 2)	1	0,8
Handelsperspectieven (→ 4 → 5)	6	5,1
Hoe dichtbij het kan zijn (→ 4 → 4)	17	14,4

Q7: Meest bijgebleven van de bewustwordingsles (N = 98)	Absoluut	Percentage
Hoe groot het is (→ 4 → 1)	8	6,8
Dat jongeren makkelijk in die wereld terecht kunnen komen (→ 4 → 4)	22	18,6
Misdaad anoniem/politie bellen (→ 4 → 5)	3	2,5
Praktijkvoorbeelden (→ 5 → 3)	17	14,4
Reacties van collega's (→ 9)	1	0,8
Signaleren (→ 4 → 5)	10	8,5
Dat het veelvoorkomend is onder jongeren (→ 4 → 4)	5	4,2
Dat wij het verschil kunnen maken voor een jongere (→ 9)	1	0,8
De wijze van ronselen (→ 4 → 4)	4	3,4
Totaal:	118	100

De pijlen en cijfers tussen de haakjes geven aan op welke manier deze gegevens zijn verwerkt om te kunnen vergelijken met de antwoorden van de overige doelgroepen. De nummers corresponderen met de categorieën in de samenvattende tabellen.

Conclusie: de respondenten geven aan dat de praktijkvoorbeelden, hoe gemakkelijk jongeren in de criminele wereld terecht kunnen komen en hoe dichtbij het is het meeste zijn bijgebleven van de les. Praktijkvoorbeelden hebben we nu al bij meerdere vragen voorbij zien komen en gaan we in hoofdstuk 4 ook weer zien bij de ouders, dus dat geeft wel aan dat die indruk maken.

6.6.3.6 Herkensignalen (Q8) – open vraag

Vraag 8 heeft betrekking op de herkenningssignalen die tijdens de bewustwordingsles werden behandeld. De vraag werd als volgt gesteld: 'Welke herkensignalen kunt u zich nog herinneren?'. Op deze vraag zijn de volgende antwoorden gegeven:

Q8: Herkensignalen (N = 98)	Absoluut	Percentage
Afvallen	4	2,0
Afwijkend gedrag	49	23,9
Alles	2	1,0
Angst	2	1,0
Boos	5	2,4
Drank en drugs gebruik	1	0,5
Dure spullen	1	0,5
Geen antwoord	5	2,4
Kelderende schoolprestaties	4	2,0
Kleding/uiterlijk (dure merkkleding, extreme veranderingen in uiterlijk, etc.)	65	31,7
Maatwerk per leerling	1	0,5
Moe	6	2,9
Onderbuikgevoel	3	1,5
Opstandig	1	0,5
Overdreven vrolijk	1	0,5
Stil/afwezig	9	4,4
Teruggetrokken	5	2,4
Veel en/of contant geld	35	17,1
Verwondingen	6	2,9
Totaal:	205	100

Conclusie van deze vraag is dus dat de meeste respondenten hebben onthouden dat afwijkend gedrag, kleding en veranderingen in het uiterlijk (wat in principe dus ook afwijkt) en veel en/of contact geld hebben echte signalen kunnen zijn. Onze boodschap tijdens de les (onze basisregel eigenlijk) is ook altijd om te letten op afwijkend gedrag. Het is dus mooi om te zien dat de meeste respondenten dat eruit hebben gehaald. De andere signalen die worden genoemd kloppen ook en geven we tijdens de les ook mee, maar dit moet altijd per leerling worden bekeken. Een signaal voor de ene leerling hoeft nog geen signaal te zijn voor de andere leerling. Daarom wordt er dus gekeken naar hoe een leerling 'normaal' is, om vervolgens te kijken naar wat er afwijkt van dat normale.

6.6.3.7 In hoeverre zijn de vervolgstappen duidelijk (Q9) – open vraag

Q9: In hoeverre zijn de vervolgstappen duidelijk (N = 98)	Docenten (N=98)	
	Absoluut	%
Anoniem → ja	3	2,8
In gesprek blijven met de leerling → ja	3	2,8
Ja	75	70,8
Ja, maar ik zou graag de PowerPoint ontvangen waar de instanties instaan → ja	1	0,9
Nee	3	2,8
Nog niet helemaal → deels	5	4,7
Op zich wel, maar het blijft lastig → deels	4	3,7
Redelijk → deels	7	6,6
Samen met school/zorgteam actie ondernemen → ja	5	4,7
Totaal:	106	100

Verklaring van de pijlen: Om de resultaten te kunnen vergelijken met ouders, zijn sommige onderdelen samengevoegd onder de noemers “deels” of ‘ja’. Deze categorieën worden gebruikt in de samenvattende tabellen.

Conclusie: bijna driekwart (70,8%) van het aantal respondenten weet wat het handelsperspectief vanuit hun professie is na de bewustwordingsles.

6.6.3.8 Zijn er dingen opgevallen bij eigen leerlingen (Q10) – open vraag

Q10: Zijn er dingen opgevallen bij eigen leerlingen (N = 98)	Absoluut	Percentage
In het verleden wel	2	2,0
Ja	11	11,2
Ja, heel recent nog	1	1,0
Ja, op het gebied van drugs	2	2,0
Misschien	1	1,0
Nee	55	56,1
Niet meer dan normaal	3	3,1
Nog niet	18	18,4
Nog niet, maar ga het meenemen	1	1,0
N.v.t.	4	4,1
Totaal:	98	100

Conclusie: de meeste respondenten geven aan dat er op dit moment geen dingen (signalen, afwijkend gedrag) zijn opgevallen bij hun leerlingen. 18,4% geeft aan dat er ‘nog niet’ dingen zijn opgevallen, dus dat betekent dat dat naar aanleiding van de bewustwordingsles wellicht wel kan gaan gebeuren (omdat ze nu bijvoorbeeld weten hoe er geronseld wordt en waar ze op moeten letten). 11,2% van de respondenten geeft aan dat er wel dingen zijn opgevallen bij hun leerlingen.

6.6.3.9 Meest interessante onderdelen en minst interessante onderdelen (Q11) en (Q12) – meerkeuzevragen

Bij deze vraag konden de respondenten meerdere antwoorden kiezen. In de tabellen hieronder is vermeld welke onderdelen van de les de docenten het meest interessant vonden en welke onderdelen zij het minst interessant vonden:

Docenten: meest interessant		
Q11 (N = 98)	Absoluut	%
Uitleg over programma	21	6,0
Uitleg over hoe criminelen ronselen	55	15,8
Praktijkvoorbeelden	69	19,8
Hoe groot de criminele wereld is	26	7,4
Hoe dichtbij de criminele wereld is	58	16,6
Diverse beeldmateriaal (films)	19	5,4
Signaleren	54	15,5
EHBO bij gesprek voeren	7	2,0
Tips voor docenten	38	10,9
Anders, namelijk:	2	0,6
Niks	1	0,3
Hoe mijn docenten reageren	1	0,3
Totaal:	349	100

Docenten: minst interessant		
Q12 (N = 98)	Absoluut	%
Uitleg over programma	16	12,6
Uitleg over hoe criminelen ronselen	4	3,1
Praktijkvoorbeelden	2	1,6
Hoe groot de criminele wereld is	14	11,0
Hoe dichtbij de criminele wereld is	11	8,7
Diverse beeldmateriaal (films)	7	5,5
Signaleren	4	3,1
EHBO bij gesprek voeren	32	25,2
Tips voor docenten	6	4,7
Anders, namelijk:	31	24,4
Alles was interessant	18	14,2
Duurde lang	1	0,8
Het onderwerp was behoorlijk breed	1	0,8
Iets meer diepgang	1	0,8
Kregen sommige onderdelen niet te zien	2	1,6
N.v.t.	6	4,7
Geen antwoord	2	1,6
Totaal:	127	100

Conclusie: onderaan de tabel, bij het totaal aantal gegeven antwoorden, is te zien dat bij de linker tabel veel meer antwoorden zijn gegeven (349) dan bij de rechter tabel (127). Dat betekent dat er meer onderwerpen interessant worden gevonden dan niet interessant. Als we kijken naar welke onderwerpen de respondenten het meest interessant vinden, komen daar de volgende onderwerpen uit: uitleg over hoe criminelen jongeren ronselen, praktijkvoorbeelden, hoe dicht bij de criminele wereld is en het signaleren. De onderwerpen die het minst aanspreken zijn de volgende: hoe groot de criminele wereld is en EHBO bij gesprek voeren. Wat ook nog opvalt is dat 18 respondenten bij de vraag welke onderwerpen zij het minst interessant vonden, het antwoord 'anders, namelijk' hebben aangeklikt en daar vervolgens zelf hebben aangegeven dat zij alles interessant vonden van de les.

6.6.3.10 Welke onderdelen waren nieuw (Q13) - meerkeuzevraag

Q13: Welke onderdelen waren nieuw (N = 98)	Absoluut	Percentage
Uitleg over programma	30	15,1
Uitleg over hoe criminelen ronselen	26	13,1
Praktijkvoorbeelden	21	10,6
Hoe groot de criminele wereld is	28	14,1
Hoe dichtbij de criminele wereld is	31	15,6
Diverse beeldmateriaal (films)	8	4,0
Signaleren	15	7,5
EHBO bij gesprek voeren	8	4,0
Tips voor docenten	16	8,0
Anders, namelijk:	16	8,0
Alles	1	0,5
Bepaalde termen	1	0,5
Bij signaleren eerst niks doen, alle stappen in overleg met de leerling	1	0,5
Deels onbekende elementen bij de andere aangevinkte keuzes	1	0,5
Niks	7	3,5

Q13: Welke onderdelen waren nieuw (N = 98)	Absoluut	Percentage
Simkaart ronselen	1	0,5
Vaak weet je het wel, maar is het bewustzijn daarvan er niet	1	0,5
Geen antwoord	3	1,6
Totaal:	199	100

Conclusie: hieruit blijkt dat veel onderwerpen nog vrij nieuw waren voor de respondenten. Sommige respondenten gaven aan dat ze al wel bekend waren met de onderwerpen, maar de meesten geven aan dat er toch wel iets nieuw was.

6.6.3.11 Onderwerpen die miste (Q14) – gesloten vraag

Q14: Onderwerpen die miste (N = 98)	Absoluut	Percentage
Ja, namelijk:	18	18,4
De situatie op scholen	1	1,0
Meer info over het voeren van het gesprek	3	3,1
Meer info over signaleren en vervolgstappen	3	3,1
Meer interactie	2	2,0
Meer verwacht over drugs	1	1,0
Nog meer voorbeelden	2	2,0
Praktijk-ondersteuning	1	1,0
Seksuele uitbuiting	1	1,0
Tips uit de module van de HAN	1	1,0
Verschil theoretische en praktische leerlingen	1	1,0
Wat een school structureel kan doen en hiermee om kan gaan	2	2,0
Nee	80	81,6
Totaal:	98	100

Conclusie: de meeste respondenten (81,6%) vonden dat er niks miste aan de les. 18,4% van de respondenten miste wel een paar onderwerpen. Deze resultaten zijn weergegeven in de tabel.

6.6.3.12 Aanbevelen aan andere scholen (Q15) – gesloten vraag met toelichting

Als laatst werd nog de vraag gesteld of de respondenten de les zouden aanbevelen aan andere scholen.

'Het geeft inzicht en ruimte om met elkaar over dit thema uit te wisselen. Je maakt het bespreekbaar'.

'Dit kan zeker helpen om het verschil te maken voor een jongere'.

'Iedereen moet dit weten, ik merk dat ik veel te weinig kennis heb en dat er veel naïviteit is. Het is goed om bewustwording te creëren en dit ieder jaar terug te laten komen'.

'Breed gedragen is belangrijk. Meerdere mensen zien immers meer dan één'.

Q15: Aanbevelen aan andere scholen (N = 98)	Absoluut	Percentage
Ja, namelijk:	95	96,9
Nee, namelijk:	3	3,1
Totaal:	98	100

**Bij deze vraag hebben 98 respondenten de vraag ingevuld en konden ze kiezen tussen 'ja' of 'nee'. Vervolgens kon iedere respondent toelichting geven waarom hij/zij de bewustwordingsles wel of niet aan andere scholen zou aanbevelen. Binnen de antwoorden die de respondenten gaven, zijn verschillende categorieën gemaakt en om die reden kan het voorkomen dat een respondent daar dus meerdere antwoorden op heeft gegeven. Voor de toelichting geldt dus een hoger totaal aantal antwoorden.*

Toelichting (N = 98) docenten	Absoluut	Percentage
Ja, namelijk:		
Altijd goed → 2	4	3,3
Belangrijk onderwerp → 1	23	18,7
Bewustwording → 3	16	13,0
Dichterbij dan we denken → 1	8	6,5
Eyeopener → 1	7	5,7
Geeft handvatten → 1	4	3,3
Geen antwoord	7	5,7
Goed om hier als school aandacht aan te besteden → 1	13	10,6
Iets waar je normaal niet bij stilstaat maar wel belangrijk is → 1	2	1,6
Interessant → 2	5	4,1
Je maakt het bespreekbaar → 3	1	0,8
Ter preventie → 3	2	1,6
Veel naïviteit → 1	4	3,3
Voor iedereen/alle scholen aan te raden → 2	14	11,4
Zeer informatief → 2	8	6,5
Zou graag eerst de les aan de leerlingen meemaken → 2	2	1,6
Nee, namelijk:		
Geen goede voorlichting → 4	1	0,8
Te algemeen → 4	1	0,8
Training voor de leerlingen is voldoende → 4	1	0,8
Totaal:	123	100

De pijlen geven aan hoe de antwoorden vervolgens geclusterd zijn om met andere doelgroepen te kunnen vergelijken.

Conclusie: van de 98 respondenten zouden 3 respondenten (3,1%) de les niet aanraden aan andere scholen en 95 respondenten (96,9) wel. Veel respondenten geven aan dat zij het een belangrijk onderwerp vinden en het daarom zouden aanbevelen aan andere scholen.

6.7 Gegevens evaluatie #Ouderalert

6.7.1 Informatie

- ✓ Periode van onderzoek: augustus – december 2021
- ✓ Totaal aantal respondenten (N) = 23
- ✓ Gebied: Oost-Nederland (Gelderland)
- ✓ De ouders van de leerlingen die ook de les hebben gehad, hebben de vragenlijst na afloop van de bewustwordingsles ingevuld. De bewustwordingsles vond plaats op de desbetreffende scholen of door middel van een webinar.

6.7.2 Profiel van de respondenten

De 23 respondenten hebben in de periode augustus – december 2021 de bewustwordingsles bijgewoond. Hieronder volgt een overzicht van de leeftijden van de respondenten.

Q1: Leeftijden (N = 23)	Absoluut	Percentage
40 t/m 49	17	73,9
50 t/m 59	6	26,1
Totaal:	23	100

6.7.3 Resultaten

6.7.3.1 Verwachting van de les (Q3) – open vraag

De eerste open vraag die in de vragenlijst werd gesteld, luidt als volgt: 'Wat waren uw verwachtingen van de bewustwordingsles?'. Op deze vraag werden de volgende antwoorden gegeven:

Q3: Verwachting van de les (N = 23)	Absoluut	Percentage
Alert blijven	1	2,7
Algemene inzichten	2	5,4
Informatie krijgen (over o.a. criminaliteit, hoe criminelen jongeren ronselen en signaleren)	19	51,4
Inzicht krijgen	2	5,4
Open ingegaan	2	5,4
Praktijkvoorbeelden	1	2,7
Voldeed aan de verwachting	2	5,4
Weten wat je als ouder kan doen	8	21,6
Totaal:	37	100

Conclusie: de meeste ouders wilde informatie krijgen over het thema en daarnaast vooral weten wat zij als ouder kunnen doen (zowel om hun kind te helpen als ze erin zitten als te voorkomen dat ze mogelijk afglijden richting de criminele wereld).

6.7.3.2 Sloot de les aan op de verwachting (Q4) – gesloten vraag

Q4 is een vervolg op Q3, namelijk: 'Sloot de bewustwordingsles aan op uw verwachtingen?'

Q4: Sloot de les aan op de verwachting (N = 23)	Absoluut	Percentage
Ja	23	100
Nee	0	0
Totaal:	98	100

Conclusie: van de 23 respondenten gaven 23 respondenten aan dat de les aansloot op hun verwachtingen en 0 respondenten gaven aan dat de les niet aansloot op hun verwachtingen.

6.7.3.3 In hoeverre is het doel bereikt (Q5) – ranking

Vraag 5 van de vragenlijst is in een andere vorm gesteld dan de rest van de vragen. Het ging hier namelijk niet om een open vraag of een gesloten vraag. Bij deze vraag konden de respondenten een cijfer geven m.b.t. het doel van de bewustwordingsles. De vraag werd als volgt gesteld: 'De bewustwordingsles had het volgende doel: ouders/verzorgers inzicht geven in de wereld van jongeren en criminaliteit. In hoeverre is dit doel bereikt in uw ogen?' De cijfers die werden gegeven, staan vermeld in de tabel.

Q5: In hoeverre is het doel bereikt (N = 23)	Absoluut	Percentage
0	0	0
1	0	0
2	0	0
3	0	0
4	0	0
5	0	0
6	0	0
7	1	4,3
8	7	30,4
9	9	39,1
10	6	26,1
Totaal:	23	100

Conclusie: De meeste cijfers die werden gegeven waren een 8, een 9 of een 10. Cijfers lager dan een 7 werden helemaal niet gegeven. Het gemiddelde cijfer is een 8,9.

6.7.3.4 Waarom is dit doel wel of niet bereikt (Q6) – open vraag

Deze vraag is een vervolg op de vraag hiervoor. Bij de vorige vraag konden de respondenten aangeven in hoeverre het doel is bereikt en bij deze vraag konden zij het gegeven cijfer onderbouwen.

Q6: Waarom is dit doel wel of niet bereikt (N = 23)	Absoluut	Percentage
Bewustwording	1	2,6
Eyeopener	2	5,3
Goede en duidelijke informatie	10	26,3
Herkennen en signaleren	2	5,3
Het gaf inzicht	3	7,9
Hoe dichtbij het is	2	5,3
Hoe er geronseld wordt	7	18,4
Praktijkvoorbeelden	5	13,2
Veel naïviteit of het niet willen weten	2	5,3
Veel nieuwe dingen gehoord	2	5,3
Wijzer geworden	1	2,6
Zou het graag willen borgen binnen de school	1	2,6
Totaal:	38	100

Conclusie: volgens de meeste respondenten is het doel van de les bereikt door: de goede en duidelijke informatie, de praktijkvoorbeelden en doordat ze nu beter weten hoe er geronseld wordt. Het eerste en het tweede punt, de goede en duidelijke informatie en de praktijkvoorbeelden, komen overeen met de onderbouwing bij docentalert.

6.7.3.5 Meest bijgebleven van de bewustwordingsles (Q7) – open vraag

Q7: Meest bijgebleven van de bewustwordingsles (N = 23)	Absoluut	Percentage
Afwijkend gedrag (→ 4. Lesonderdelen → 5. Herkennen en handelen)	1	2,9
Alert zijn (→ 6. Alert zijn)	1	2,9
Belangrijk om in gesprek te blijven (→ 4. Lesonderdelen → 5. Herkennen en handelen)	1	2,9
Dat het iedereen kan overkomen (→ 4. Lesonderdelen → 4. Nabijheid)	4	11,8
Dat het klein en onschuldig lijkt en ze er daarom snel instappen (→ 4. Lesonderdelen → 4. Nabijheid)	1	2,9
Dat het vaker voorkomt dan dat wij denken (→ 4. Lesonderdelen → 1. Omvang)	9	26,5
De gevolgen (→ 4. Lesonderdelen → 2. Impact)	1	2,9
Geen antwoord (→ 7. Geen antwoord)	1	2,9
Goede presentatie en goed verhaal (→ 8. Kwaliteit les/ docenten)	1	2,9
Hoe gemakkelijk ze in die wereld terecht kunnen komen (→ 4. Lesonderdeel → 4. Nabijheid)	5	14,7
Hoe slinks het ronselen gaat (→ 4. Lesonderdeel → 4. Nabijheid)	4	11,8
Jongeren werven jongeren (→ 4. Lesonderdeel → 4. Nabijheid)	1	2,9
Praktijkvoorbeelden (→ 5. Onderwerp specifiek → 3. Verhalen en voorbeelden)	3	8,8
Sprekers waren deskundig en te vertrouwen (→ 8. Kwaliteit les/ docenten)	1	2,9
Totaal:	34	100

In cursief is aangegeven op welke manier deze gegevens zijn verwerkt om ze te kunnen vergelijken met de resultaten van leerlingen, studenten en docenten.

Conclusie: ouders geven aan dat zij schijnbaar niet hadden verwacht dat het zo vaak voorkomt onder jongeren. Daarnaast is ook voornamelijk bijgebleven dat het iedereen kan overkomen, dat jongeren gemakkelijk in de criminele wereld terecht kunnen komen en hoe slinks het ronselen gaat.

6.7.3.6 Herkensignalen (Q8) – open vraag

Vraag 8 heeft betrekking op de herkenningssignalen die tijdens de bewustwordingsles werden behandeld. De vraag werd als volgt gesteld: 'Welke herkensignalen kunt u zich nog herinneren?'. Op deze vraag zijn de volgende antwoorden gegeven:

Q8: Herkensignalen (N = 23)	Absoluut	Percentage
Afwijkend gedrag	15	20
Andere vrienden	2	2,7
Boos	3	4
Drank/drugs	1	1,3
Erbij willen horen	1	1,3
Geen antwoord	1	1,3
Geld (veel en/of contant)	13	17,3
Geur (druggerelateerd)	5	6,7
Kelderende schoolresultaten	2	2,7
Kleding/dure spullen	17	22,7
Meerdere telefoons	7	9,3
Onderbuikgevoel	2	2,7
Stil/afwezig	1	1,3
Teruggetrokken	3	4
Verwondingen	1	1,3
Wapens	1	1,3
Totaal:	75	100

Conclusie: de meeste respondenten hebben onthouden dat afwijkend gedrag, kleding en dure spullen en veel en/of contact geld hebben echte signalen kunnen zijn. De boodschap tijdens de les (onze basisregel eigenlijk) is ook altijd om te letten op afwijkend gedrag. Het is dus mooi om te zien dat ook de ouders dat eruit hebben gehaald. Deze resultaten komen namelijk precies overeen met de

resultaten van Docentalert. Wat hier verder nog opvalt is dat veel ouders ook het signaal wapens hebben ingevuld. Tijdens de les wordt dit inderdaad ook als grote trigger genoemd om extra op het kind te letten.

6.7.3.7 In hoeverre zijn de vervolgstappen duidelijk (Q9) – open vraag

Q9: In hoeverre zijn de vervolgstappen duidelijk (N = 23)	Absoluut	Percentage
Ja zeker	22	95,7
Gedeeltelijk, de hulpsites heb ik niet helemaal onthouden	1	4,3
Totaal:	23	100

Conclusie: bijna alle ouders, op 1 gedeeltelijk na, weet welke vervolgstappen zij kunnen nemen. De hulpsites/instanties kunnen de ouders op onze website vinden en daar staan ook nog een aantal nuttige documenten voor na de bewustwordingsles.

6.7.3.8 Zijn er dingen opgevallen bij eigen kinderen (Q10) – open vraag

Q10: Zijn er dingen opgevallen bij eigen kinderen (N = 23)	Absoluut	Percentage
Bij mijn eigen kinderen niet	1	4,3
Nee gelukkig niet	19	82,6
Niet direct, we hebben het er wel over gehad tijdens het avondeten	1	4,3
Nog niet, maar ga er wel beter op letten	2	8,7
Totaal:	23	100

Conclusie: er zijn gelukkig nog niet direct signalen opgevallen bij de kinderen van de respondenten. Wat alle ouders wel altijd aangeven na de bewustwordingsles is dat ze er beter op gaan letten, omdat ze daar nu de juiste kennis voor hebben. Wat ook leuk is om te zien, is dat ouders vaak aangeven dat ze het onderwerp tijdens het avondeten al hebben besproken met hun kind.

6.7.3.9 Meest interessante onderdelen en minst interessante onderdelen (Q11) en (Q12) – meerkeuzevragen

Bij deze vraag konden den respondenten meerdere antwoorden kiezen. In de tabellen hieronder is vermeld welke onderdelen van de les de ouders het meest interessant vonden en welke onderdelen zij het minst interessant vonden:

Meest interessant			Minst interessant		
Q11 (N = 23) ouders	Absoluut	%	Q12 (N = 23)	Absoluut	%
Uitleg over programma	5	4,5	Uitleg over programma	8	28,6
Uitleg over hoe criminelen ronselen	18	16,1	Uitleg over hoe criminelen ronselen	0	0
Praktijkvoorbeelden	18	16,1	Praktijkvoorbeelden	0	0
Hoe groot de criminele wereld is	9	8,0	Hoe groot de criminele wereld is	3	10,7
Hoe dichtbij de criminele wereld is	19	17,0	Hoe dichtbij de criminele wereld is	0	0
Diverse beeldmateriaal (films)	8	7,1	Diverse beeldmateriaal (films)	4	14,3
Signaleren	16	14,3	Signaleren	0	0
EHBO bij gesprek voeren	9	8,0	EHBO bij gesprek voeren	1	3,6
Tips voor ouders	10	8,9	Tips voor ouders	0	0
Anders, namelijk:	0	0	Anders, namelijk:	12	42,9
			Alles was interessant	9	32,1
			Geen antwoord	2	7,1
			Veel percentages over jongeren in de criminaliteit	1	3,6
Totaal:	112	100	Totaal:	28	100

Conclusie: net als bij Docentalert is te zien dat er veel meer onderwerpen interessant worden gevonden dan minder interessant.

6.7.3.10 Welke onderdelen waren nieuw (Q13) - meerkeuzevraag

Q13: Welke onderdelen waren nieuw (N = 23)	Absoluut	Percentage
Uitleg over programma	2	4,5
Uitleg over hoe criminelen ronselen	7	15,9
Praktijkvoorbeelden	3	6,8
Hoe groot de criminele wereld is	5	11,4
Hoe dichtbij de criminele wereld is	10	22,7
Diverse beeldmateriaal (films)	2	4,5
Signaleren	0	0
EHBO bij gesprek voeren	5	11,4
Tips voor ouders	3	6,8
Anders, namelijk:	7	15,9
Alles	2	4,5
Dat je er niet alleen voor staat, samenwerken met school en politie	1	2,3
De impact op je kind en omgeving	1	2,3
Eigenlijk niets	1	2,3
Geen antwoord	1	2,3
Totaal:	44	100

Conclusie: voor de meeste ouders was het nieuw hoe dichtbij de criminele wereld is en hoe criminelen te werk gaan om jongeren te ronselen. Een aantal ouders gaven ook aan dat alles nieuw voor ze was en 1 ouder gaf aan dat niks nieuw was.

6.7.3.11 Onderwerpen die miste (Q14) – gesloten vraag

Q14: Onderwerpen die miste (N = 23)	Absoluut	Percentage
Ja, namelijk:	6	26,1
De wijkagent/buurtcoach/jongerenwerker	2	8,7
Er kan nog worden verwezen naar de chat van de kindertelefoon en/of adviesfunctie van Veilig Thuis	1	4,3
Loveboys bij meiden	1	4,3
Of er nog een vervolg is op school in de vorm van een preventieprogramma	1	4,3
Wat hebben kinderen die ongevoelig zijn voor deze verleidingen met elkaar gemeen?	1	4,3
Nee	17	73,9
Totaal:	23	100

Conclusie: ongeveer drie-vierde van de ouders miste niks aan de les. De rest van de ouders gaven aan een aantal kleine onderwerpen te missen. Deze zijn weergegeven in de tabel hierboven.

6.7.3.12 Aanbevelen aan andere scholen (Q15) – gesloten vraag met toelichting

Als laatst werd nog de vraag gesteld of de respondenten de les zouden aanbevelen aan andere ouders/verzorgers en waarom.

'Als we met z'n allen alert zijn en samenwerken kan er al heel wat ellende voorkomen worden'.

'Iedere ouder moet hiervan op de hoogte zijn. Hoe meer ouders ervan op de hoogte zijn hoe beter we onze kinderen kunnen helpen en beschermen'.

'Zeer nuttig. Met name door de snelle ontwikkeling en slinkse werkwijze van criminelen is er denk ik voor veel ouders veel van te leren. En tenslotte wil niemand dat zijn/haar kind in het criminele circuit terecht komt. Belangrijk om je te realiseren dat het dichterbij is dan je misschien denkt'.

'Je denkt alles te weten, dat dacht ik ook met ouders die bij de politie en jeugdetentie werken. Maar toch waren bepaalde manieren van ronselen nieuw voor mij'.

Q15: Aanbevelen aan andere scholen (N = 23)	Absoluut	Percentage
Ja, namelijk:	23	100
Nee, namelijk:	0	0
Totaal:	23	100

*Bij deze vraag hebben 23 respondenten de vraag ingevuld en konden ze kiezen tussen 'ja' of 'nee'.

Vervolgens kon iedere respondent toelichting geven waarom hij/zij de bewustwordingsles wel of niet aan andere ouders/verzorgers zou aanbevelen. Binnen de antwoorden die de respondenten gaven, zijn verschillende categorieën gemaakt en om die reden kan het voorkomen dat een respondent daar dus meerdere antwoorden op heeft gegeven.

Toelichting (N = 23) Ouders	Absoluut	Percentage
Ja, namelijk:		
Geeft inzicht → 2	2	5,1
Goed om meer informatie te krijgen over dit onderwerp → 1	11	28,2

Toelichting (N = 23) Ouders	Absoluut	Percentage
Bewustwording → 3	7	17,9
Dichterbij dan we denken → 1	3	7,7
Het zet je aan het denken → 3	1	2,6
Hierdoor kunnen we onze kinderen beschermen → 3	6	15,4
Je denkt veel te weten, maar toch heb ik weer heel veel nieuwe dingen gehoord → 3	1	2,6
Samen kunnen we meer doen dan alleen → 1	6	15,4
Signaleren en herkennen → 3	2	5,1
Nee, namelijk:		
Totaal:	39	100%

De pijlen geven aan hoe de antwoorden vervolgens geclusterd zijn om met andere doelgroepen te kunnen vergelijken.

Conclusie: alle respondenten zouden de bewustwordingsles aanraden aan andere ouders/verzorgers.

6.8 Gegevens evaluatie #Leerlingalert

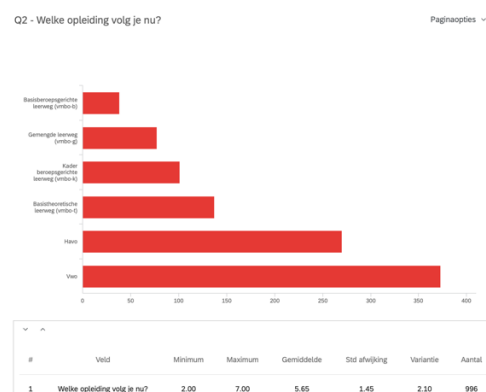
6.8.1 Informatie

- ✓ Periode van onderzoek: augustus – december 2021
- ✓ Totaal aantal respondenten (N) = 1010
- ✓ Gebied: Oost-Nederland (Gelderland)
- ✓ Een deel van de respondenten kreeg als onderdeel van het #Alertprogramma ook de mogelijkheid vragen te stellen aan een ervaringsdeskundige (jonge ex-gedetineerde van 27 jaar). Deze ervaringsdeskundige was niet bij elke les aanwezig. De feedback van leerlingen over de bijdrage van deze ervaringsdeskundige is wel meegenomen in deze evaluatie. Ook omdat we nieuwsgierig waren of dit door de leerlingen werd gewaardeerd.
- ✓ Tenslotte willen we jongeren – ook door middel van deze enquête en het stellen van vragen laten nadenken over welke factoren van invloed zouden kunnen zijn om op het rechte pad te blijven.

6.8.2 Profiel van de respondenten

Leeftijdsoopbouw (N=996)	Absoluut	%
11	3	0,3
12	56	5,6
13	229	23,0
14	356	35,7
15	250	25,1
16	71	7,1
17	22	2,2
18	1	0,1
19	0	0
20	8	0,8
Totaal:	357	36

Opleidingsniveau (N=996)	Absoluut	%
VWO	373	37,4
Havo	270	27,1
VMBO	353	35,4
Totaal:	996	100
Specificatie van VMBO:		
Theoretische leerweg (VMBO-T)	137	13,8
Kaderberoepsgerichte leerweg (VMBO-K)	101	10,1
Gemengde leerweg (VMBO-G)	77	7,7
Basisberoepsgerichte leerweg (VMBO-B)	38	4
Totaal:	353	35,6

Conclusie: Van de 996 jongeren waren de meeste (606, 58,7%) in de leeftijd 14/15 jaar, 28,8% was jonger en 10,2% was ouder (tot 20 jaar). Er is een redelijke verdeling over de schoolniveaus VWO (37,4%), HAVO (27,1%) en VMBO (35,4%).

6.8.3 Resultaten

6.8.3.1 Verwachting van de les – open vraag

We vroegen de leerlingen welke verwachting zij van de les hadden, waarop 986 leerlingen één of meerder reacties gaven. 154 leerlingen wisten niet waarover de les zou gaan (i.e. 15,5%) en 109 (11,1%) hadden geen verwachting. In totaal werden er 860 reacties gegeven, door leerlingen die een verwachting hadden van de les. Deze hebben we verdeeld naar lesinhoud/ vorm (55% van 860) en verwachtingsniveau (45% van 860).

Verwachting van de les (N=986)		
	Absoluut	%
Weet ik niet	154	15,6
Geen	109	11,1
Wel	723	73,3
Totaal	986	100

Soort verwachting van de les (N= 723)				
	Absoluut	% van q	% v. N = 986	% v. N = 723
Les inhoud/ vorm	473	55	48,0	65,4
Niveau	387	45	39,2	53,5
Totaal	860	100	87,2	65,9

Van de 97 reacties, gegeven door de 82 studenten die wel een verwachting van de les hadden, gingen 29 over het verwachtingsniveau en 68 over het lesonderwerp.

Wel een verwachting van de les (N=723)				
Lesinhoud/ vorm	Abs	% N 986	% N 723	% 473
Toneelstuk	28	2,8	3,9	5,9
Voorlichting/ uitleg	83	8,4	11,5	17,5
Criminaliteit	227	23,0	31,4	48,0
Lesonderwerpen	39	4,0	5,4	8,2
- geldezel: 1				
- gevolgen: 2				
- ronselen: 2				
- sexting: 2				
- weerbaarheid: 5				
- drugs: 20				
- wapens: 2				
- herkennen en handelen: 5				
Ervaringsdeskundige	53	5,4	7,3	11,2
Overig:	24	2,4	3,3	5,1
- lesduur (kort/lang): 5				
- interactie (veel/weinig): 7				
- vragen stellen: 5				
- divers: 7				
Ander onderwerp	19	1,9	2,6	
Totaal	473			100

Wel een verwachting van de les (N=723)				
Verwachtingsniveau	Abs.	% v. N 986	% v. N 723	% v. 387
Laag:	107	10,9	14,8	27,6
- niet veel: 41				
- saai: 66				
Komt overeen	64	6,5	8,9	16,5
Hoog:	216	21,9	29,9	55,8
- veel (9)				
- interessant: 38				
- informatief: 85				
- leerzaam: 44				
- leuk: 38				
- nuttig: 2				
Totaal:	387			100

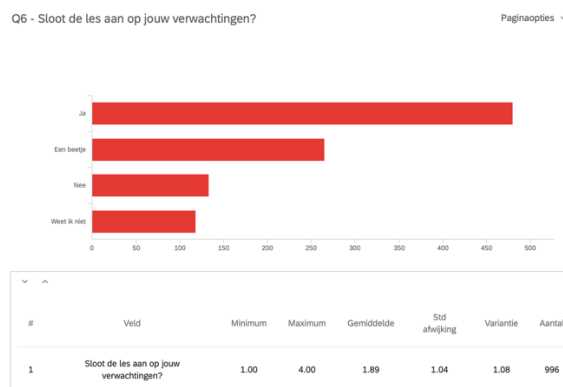
Conclusie: Bijna driekwart van de leerlingen (N=986, 73,3%) had een bepaalde verwachting van de les. Leerlingen mochten meerdere reacties geven. Van deze leerlingen werd 65,4 % een uitspraak gedaan over de lesinhoud en 53,5 % over het niveau. Meer dan een vijfde (21,9%) van alle leerlingen (N=986) had hoge verwachtingen van de les (leuk, leerzaam, interessant, informatief) en 11% had een lage verwachting. Ruim een derde van de leerlingen met een duidelijke verwachting van de les, gingen ervan uit dat de les over criminaliteit of bepaald aspect ervan zou gaan.

6.8.3.2 Aansluiting op verwachtingen – gesloten vraag

"Ik wist het niet zo goed maar ik vind het heel goed gedaan en interessanter dan ik dacht"

We vroegen de leerlingen of de les aansluit op hun verwachting. 11,8% van hen wist daarop geen antwoord te geven. Bijna 13% van hen gaf aan dat de les niet aansloot op hun verwachtingen.

Aansluiting op verwachting (N= 996)	Absoluut	Percentage
Ja	480	48,2
Een beetje	265	26,6
Nee	133	13,4
Weet ik niet	118	11,8
Totaal:	996	100

Conclusie: Voor 74,8% van het aantal leerlingen sloot de les aan bij de verwachtingen.

6.8.3.3 Wel/geen interessante onderdelen van de les – open vraag

We vroegen de leerlingen wat zij interessant vonden aan de les. Dit was een open vraag. In totaal gaven 958 van de 996 leerlingen bruikbare reacties. 14 leerlingen wisten niet wat zij interessant aan de les vonden. 32,3% van de leerlingen vond Alles/Veel interessant.

De leerlingen konden meerdere reacties geven in hun antwoord. De 958 leerlingen gaven in totaal 1125 reacties over wat zij interessant vonden aan de les. Deze antwoorden hebben we verdeeld over vier categorieën: Algemeen, lesonderdelen, storytelling, wijze van lesgeven.

We hebben de leerlingen ook gevraagd wat zij het minst interessant vonden aan de les. Hierop gaven 785 leerlingen een reactie, waarvan 124 niet bruikbaar waren. In totaal gaven 661 leerlingen een duidelijke reactie. Ook hierbij konden leerlingen meerdere reacties op de vraag geven. De 661 leerlingen gaven in totaal 664 reacties. Van de 661 leerlingen vonden 249 (37,7%) juist alles interessant – en deze vraag dus eigenlijk niet van toepassing.

Meest interessant (N=958)	Absoluut	% van 1125	% van N (958)
Algemeen	373	33,2	39,0
Lesonderdelen	157	14,0	16,4
Storytelling	509	45,2	53,1
Wijze van lesgeven	86	7,6	9,0
Totaal:	1125	100	

Minst interessant (N=661)	Absoluut	% van 664	% van N (661)
Weet ik niet	133	20,0	20,1
Alles was interessant	249	37,5	37,7
Storytelling	72	10,8	10,9
Specifiek onderdeel	147	22,1	22,2
Wijze van lesgeven	63	9,5	9,5
Totaal:	664	100	

Van alle leerlingen (N=958) vond meer dan de helft (53,1%) de verhalen interessant. Bekijken we de antwoorden op de vraag wat het minst interessant was, gaf 10,9% van de 661 leerlingen die deze vraag hadden beantwoord, aan minder geïnteresseerd te zijn in verhalen (storytelling).

Conclusie: Een groter deel van de leerlingen is met name geïnteresseerd in Storytelling.

Interessant aan de les (N=958): Algemeen			
	Absoluut	% van 373	% van N (958)
Alles	235	63,0	24,5
Veel: nieuwe info	75	20,1	7,8
Niet veel	43	11,5	4,5
Niets	6	1,6	0
Weet ik niet	14	3,8	1,4
Totaal:	373	100	

Mate van interesse: Storytelling	Meest (N=958)		
	Absoluut	% van 509	% van N (958)
Perspectief crimineel	11	2,2	1,1
Ervaringsdeskundige	279	54,8	29,1
Fragmente film/ documentaire	28	5,5	2,9
Verhalen	191	37,5	19,9
Totaal:	509	100	

Minst (N=80)			
Absoluut	% van 72	% van N (80)	% van N = 958
-	-	-	
7	9,7	8,8	0,07
39	54,2	48,8	0,04
26	36,1	36,25	0,3
72	100		

Conclusie: Ook de bijdrage van de ervaringsdeskundige wordt door bijna een derde van het aantal leerlingen gewaardeerd – slechts 0,07% van de leerlingen waardeert dit onderdeel minder

Mate van interesse: Wijze van lesgeven	Meest (N=958)		
	Absoluut	% van 86	% van N (958)
Interactie met leerlingen	25	29,1	2,6
Lesopbouw en enthousiasme	30	34,9	3,1
Uitleg	10	11,6	1,0
Aanwezigheid ketenpartners	7	8,1	0,07
Mentimeter	14	16,3	0,1
Duur van de les	-	-	-
Technische storingen of anders	-	-	-
Totaal:	86	100	6,9

Minst (N=80)		
Absoluut	% van 63	% van N (958)
36	57,1	0,4
-	-	-
16	25,4	1,7
2	0,3	0,02
-	-	-
4	0,6	0,04
5	0,8	0,05
63	100	3,0

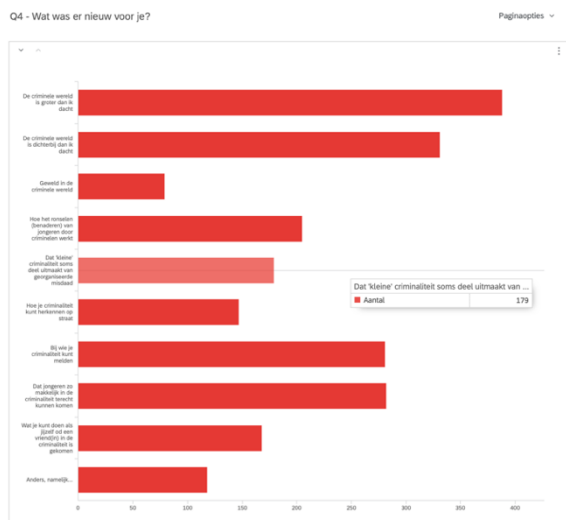
6,9 % van de leerlingen (N=958) vindt onze wijze van lesgeven interessant en waardeert de interactie met hen (we betrekken veel leerlingen door middel van stellen van vragen genoemd als positief en de wijze waarop de les is opgebouwd en het enthousiasme van de trainers. 16 leerlingen (1,7% van de leerlingen (N=958) vonden de uitleg minder interessant.

Mate van interesse: Onderdelen les	Meest (N=958)			Minst (N=80)		
	Absoluut	% van 157	% van N	Absoluut	% van 147	% van N
Introductie				18	12,2	0,2
Groot (veel geld en mensen bij betrokken)	18	11,5	0,2	40	27,2	0,4
Groot (drugszaak opzetten)	28	17,8	0,3	1	0,07	0,01
Dichtbij (in de buurt, onder jongeren)	30	19,1	0,3	1	0,07	0,01
Gevolgen	23	14,6	0,2	1	0,07	0,01
Manier van ronselen (ook herkennen)	19	12,1	0,2			
Herkennen en handelen	34	21,7	0,4	9	0,6	0,09
Verschillende perspectieven van het onderwerp	5	0,3	0,05			
Aanbiedingen: simkaart, bankpas, pinnen				18	12,2	0,2
Witwassen				7	0,5	0,07
Sexting				3	0,2	0,03
Overig				28	19,0	2,9
Enquete invullen				21	14,3	0,2
Totaal:	157	100		147	100	

Conclusie: Uit de antwoorden die gingen over de interesse naar verschillende lesonderdelen wordt duidelijk dat de interesse van de leerlingen over de verschillende onderwerpen verdeeld is. Zetten we de aantallen van diezelfde onderdelen tegenover de onderdelen waarin minder interesse is, dan zien we eenzelfde beeld, maar dan vele malen kleiner (minder dan 1 procent)

6.8.3.4 Wat was er nieuw voor je? (Q4) – gesloten vraag

Eén van de **doelstellingen van het programma is bewustwording** dat criminaliteit groot (i.e. er gaat veel geld in om en er zijn veel mensen bij betrokken) en dichtbij (i.e. in de woonomgeving en jongeren maken onderdeel uit van de criminaliteit) is en dat als je in die wereld stapt dat je (en de maatschappij) er last van hebt. Daarom vroegen we de leerlingen **wat nieuwe les(stof) was** voor hen. De leerlingen konden meerdere onderdelen aanvinken.

94,5% van de leerlingen (N=996) leerde iets nieuws. Hun 2178 reacties zijn verdeeld over de verschillende categorieën. Kijken we alleen naar de lesonderdelen, dan is het geweld in de criminele wereld voor de meeste leerlingen bekend. Voor de rest zijn de reacties gespreid over de diverse lesonderdelen.

39% van alle leerlingen had geen idee hoeveel geld er in de criminele wereld omgaat en hoeveel mensen erbij betrokken zijn. Een derde van het aantal leerlingen was zich niet bewust van de nabijheid van de criminaliteit in buurt en onder jongeren. Rond de 30% van de leerlingen wist niet dat jongeren zo eenvoudig geronseld konden worden en bij wie ze dit dan zouden kunnen melden.

Wat was nieuw voor de leerlingen (N=996)	Absoluut	% van les- onderdelen	% van q (2178)	% van N (996)
De criminele wereld is groter dan ik dacht	388	18,9	17,8	39,0
De criminele wereld is dichterbij dan ik dacht	331	16,1	15,1	33,2
Geweld in de criminele wereld	79	3,8	3,6	7,9
Hoe het ronselen van jongeren door criminelen wordt gedaan	205	10,0	9,4	20,6
Dat 'kleine' criminaliteit verband kan hebben met georganiseerde misdaad	179	8,7	8,2	18
Hoe je criminaliteit kunt herkennen op straat	147	7,1	6,7	14,8
Bij wie je criminaliteit kunt melden	281	13,6	12,9	28,2
Dat jongeren zo makkelijk in de criminaliteit terecht kunnen komen	282	13,7	12,9	28,3
Wat je kunt doen als je vriend(in) in de criminaliteit is gekomen	168	8,2	7,8	16,9
Totaal:	2060	100	(99,5)	
Anders, nl	118		5,4	11,8
Totaal:	2178		100	

Specificatie van 'Anders': (N= 118)	Absoluut	% van q/N = 118	% van N = 996
- weet ik niet	8	6,8	< 1
- geen antwoord	24	20,3	2,4
- verhalen en bijdrage van ex-gedetineerde	6	5,1	< 1
- alles was nieuw	11	9,3	1,1
- niks was nieuw	54	45,8	5,4
- divers (VOG, gevolgen, bewuster geworden, dichtbij, groter, handelsperspectief)	15	12,7	1,5

Specificatie van 'Anders': (N= 118)	Absoluut	% van q/N = 118	% van N = 996
Totaal	118	100	11,8

Conclusie: Op basis van de analyse van antwoorden op de verschillende onderdelen van de les blijkt dat vrijwel elk onderdeel van de les voor (een deel van de) doelgroep wel onbekende (dus nieuwe) informatie had. De lesinhoud draagt dus bij tot het vergroten van kennis en bewustwording van criminele uitbuiting onder jongeren.

6.8.3.5 Wat is je het meest bijgebleven van de les? – open vraag

Henk, omdat ik totaal niet snap hoe je alleen maar meer geld wil terwijl je continu in angst leeft

Van de 996 leerlingen hebben er 883 een antwoord ingevuld, waarbij 48 leerlingen (4,8%) aangaven dit niet te weten en 51 reacties niet bruikbaar waren. De reacties van de leerlingen zijn gegroepeerd in de categorieën: niets, alles en bepaalde lesonderdelen. Een aantal reacties konden in meerdere categorieën geplaatst worden.

Wat is het meest bijgebleven van de les (N=996)	Absoluut	% van N=772	% van q = 984	% van N = 996
Weet ik niet (N=48)	48	6,2	4,8	4,8
Geen antwoord (N=51)	51	6,6	5,1	5,1
Niets(N=31)	31	4,0	3,1	3,1
Alles (N=94)	94	12,2	9,4	9,4
Bepaalde onderdelen (N=772)	760	98,4	76,3	76,3
Totaal:	984	100		

Bijna 10% van alle leerlingen (N=996) vond dat 'Alles' is bijgebleven en 3,1% 'Niets'. 76,3% van het totaal aantal leerlingen (N=996) gaf aan dat bepaalde onderdelen of onderwerpen zijn bijgebleven.

Hun reacties zijn uitgesplitst in onderstaande tabellen.

Wat is je het meest bijgebleven van de les N= 772	As.	% van q = 760	% van N= 772	% van N (996)
<u>Omvang van de criminele wereld</u> - algemeen (53); - drugs (48); - witwassen (5)	106	13,9	14,7	10,6
<u>Nabijheid van de criminele wereld:</u> - algemeen (44); - jonge mensen bij betrokken (23); - het is overal (7); - verwevenheid (2); - VPRO interactieve docu (1)	77	10,2		7,7
<u>Impact van criminaliteit:</u> - drugsafval (4); - leven als crimineel is onveilig en gevaarlijk leven (8); - gewelddadig (20); - gevangenis (18); - overige gevolgen (33); - veel geld, veel geweld (5)	88	11,6		8,8
<u>Wijze van ronselen van jongeren</u> - manier van ronselen (16); - sexting (12); - geldezels (2); - creditboy (4)	34	4,5		3,4
Herkennen en melden	44	5,8		2,7
Dat jongeren zo makkelijk in de criminaliteit terecht kunnen komen: - makkelijk te ronselen (18); - je zit erin voordat je het doorhebt (9)	27	3,6		
<u>Verhalen:</u> Specifiek worden daarbij genoemd: - Peter/ Roos (9); - ervaringsdeskundige (195); - Destiny / Onur (2); - Joop (4); - Henk (34)	336	44,2	44,2	33,7
<u>Anders, nl:</u> - wat de vog (1); - nee zeggen (6); - niet in de criminaliteit stappen (26); - divers (5); - criminaliteit algemeen (10)	48	6,3		
Totaal:	760	100		

Conclusie: Bijna 10% van de leerlingen die antwoord gaf op de vraag, is de les in totaliteit bijgebleven. Driekwart van de respondenten gaf aan dat één of meerdere lesonderdelen indruk had gemaakt. 44,2% van deze reacties betrof de verhalen die tijdens de les zijn verteld. De bijdrage van de input van

de ervaringsdeskundige is door 195 leerlingen specifiek benoemd. De omvang, nabijheid en impact van de criminele wereld betreft elk meer dan 10% van de reacties.

6.8.3.6 Wat is het leukste onderdeel van de les? (Q8) – gesloten vraag

De vraag aan de leerlingen **wat het leukste onderdeel is van de les**, werd beantwoord door 996 leerlingen. Zij mochten hierbij meerdere onderdelen aanvinken. In totaal zijn er 1220 aangevinkt en aanvullend gaf 14% van de leerlingen een reactie onder de optie: “Anders”. Binnen de categorie “Anders” konden de meeste reacties bij de andere onderdelen geteld worden. Daarnaast gaven 16 leerlingen aan “Alles” leuk te vinden van de les en 7 (minder dan 1% van het totaal aantal leerlingen) vond er helemaal niks aan.

Leukste onderdeel van de les (N=996)	Absoluut	% van q= 1220	% van N=996
Persoonlijke verhalen (storytelling) (Peter/ Roos, Henk, Indy, Destiny, Onur)	345	28,3	34,6
De personen die tijdens de les iets gingen vertellen (wijkagent, ex-gedetineerde, trainers) Voorbeelden en verhalen	309	25,3	31,0
Quiz over drugs en hoeveel geld je ermee kunt verdienen	117	9,6	11,7
Uitleg over hoe criminelen jongeren ronselen	112	9,1	11,2
Vragen over simkaart, bankkaarten, pinnen en uitleg	97	8,0	9,7
Films	97	8,0	9,7
Opdracht opzetten drugshandel	71	5,8	7,1
Uitleg verklaring omtrent gedrag	47	3,9	4,7
Alles was leuk	18	1,5	1,8
Niks was leuk	7	< 1	<1
Totaal:	1220	100	

Conclusie: Leerlingen hebben aangegeven één of meerdere onderdelen in de les leuk te vinden, op 7 leerlingen na die niks leuk vonden. 16 leerlingen gaven aan alles van de les leuk te vinden. In de les wordt veel gebruik gemaakt van informatieoverdracht door middel van storytelling en voorbeelden. Op basis van de reacties van de leerlingen blijkt dat 65,6% van de leerlingen dit zeer positief waardeert (het leukst vindt).

6.8.3.7 Waarover zou je nog meer willen weten? (Q10) – open vraag

Op de vraag waarover je naar aanleiding van de les nog meer zou willen weten kregen we 745 antwoorden. Hiervan gaven 112 leerlingen aan het niet te weten, hadden 277 leerlingen hadden geen behoefte aan meer informatie (i.e. 37% van 745 antwoorden en 27,8% van het totaal aantal respondenten (N=996)) en waren 110 antwoorden niet bruikbaar. Resteert 246 leerlingen die wel behoefte hebben aan informatie, wat bijna een kwart (24,7%) van het totaal aantal leerlingen (N=996) is.

Behoefte aan meer informatie (N=996)	Absoluut 1	% van q1 (745)	Absoluut 2	% van q2 (523)	% van N=996
Geen behoefte	277	37,2	277	60,0	27,8
Weet ik niet	112	15,0			
Geen antwoord	110	14,7			
Wel behoefte	246	33,0	246	47,0	24,7
Totaal:	745	100	523		52,5

De informatiebehoefte van deze 246 leerlingen kon onderverdeeld worden over de categorieën: criminaliteit algemeen, druggerelateerde onderwerpen, gevolgen van criminaliteit, handelen om eruit te stappen, persoonlijke verhalen en onderwerp specifiek. Sommige antwoorden konden ingedeeld worden in meerdere categorieën. We konden uit de antwoorden in totaal 304 reacties halen.

Behoefte aan meer informatie over (N=246)	Absoluut	% van 304	% van N= 246	% van N= 996
Criminaliteit	95	31,3	38,6	9,5
Algemeen	62			
Omvang en nabijheid	15			
Delicten	6			
Ronselen	7			
Voorkomen	5			
Drugs-gerelateerde onderwerpen	33	10,8	13,4	3,3
Coffeeshops	1			
Drugs	29			
Drugslabs	3			
Gevolgen van criminaliteit	48	15,8	19,5	4,8
Gevangenis	27			
Delicten/ straffen	5			
Mentale gevolgen	3			
Algemeen	13			
Handelen om eruit te stappen	22	7,2	8,9	2,2
Eruit stappen	4			
Herkennen	5			
Hulp/ helpen	13			
Persoonlijke verhalen	90	29,6	36,6	9,0
Ervaringsdeskundige	61			
Henk	5			
Algemeen	24			
Onderwerp specifiek:	16	5,3	6,5	1,6
Alcoholgebruik	1			
Wapens	2			
Bitcoins	1			
Sexting	1			
Opsporing	1			
Geldezel	1			
Politie	8			
Alternatieven	1			
Totaal:	304	100		30,4

Conclusie: 30,4% van alle leerlingen (N=996) heeft naar aanleiding van de les behoefte aan meer informatie over criminaliteit in het algemeen (31,3% van alle reacties) en persoonlijke verhalen (29,6% van alle reacties).

6.8.3.8 Heb je tips voor ons? (Q11) – open vraag

Ik heb geen tip: het is al heel goed

We vroegen de leerlingen of zij tips voor ons hadden om de les of onze didactische vermogens te verbeteren. We kregen 731 reacties. Hierbij gaven 49 leerlingen aan eigenlijk geen antwoord te hebben op de vraag. Hieruit blijkt dat daadwerkelijk 683 leerlingen antwoord gaf op deze vraag. 58,9% van alle leerlingen (N=996) gaf aan geen tips te hebben voor ons – dat is 80% van alle antwoorden op deze vraag en 86,8% van alle leerlingen die een antwoord hebben gegeven op deze vraag (N=683).

De resterende 13% (i.e. 9% van het totaal aantal respondenten) heeft tips met betrekking tot manier van lesgeven (o.a. nog interactiever, aanvulling met ex-gedetineerde, bondige uitleg) en overige zaken (o.a. lesduur, techniek en persoonlijke feedback).

Tips (N=683)	Absoluut	% van q = 731	% van N = 996	% van N=683
Geen antwoord/ geen idee	49	6,7	4,9	7,2
Geen tips (o.a. Het is al heel goed :42)	586	80,0	58,9	86,8

Tips (N=683)	Absoluut	% van q = 731	% van N = 996	% van N=683
Tips (N=94)				
Manier van lesgeven: - interactiever (10) - programma aanvullen met ex-gedetineerde (27) - uitleg korter (6) - overig (7)	50	6,8	4,9	7,3
Overige zaken: - les minder lang (11) - techniek (9) - persoonlijke feedback (9) -diverse onderwerpen (17)	46	6,4	4,8	6,7
Totaal	731	100	73,3	

Conclusie: 86,8% van alle leerlingen die een antwoord gaven op deze vraag had geen tips voor ons. Slechts 13% van alle antwoorden bevatte concrete tips om de les te verbeteren. De helft van deze tips ging over de manier van lesgeven (interactie meer of juist minder, bondige uitleg en de andere helft over andere zaken, zoals techniek of persoonlijke feedback.

6.8.3.9 Voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen – open vraag

We waren benieuwd naar de ideeën van de leerlingen om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit zouden stappen. We legden hen twee vragen voor: hoe kun je voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen en wat hebben jongeren nodig om niet in de criminaliteit te stappen.

Sterk in je schoenen staan

Op de vraag hoe we kunnen voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen kregen we respons van 659 leerlingen. Hiervan gaven er 116 aan geen idee te hebben en 76 antwoorden waren niet bruikbaar. 467 leerlingen gaven een duidelijke reactie. Vier leerlingen gaven aan dat er weinig tot niets nodig was om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit zouden stappen. Vijf jongeren voelden zich niet verantwoordelijk ("Boeit me niet") als andere jongeren in de criminaliteit zouden stappen. De reacties van de overige 458 leerlingen zijn vervolgens geanalyseerd en onderverdeeld in categorieën: eigen vaardigheden inzetten, educatie, externe factoren en overig.

Strenge maatregelen en voorlichtingen zoals deze

Op de vraag wat jongeren nodig hebben om niet in de criminaliteit te komen kregen we respons van 604 leerlingen. 118 leerlingen hadden geen idee en 49 reacties waren niet bruikbaar. In totaal gaven 437 leerlingen een antwoord op de vraag. Zeven leerlingen waren van mening dat jongeren weinig tot niets nodig zouden hebben. In totaal gaven deze 430 resterende leerlingen 466 antwoorden. Deze antwoorden zijn onderverdeeld in dezelfde categorieën als de vorige vraag.

	Voorkomen N=659		
	Absoluut	% van q=698	% van N=659
Weet ik niet	116	16,6	17,6
Geen antwoord	76	10,8	11,5
Weinig tot niets	4	<1	<1
"Boeit me niet"	5	<1	<1
Andere categorieën (N=458)			
Eigen vaardigheden inzetten	237	34,0	36,0
Educatie	133	19,1	20,2
Externe factoren	108	15,5	16,4
Overig	19	2,7	2,9
Subtotaal	(497)		
Totaal	698	100	105,9

	Nodig (N=604)		
	Absoluut	% van q=640	% van N = 604
	118	18,4	19,5
	49	7,7	8,1
	7	1,1	1,2
Andere categorieën: N=430			
	122	18,9	20,0
	116	18,1	19,2
	216	33,8	35,8
	13	2,0	2,2
(466)			
	640	100	105,9

In de onderstaande tabellen zijn de antwoorden tot verschillende categorieën opgebouwd.

Eigen vaardigheden inzetten	Voorkomen N=458		
	Absoluut	% van q=237	% van N (458)
Nee zeggen (tegen aanbod om iets strafbaars te doen)	110	46,4	24,0
Niet in de criminaliteit gaan	36	15,2	7,9
Weerstand bieden:			
- groepsdruk	8	3,3	1,7
- moed en zelfvertrouwen hebben	0		
- voor jezelf opkomen	12	5,1	2,6
- negeren/ weglopen			
Alert zijn	18	7,6	3,9
Nadenken voordat je iets doet	20	8,4	4,4
Anderen waarschuwen voor misstappen (criminaliteit loont niet)	18	7,6	3,9
Hulp vragen aan volwassenen	27	11,4	5,9
Melden van criminaliteit	15	6,3	3,2
Anderen helpen	11	4,6	2,4
Motivatiefocus op toekomst			
Totaal	237	100	51,7

Nodig N=430		
Absoluut	% van q=122	% van N=430
37	30,6	8,6
5	4,1	1,2
62	51,4	14,4
6	5,0	1,4
4	3,3	< 1
1	8,2	< 1
7	5,7	1,6
122	100	28,4

Educatie	Voorkomen N=458		
	Absoluut	% van q=133	% van N=458
Voorlichting geven	107	80,5	23,4
Inzetten van ervaringsdeskundige	26	19,5	5,7
Gevolgen kennen			
Bespreekbaar maken			
Informatie/ kennis			
Totaal	133	100	29,0

Nodig N=430		
Absoluut	% van q=116	% van N=430
20	17,2	1,3
0		
14	12,1	3,2
1	< 1	< 1
81	70,0	18,8
116	100	26,9

Jongeren in de criminaliteit: Externe factoren	Voorkomen N=458		
	Absoluut	% van q=108	% van N 458
Stabiele omgeving/ basis			
Familie	3	2,8	< 1
Ouders die alert zijn op hun kinderen	8	7,4	1,7
Aandacht			
Goede basis/ stabiele omgeving			
Hulp			
Goed rolmodel			
Support:			
- iemand om mee te praten			
- volwassenen			
- vrienden (goede)	20	18,5	4,3
- iemand die je vertrouwt			
Alternatieven hebben:			
- algemeen	8	7,4	1,7
- inkomen/ geld	13	12,0	2,8
- kans om wat te kunnen bereiken			
- school/ opleiding	4	3,7	< 1
Bespreekbaar maken, taboe eraf	52	48,1	11,4

Nodig N=430		
Absoluut	% van q=216	% van N 430
25	11,6	5,8
3	1,4	< 1
25	11,6	5,8
47	21,7	10,9
6	2,8	1,3
7	4,6	1,6
7	4,6	1,6
29	13,4	6,7
13	6,0	3,0
46	21,3	10,7
5	2,7	1,2
3	1,4	< 1

Totaal	108	100	23,6
--------	-----	-----	------

216	100	50,23
-----	-----	-------

Jongeren in de criminaliteit: Overig	Voorkomen N=458		
	Absoluut	% van q=19	% van N 458
Advocaat	1	5,2	< 1
Wapenbezit	2	10,4	< 1
Inzet schoolagenten			
Legalisering van criminaliteit			
Bescherming	3	15,7	< 1
Politie	1	5,2	< 1
Hogere straffen	2	10,4	< 1
Legalisering van drugs			
Niet hebbertig zijn, jezelf kunnen beheersen			
Vermijden van onveilige situaties	5	26,3	1,1
Geen drugs gebruiken	4	21,1	< 1
Schoolagenten	1	5,2	< 1
Totaal:	19	100	4,1

Nodig N=430		
Absoluut	% van q=13	% van N 430
5	38,5	1,2
3	23,1	< 1
1	7,7	< 1
1	7,7	< 1
1	7,7	< 1
2	15,4	< 1
13	100	3,0

Conclusie preventie: Op de vraag hoe we kunnen voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen vond 36% van de leerlingen die antwoord gaven op deze vraag (N=659), dat jongeren hun eigen vaardigheden (Weerbaar zijn, alert zijn, Nee zeggen tegen aanbod om iets strafbaars te doen) in moeten zetten en een vijfde (20,2%) vindt dat jongeren voorlichting over criminaliteit moeten krijgen. Het aandeel van externe factoren, zoals het hebben van een stabiele omgeving en hebben van goede vrienden en voldoende inkomen) werd door 16,4% van hen genoemd.

De invloed van externe factoren wordt door de leerlingen juist veel hoger ingeschat als het gaat om wat jongeren nodig hebben om niet in de criminaliteit te stappen, nl. door 35,8% (van alle leerlingen die antwoord gaven op deze vraag: N=604). En het inzetten van eigen vaardigheden juist veel lager (20%). Het aandeel van educatie wordt hetzelfde ingeschat (19,2%). Bezit van wapens maakt een heel klein aandeel uit als genoemde oplossing om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit terecht komen. Dit wordt door 2 leerlingen benoemd en door 5 leerlingen als antwoord op de vraag wat leerlingen nodig hebben om niet in de criminaliteit te stappen.

6.8.3.10 Aanbeveling aan anderen? – gesloten vraag

“Iedereen moet dit weten en ik denk dat jongeren dan minder snel illegale dingen gaan doen”.

“Ik ken er al vijf, die in de criminaliteit zitten.”

“Iedereen moet weten in wat voor samenleving we leven”.

We wilden graag weten of de leerlingen van mening zijn dat de les ook aan andere jongeren gegeven wordt – en zo ja waarom wel of juist niet. Van de 996 leerlingen kregen we uiteindelijk 527 antwoorden (52,9% van alle 996 respondenten).

Moeten andere jongeren deze les krijgen? (N=527)	Absoluut		% van q (527)		% van N = 996	
Ja	473		89,8		47,5	
Reden van aanbeveling (N=434)						
Urgentie:		120		22,8		12,0
Belangrijk (51) nuttig/ noodzakelijk (69)						

Moeten andere jongeren deze les krijgen? (N= 527)	Absoluut	% van q (527)	% van N = 996
<i>Lesinhoud: Interessant (46), leerzaam (83), goed advies (13), leuk (5) en, goed uitgelegd (18), leuk (5)</i>	165	31,3	16,7
<i>Specifieke doelstelling: Leren voorkomen (37), bewust worden (28), gevolgen kennen (16), weten wat je moet doen (5) en handig (41)</i>	127	24,1	12,8
Nee	54	10,2	5,4
<i>Reden van afraden:</i>			
<i>Niet nodig (8), weinig geleerd (6), saai (7) en was in vrije uren geroosterd (2) en nog iets te heftig (1)</i>	23	4,3	2,3
Totaal (q):	527	100	52,9

Q15 - Vind je dat andere jongeren/leeftijdsgenoten deze les ook moeten krijgen?

Paginaopties

Van de 527 leerlingen die de vraag hebben beantwoord of zij de les zouden aanbevelen aan anderen, zou 89,9% van hen dit doen. 434 leerlingen gaven daarop een toelichting: 38% vond de lesinhoud goed, leerzaam en leuk. 27% van hen vindt voorlichting over dit thema belangrijk, noodzakelijk en nuttig. En 29% benoemde bewustwording, voorkomen, handelsperspectief en kennis van gevolgen als argument.

Van de 54 leerlingen die de les niet zouden aanbevelen, gaf een handjevol (23) een toelichting. Een aantal van hen (8) vindt het niet nodig, 6 gaven aan niet veel nieuws geleerd te hebben, 7 vonden het saai en 2 gaven aan dat het in hun vrije uren ingeroosterd was en daarom niet zouden aanbevelen.

Conclusie: De vraag of de leerlingen de les zouden aanbevelen, werd door 527 leerlingen beantwoord. Bijna 90% van hen beveelt de les aan, vanwege nut, noodzaak en de leerzame goede lesinhoud.

6.9 Gegevens evaluatie #Studentalert

6.9.1 Informatie

- ✓ Periode van onderzoek: november – december 2021
- ✓ Totaal aantal respondenten (N) = 109
- ✓ Gebied: Oost-Nederland
- ✓ Een klein deel van de studenten kreeg als onderdeel van het #Alertprogramma ook de mogelijkheid vragen te stellen aan een ervaringsdeskundige (jonge ex-gedetineerde van 27 jaar). Deze ervaringsdeskundige was niet bij elke les aanwezig. De feedback van leerlingen over de bijdrage van deze ervaringsdeskundige is wel meegenomen in deze evaluatie. Ook omdat we nieuwsgierig waren of dit door de leerlingen werd gewaardeerd.
- ✓ Tenslotte willen we jongeren – ook door middel van deze enquête en het stellen van vragen laten nadenken over welke factoren van invloed zouden kunnen zijn om op het rechte pad te blijven.

6.9.2 Profiel van de respondenten

Iets meer dan de helft van de studenten is 16-17 jaar en rond de 30% is ouder. 95% van deze studenten volgt een mbo-opleiding, zoals bedrijfsleider paardensport en -houderij, commercieel medewerker, gastheer (hospitality), meubelmaker, assistent dierenarts, interieurbouw, kok, hovenier, veehouderij, schoonheidsspecialist, loonwerker en lerarenopleiding. 4% volgen een hbo-opleiding, waaronder de lerarenopleiding en 1% zit op de universiteit.

Leeftijdsofbouw (N=109)	Absoluut	Percentage
15 jaar	8	7,3
16 jaar	34	31,1
17 jaar	28	25,7
18 jaar	13	11,9
19 jaar	12	11,0
20 jaar of ouder	14	12,8
Totaal:	109	100

6.9.3 Resultaten

6.9.3.1 Verwachting van de les – open vraag

Ik wist niet dat we dit hadden, maar toen ik het onderwerp zag was ik enthousiast

We vroegen de studenten welke verwachting zij van de les hadden, waarop 108 studenten één of meerder antwoorden gaven. Acht studenten wisten niet waarover de les zou gaan en 18 hadden geen verwachting. Zeventig procent van de 82 studenten met een verwachting, had deze over het lesonderwerp en dertig procent over het verwachtingsniveau.

Verwachting van de les (N=108)	Absoluut	%
Weet ik niet	8	7,4
Geen	18	16,7
Wel	82	75,9
Totaal:	108	100

Soort verwachting (N= 82)	Absoluut	%
Lesonderwerp	68	70,1
Niveau	29	29,9
Totaal:	97	100

Wel een verwachting van de les (N=82)		
Lesonderwerp	Absoluut	%
Voorlichting	24	35,2
Criminaliteit	36	52,9
Ander onderwerp	8	11,8
Totaal:	68	100

Wel een verwachting van de les (N=82)		
Verwachtingsniveau	Absoluut	%
Laag	14	48,3
Komt overeen	2	6,9
Hoog	13	44,8
Totaal:	29	100

Conclusie: De helft van de studenten gaf aan te verwachten dat ze een voorlichting zouden krijgen over criminaliteit. 12% van alle studenten had hoge verwachtingen van de les (leuk, leerzaam, interessant, informatief) en 13% verwachtte dat de les saai en oppervlakkig zou zijn.

6.9.3.2 Aansluiting op verwachtingen (Q6) – gesloten vraag

Meer dan wat ik te horen heb gehad, de wereld zit echt bijzonder ingewikkeld in elkaar

We vroegen de studenten of de les aansluit op hun verwachting. Elf procent wist daarop geen antwoord te geven. Bijna 15% van de studenten gaf aan dat de les niet aansloot op hun verwachtingen.

Aansluiting op verwachting (N= 109)	Absoluut	Percentage
Ja	64	58,7
Een beetje	17	15,6
Nee	16	14,7
Weet ik niet	12	11,0
Totaal:	109	100

Conclusie: Voor drie vierde van het aantal studenten sloot de les aan bij de verwachtingen.

6.9.3.3 Wat vond je interessant aan de les? (Q3) – open vraag

Ik vind misdaad series heel interessant. Dus dit sprak mij wel aan.
 Ik vond het ook verbazingwekkend hoe dichtbij het allemaal kan zijn

Dat je echt een uitleg krijgt van hoe dicht bij het kan zijn

Het was concrete informatie waar je daadwerkelijk wat aan hebt,
 geen wazig verhaal dat je direct weer vergeet

Dat er iemand voor de klas stond die er ook echt verstand van had

We vroegen de studenten wat zij interessant vonden aan de les. Op deze open vraag konden zij meerdere reacties geven. In totaal gaven 106 studenten 119 reacties over wat zij interessant vonden aan de les. Deze antwoorden hebben we verdeeld over vier categorieën: Algemeen, lesonderdelen, storytelling, wijze van lesgeven.

We hebben de studenten ook gevraagd wat zij het minst interessant vonden aan de les. Hierop gaven 69 studenten een reactie, waarvan 43 aangaven dat zij juist alles van de les interessant vonden. 26 studenten vonden een specifiek onderdeel van de les minder interessant.

Meest interessant (N=106)	Absoluut	% van q = 119
Algemeen	57	47,9
Lesonderdelen	26	21,8

Minst interessant (N=80)	Absoluut	%
Weet ik niet	11	13,6
Alles was interessant	43	53,1

Storytelling	27	22,7
Wijze van lesgeven	9	7,6
Totaal:	119	100

Specifiek onderdeel	26	32,1
Wijze van lesgeven	1	1,2
Totaal:	81	100

Interessant aan de les (N=106): Algemeen			
	Absoluut	% van q = 57	% van N = 106
Alles	34	59,6	32
Nieuwe info	20	35,1	18,9
Niet veel/ niets	2	3,6	
Overig	1	1,7	
Totaal:	57	100	

Mate van interesse: Storytelling	Meest (N=106)	
	Absoluut	% van q = 27
Perspectief crimineel	0	
Ervaringsdeskundige	7	25,9
Fragmenten film/ documentaire	1	3,7
Verhalen	19	70,4
Totaal:	27	100

Minst (N=80)	
Absoluut	% van q = 7
-	-
-	-
4	
3	
7	100

Mate van interesse: Wijze van lesgeven	Meest (N=106)	
	Absoluut	% van q = 9
Interactie met leerlingen	3	33,3
Docent heeft kennis van zaken	1	11,1
Uitleg	5	55,6
Totaal:	9	100

Minst (N=80)	
Absoluut	% van q = 1
-	-
-	-
1	100
1	100

Mate van interesse: Onderdelen les studenten	Meest (N=106)	
	Absoluut	% van q = 26
Groot (veel geld en veel mensen bij betrokken)	4	15,4
Groot (drugszaak opzetten)	0	
Dichtbij (in de buurt, onder jongeren)	7	26,9
Gevolgen	6	23,1
Manier van ronselen (ook herkennen)	5	19,2
Herkennen en handelen	3	11,5
Verschillende perspectieven van het onderwerp: relatie beroep	1	3,8
Aanbiedingen: simkaart, bankpas, pinnen		
Witwassen		
Sexting		
Ronselen		
VOG		
Totaal:	26	100

Minst (N=80)	
Absoluut	% van q = 16
6	37,5
1	6,3
3	18,8
3	18,8
1	6,3
1	6,3
1	6,3
16	100

Een derde van alle studenten die antwoord gaven op de vraag vond alles interessant van de les en 2 studenten vond niets interessant. Twintig procent vond de informatie interessant, met name omdat deze concreet was. Een kwart van de studenten heeft interesse in de verhalen die verteld worden, waarbij de toevoeging van een ervaringsdeskundige door zeven studenten expliciet benoemd wordt. De interactieve manier van lesgeven en duidelijke uitleg wordt door een deel van de studenten apart benoemd en gewaardeerd.

Op de vraag wat de student het minst interessant vond, gaf een kwart van hen aan een bepaald onderdeel minder interessant te vinden. Door de spreiding van de antwoorden over de verschillende onderdelen en ook de kleine aantallen ten opzichte van het aantal respondenten, is hier niet echt een duidelijke conclusie aan te verbinden welk onderdeel verbetering behoeft.

Conclusie: Er zijn meer studenten die de les interessant vinden, dan die de les oninteressant vinden. 32% van de studenten geeft aan alles interessant te vinden. Meer dan één-vijfde van deze studenten waardeert met name de verhalen en voorbeelden die gegeven worden.

6.9.3.4 Wat was er nieuw voor je? (Q4) – gesloten vraag

Eén van de **doelstellingen van het programma is bewustwording** dat criminaliteit groot (i.e. er gaat veel geld in om en er zijn veel mensen bij betrokken) en dichtbij (i.e. in de woonomgeving en jongeren maken onderdeel uit van de criminaliteit) is en dat als je in die wereld stapt dat je (en de maatschappij) er last van hebt. Daarom vroegen we de studenten **wat nieuwe les(stof) was** voor hen. Van de 109 studenten gaven zes aan dat er helemaal niets nieuw was voor hen, waarbij twee het volgende daarover schreven:

Niet zo veel- er is zoveel criminaliteit hier dat ik het dingen meekrijg hierover

Niet veel want je hoort het veel om je heen

Bijna 30% van de studenten (N=109) gaf aan dat ze nog niet wisten dat er zoveel geld en mensen betrokken waren in de criminaliteit. 33,4% was ook verrast dat de criminaliteit zo dichtbij is en bijna 32,1% gaf aan dat het nieuw was bij wie ze criminaliteit kunnen melden. Voor een vijfde van hen was onbekend op welke manier(en) criminelen jongeren ronselen. Het geweld in de criminele wereld is voor de meeste jongeren (94%) wel bekend.

Onderdelen die nieuw waren voor de respondenten (N=109)	Absoluut	% van 215	% van 109
De criminele wereld is groter dan ik dacht	31	14,4	28,4
De criminele wereld is dichterbij dan ik dacht	37	17,2	33,4
Geweld in de criminele wereld	6	2,8	5,5
Hoe het ronselen van jongeren door criminelen wordt gedaan	21	9,8	19,3
Dat 'kleine' criminaliteit verband kan hebben met georganiseerde misdaad	20	9,3	18,3
Hoe je criminaliteit kunt herkennen op straat	16	7,4	14,7
Bij wie je criminaliteit kunt melden	35	16,3	32,1
Dat jongeren zo makkelijk in de criminaliteit terecht kunnen komen	25	11,6	22,9
Wat je kunt doen als je vriend(in) in de criminaliteit is gekomen	16	4,5	14,7
Anders, nl	8	3,7	7,3
- niks was nieuw	6		
- divers	2		
Totaal:	215	100	100

Conclusie: We zien dat op vrijwel alle onderdelen voor de doelgroep wel nieuwe elementen waren met betrekking tot georganiseerde misdaad.

6.9.3.5 Wat is je het meest bijgebleven van de les? (Q7) – open vraag

Voorbeelden die aansluiten bij de doelgroep

Wat is het meest bijgebleven van de les (N=93)	Absoluut	% van 101	% van N (93)
Niet veel	4	4,0	4,3
Veel	2	2,0	2,2
Alles	11	10,9	11,8
Bepaalde lesonderdelen	75	74,3	80,6
Onderwerp specifiek	8	7,9	8,6

Boodschap niet in de criminaliteit te stappen (nee zeggen, alert zijn)	1	1,0	1,1
Totaal:	101	100	100

In onderstaande tabellen zijn de 'Lesonderdelen' en 'Specifieke onderwerpen' verder uitgesplit. Hoe criminelen ronselen, criminaliteit dichtbij en jongeren erin terecht komen wordt door 22 studenten genoemd. En twintig zijn onder de indruk van het geld wat in de drugs wereld omgaat, hoeveel mensen erbij betrokken zijn en wat de verwevenheid is. De verhalen worden door de 15 studenten genoemd. Deze verhalen geven weer hoe snel je in de criminaliteit terecht kunt komen en welke impact dit heeft. Bij het onderwerp specifieke deel wordt de bijdrage van de ervaringsdeskundige viermaal genoemd.

Lesonderdelen die het meest zijn bijgebleven van de les N=93	Absoluut	% van 75	% van N=93
Het is groter dan je denkt (veel geld, veel mensen betrokken)	20	26,7	21,5
Je hebt er last van als je erin stapt (gevolgen, gewelddadig, onveilig)	5	6,7	5,4
Verhalen en voorbeelden	15	20,0	16,1
Het is dichtbij: Jongeren makkelijk te ronselen, slinks, het is overal	22	29,3	23,7
Herkennen en handelen (MMA, chat met fier, praten met volwassene)	13	17,3	14,9
Totaal:	75	100	81,6

Onderwerpen die het meest zijn bijgebleven (N=95)	Absoluut	% van 8	% van N=93
Sexting	1		1,1
Witwassen	1		1,1
Geldezels	1		1,1
Wat de VOG	1		1,1
Bijdrage ervaringsdeskundige	4		4,3
Totaal:	8		8,7

Conclusie: Uit de vorige vraag bleek al dat studenten weten dat de criminele wereld gewelddadig is. Uit de beantwoording van deze vraag wordt duidelijk dat de omvangrijkheid, de nabijheid van de criminele wereld en hoe makkelijk jongeren te verleiden zijn om in die criminele wereld te stappen impact heeft op de studenten.

6.9.3.6 Wat is het leukste onderdeel van de les? (Q8) – gesloten vraag

De vraag aan de studenten **wat het leukste onderdeel is van de les**, werd beantwoord door 109. We maken in de les veel gebruik van **informatieoverdracht door middel van storytelling** en voorbeelden. Dit wordt door bijna 66% van de studenten benoemd als **leukste onderdeel van de les**. Drie studenten gaven een toelichting op hun keus de categorie 'Anders': Twee hadden een les met een ervaringsdeskundige bijgewoond en vonden dat een leuk onderdeel en één gaf aan dat Alles leuk was.

Leukste onderdeel van de les (N=109)	Absoluut	% van 155	% van 109
Persoonlijke verhalen (storytelling) (Peter/Roos, Henk, Indy, Destiny, Onur)	46	29,7	42,2
De personen die tijdens de les iets gingen vertellen (wijkagent, ex-gedeteneerde)	26	16,7	23,9
Quiz over drugs en hoeveel geld je ermee kunt verdienen	18	11,6	16,5
Uitleg over hoe criminelen jongeren ronselen	21	13,5	19,2
Vragen over simkaart, bankkaarten, pinnen en uitleg	15	9,7	13,8
Films	10	6,5	9,2
Opdracht opzetten drugshandel	8	5,2	7,3
Uitleg verklaring omtrent gedrag	6	3,9	5,5
Anders, nl	5	3,2	4,6
Totaal:	155	100	

Conclusie: Twee derde van de antwoorden die studenten gaven op de vraag wat het leukste onderdeel van de les is, betroffen de persoonlijke verhalen en voorbeelden (46+26) die tijdens de les aan bod komen.

6.9.3.7 Waaroever zou je nog meer willen weten? (Q10) – open vraag

93 studenten vulden een antwoord in, waarvan er 9 antwoorden niet bruikbaar waren, 19 studenten aangaven het niet te weten en 20 voldoende informatie hadden gekregen.

In totaal waren er 45 studenten (i.e. 48% van de studenten die een antwoord hebben ingevuld en 41% van het totaal aantal respondenten) die een informatiebehoefte hadden.

Behoefte aan meer informatie over (N=84)	Absoluut	Percentage
Voldoende geleerd	20	23,8
Weet ik niet	19	22,6
Wel behoefte	45	53,6
Totaal	84	100

De behoefte aan soort informatie kon vervolgens verdeeld over de categorieën: criminaliteit algemeen, druggerelateerde onderwerpen, gevolgen van criminaliteit, handelen om eruit te stappen, persoonlijke verhalen en onderwerp specifiek. Sommige antwoorden konden ingedeeld worden in meerdere categorieën.

Behoefte aan meer informatie over (N=45)	Absoluut	% van 51	% van 45
Criminaliteit algemeen	15	29,4	33,3
Drugs	10	19,6	22,2
Gevolgen van criminaliteit: Gevangenis (4), Delict-straffen (1)	5	9,8	11,1
Herkennen en handelen	2	3,9	0,4
Persoonlijke verhalen	9	17,6	20,0
Onderwerp specifiek (verwevenheid, geldezel, legaliseren, criminaliteit op school, criminele organisatie, politie, ronselen (4)	10	19,6	22,2
Totaal:	51	100	

Conclusie: Naar aanleiding van de les geven studenten aan vooral informatiebehoefte te hebben over criminaliteit in het algemeen, drugs en de persoonlijke verhalen (waaronder verhalen van een ervaringsdeskundige het meest wordt genoemd). De overige antwoorden zijn gefragmenteerd en leiden niet tot een duidelijke behoefte om andere onderwerpen aan het programma toe te voegen. Wel is het mogelijk om bijvoorbeeld een overzicht te bieden van soorten delicten en de strafmaat.

6.9.3.8 Tips (Q11) – open vraag

Tips (N=92)	Absoluut	Percentage
Ja ik heb wel een tip	4	5
Geen tips	88	96
Totaal:	92	

96% van de studenten (N=92) heeft geen tips voor ons. Vier studenten hebben een tip voor ons: Eén student mistte de structuur in de voorlichting of wilde een kortere voorlichting terwijl de ander juist meer tijd voor de voorlichting zou willen, maar dan met een ingelaste pauze.

6.9.4 Hoe zou je het beste kunnen voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen? (Q12) – open vraag

In totaal gaven 72 studenten antwoord op de vraag. Twee gaven aan dat het niet hun zaak is (voelen zich er niet verantwoordelijk voor). De antwoorden zijn ingedeeld in de categorieën: eigen vaardigheden inzetten, educatie, externe factoren en overig. Studenten konden meerdere suggesties geven.

Voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen door....(N=72)	Absoluut	% van 82	% van 72
Eigen vaardigheden inzetten	28	34,1	38,9
Educatie:	22	26,8	30,6
Externe factoren	28	34,1	38,9
Overig	4	4,9	0,6
Totaal	82	100	109

Voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen door....(N=72)	Absoluut	Percentage
Eigen vaardigheden inzetten:		
Nee zeggen (tegen aanbod om iets strafbaars te doen)	8	9,8
Zelfvertrouwen hebben (2) mentaal gezond zijn (1)	3	3,7
Goed opletten, goed nadenken	10	12,2
Anderen waarschuwen voor misstappen (criminaliteit loont niet)	2	2,4
Hulp vragen aan volwassenen	2	2,4
Melden van criminaliteit	2	2,4
Anderen helpen	1	1,2
Educatie:		
Voorlichting geven	22	26,8
Externe factoren:		
Hebben van goede vrienden	10	12,2
Goede opvoeding, grenzen stellen	3	3,7
Omgeving rondom jongeren moet alert zijn (1) en signaleren (3) en in gesprek gaan (6), contact houden (2)	12	14,6
Alternatieven hebben: Inkomen/geld (2), vrijetijdsbesteding (1)	3	3,7
Overig: niet aan drugs beginnen (1), thuisblijven (1) Niets doen (niet mijn verantwoordelijkheid) (2)	4	4,9
Totaal:	82	100

Conclusie: Uit deze input blijkt dat studenten vinden dat zowel het inzetten van eigen vaardigheden en daarmee ook het nemen van eigen verantwoordelijkheid, net als voorlichting en externe factoren (zoals je thuisbasis, vrienden en alert netwerk rondom jongeren) belangrijke factoren zijn om te voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen.

6.9.4.1 *Wat hebben jongeren volgens jou nodig om niet in de criminaliteit te stappen? (Q13) – open vraag*

89 studenten vulden een antwoord in op deze vraag, waarbij 8 aangaven het niet te weten en 9 antwoorden onduidelijk waren, dus 72 studenten gaven (soms meerdere) antwoord(en) op de vraag. De helft van de antwoorden die werden gegeven had betrekking op externe factoren, zoals een goede basis, opvoeding en mensen in je netwerk die support geven en hulp kunnen bieden.

Het inzetten van eigen vaardigheden, zoals moed hebben en nee kunnen zeggen (30% van de antwoorden) en geven van voorlichting (22%) worden ook genoemd. Eén student vindt dat jongeren niets nodig hebben en een andere student zet in op meer controles (repressie).

Behoeft van jongeren (N=72)	Absoluut	%
Eigen vaardigheden:	21	26,6
Educatie (voorlichting)	16	20,3
Externe factoren:	40	50,6
Overig:	2	2,5
Totaal:	79	100

Wat hebben jongeren nodig om niet in de criminaliteit te stappen? (N=72)	Absoluut		%	
Eigen vaardigheden:	21		26,6	
Moed/ Zelfvertrouwen hebben		8		9,8
Nee zeggen of negeren		5		6,3
Hersenen gebruiken/ alert zijn		4		5,0
Motivatie en focus op toekomst		1		1,3
Bewust zijn		3		3,8
Weerstand bieden tegen groepsdruk		0		0
Educatie (voorlichting)	16		20,3	
Externe factoren:	40		50,6	
Goede basis (3) (familie/ ouders (2), vrienden (9)		5		6,3
Goede opvoeding (8), grenzen stellen (1)		9		11,4
Mensen die hulp bieden/ support geven (volwassenen en vrienden)		12		15,2
Mensen waarmee je kunt praten, bespreekbaar maken (taboe eraf)		4		5,0
Tijdsbesteding		3		3,8
Goed inkomen of geld, toekomstperspectief		7		8,9
Overig: Niks (1), repressie (1)	2		2,5	
Totaal:	79	79	100	

Conclusie: De helft van de antwoorden op de vraag wat jongeren nodig hebben om niet in de criminaliteit te komen is afhankelijk van externe factoren, zoals mensen die hulp bieden en support geven. Daarna volgen inzetten van eigen vaardigheden (moed hebben om nee te zeggen) en geven van voorlichting aan jongeren.

6.9.4.2 Vind je dat andere jongeren ook deze les zou moeten krijgen? (Q15) – gesloten vraag

Het is een hele mooie en interessante les
 Deze informatie heb je later nog profijt van
 Heel veel van onze leeftijd zitten wel in deze shit en kunnen wel
 hulp gebruiken
 Het maakt indruk althans bij mij.

Moeten andere jongeren deze les krijgen? (N=83)	Absoluut	% van N= 83
Ja	76	91,5
Nee	7	8,5
Totaal	83	100

90.1% van de 76 studenten die van mening zijn dat de les ook aan andere jongeren gegeven moet worden hebben hun keuze toegelicht.

Reden van aanbeveling (N=76)			
		% van 79	% van 83 (N)
Urgentie: Belangrijk, nuttig/ noodzakelijk	23	29,1	27,7
Lesinhoud: Interessant leerzaam, informatief	27	34,2	32,5
Specifieke doelstelling: Leren voorkomen, bewust worden, gevolgen kennen, weten wat je moet doen en handig	29	36,7	34,9
Totaal	79	100	

Tenslotte vindt 92% (N= 83) dat de les ook aan andere jongeren/ leeftijdsgenoten gegeven moet worden. De meeste studenten gaven ook een toelichting op hun keuze. 27 studenten vond de lesinhoud interessant en leerzaam. 27 gaf aan dat voorlichting over het thema belangrijk, nuttig en

noodzakelijk is. 29 benoemde specifiek bewustwording, voorkomen, het handelsperspectief en kennis van gevolgen en 'handig' als argument.

Van de zeven studenten die niet vinden dat de les gegeven moet worden aan andere jongeren, gaven er drie een toelichting. "Boeren doen geen domme dingen", "Als ze het interessant vinden mogen ze dat van mij wel, maar hoeft van mij niet", "Ze snappen het wel" en "Hun keuze".

Conclusie: 76 van alle studenten (109, is bijna driekwart, vindt dat de les gegeven moet worden aan andere jongeren. Zetten we dit aantal af, tegen alle studenten die deze vraag hebben beantwoord (83), dan komen we zelfs tot 92% die vindt dat de les gegeven moet worden aan andere jongeren. Reden is dat de les leerzaam, interessant, belangrijk en noodzakelijk is.

6.10 Gespreksverslagen

6.10.1 Jongerenwerker

Interview met Jan van jongerenwerk

(instagram: jongrenkumvoorelkaar)

- I: Hoe is het na de les eraan toegegaan in Renkum?
- R: Is wel grappig. Na de woensdag hadden we de eerste en tweedeklassers van Doorenwerd. En die zijn die donderdag en vrijdag avond bij ons in het jongerencentrum gekomen. En die kende ons ook nog. Dus dat was we leuk. Dus ja, het leeft wel.
- I: Zijn jullie dan na de les in het algemeen nog met jongeren van die school in contact gekomen?
- R: Ja wel een aantal ook in Renkum en een paar in Oosterbeek. Maar we merken toch wel dat heel veel van onze doelgroep die wij nu in beeld hebben, die zitten op het Pantarijn of op Het Streek in Ede.
- I: Had je van tevoren nog een bepaalde verwachting van de les?
- R: Nee ik ging er heel open in. Ik wist eigenlijk niet goed wat we zouden gaan doen. Maar ja ik en mijn collega's ontvingen het heel positief. We hebben het nog vaak over.
- I: Kijk dat is goed om te horen. Hoe zijn jullie daar ook alweer terecht gekomen? Heeft de school jullie uitgenodigd of?
- R: Uh. Volgens mij hebben jullie het Doorenwerd gecontacteerd, en hebben zij ons weer uitgenodigd. Volgens mij is het zo gegaan toch?
- I: Ja volgens mij ook. Ik als stagiair ben niet zo nauw betrokken geweest met de organisatie van de les op die school. Vandaar dat ik het even vraag.
- Je gaf aan dat je geen verwachtingen had. Wat zijn je bevindingen na de les? Over bijvoorbeeld de onderwerpen of de manier waarop wij lesgeven.
- R: De manier van lesgeven vond ik heel goed. Heel interactief. Niet stug, want dan ben je ze heel snel kwijt. Juist vlot, herkenbaar. Ook heel interactief, dat speelse. Je laat ze ook met een app inloggen en meedoen. Ik denk dat dat heel belangrijk is. En sowieso dat preventief voorlichten heel belangrijk is.
- I: Die gedachten delen we allebei. Hé en wat vind je van de manier waarop wij jou/jullie als professional bij de les betrokken?
- R: Ik ben beide dagen geweest en ik vond die vrijdag juist heel leuk dat ik meekon met Hamza. En toen hebben we er samen echt iets van gemaakt.
- I: Op de woensdag hebben we zoiets ook gedaan alleen woensdag was er een politieagent bij Hamza. En dan kan je echt tegen elkaar gaan aanpraten en meerdere kanten van het verhaal laten zien.
- R: Dus misschien als woensdag één van ons ook mee was gegaan, dan was dat misschien leuker geweest.
- I: Het was eigenlijk de eerste keer dat we dat zo deden, die scheiding maken. Maar bij mij en bij Hamza is dat ook wel positief bevallen. Dan kan je net wat meer tijd vullen en maakt het wat interessanter, maar wel in combinatie met de les natuurlijk.
- R: Ja klopt. En Guido had die vrijdag ook zijn rap laten horen en daar is ook nog over gesproken. Dat is bij ons erg goed bevallen. Ik weet niet hoe dat bij jullie was?
- I: Ja eerst dacht ik even van rap? Het klonk een klein beetje amateuristisch. Maar toen hoorde ik het verhaal erachter en toen dacht ik wel van: oh dan heeft hij het ook goed gedaan door eruit te komen en iets van zijn leven te maken. Ik denk alleen dat deze doelgroep nog iets te jong was voor de rap en dat de rap wat beter zou aanslaan als ze wat ouder waren. Maar het kan nooit kwaad eigenlijk.
- Wat vond je van de onderwerpen die wij behandelden?
- R: Ja herkenbaar en belangrijk eigenlijk. Vooral die dingen als geldezel en die pinpasfraudes, die SPA's. Dat zien we heel veel. Dat zie ik ook op Telegram langskomen. Ik denk dat dat wel heel erg leeft onder de jeugd.
- I: Zijn er veel jongeren in Renkum die daarmee te maken hebben gekregen?
- R: Niet dat ik weet, maar ik denk het haast wel ja.
- I: Ja het komt natuurlijk overal voor he.
- Jullie werken nagenoeg alleen maar met jongeren (en andere instanties). Zijn er nog onderwerpen die je miste? Of hebben de jongeren daar te maken met andere problematiek die verwant is met criminaliteit, maar die je nog niet zo zeer hebt teruggezien in de les?
- R: uhm. Nee dat niet zo zeer. Maar we merken dat jonge jeugd die, begint vaak klein. En we hebben ook veel jongeren die of naar Halt gaan, of al eens bij Halt zijn geweest. Alhoewel, ik kan me niet goed voor de geest halen of jullie het ook over Halt hebben gehad?

- I: Nee.
- R: Nou dan misschien je vertelt dat je maar 1 of 2 keer iets hoeft te flikken en dat Bureau Halt dan al geen optie meer is en dat het dan heel serieus wordt en dat je er dan niet meer vanaf komt.
- I: Ik snap dat je dat zo zegt. We hebben alleen banden met halt en halt verzorgt zelf ook lessen op middelbare scholen. Over het algemeen komen wij ook liever bij jongeren vanaf het derde leerjaar. En laten we halt op 1 en 2 inzetten.
- Ken jij zelf jongeren die zelf in een crimineel netwerk terecht zijn gekomen?
- R: Jongeren die ik ken door mijn werk of persoonlijk?
- I: Beide.
- R: Ja.
- I: Zou je daar iets over willen vertellen? Ik hoef uiteraard geen namen etc. te weten.
- R: Nee precies. Ik heb vrienden gehad die coke deden. En dat begint, zoals jullie ook al in de presentatie vertelde, een keer en op een gegeven moment wil je dat vaker gebruiken. En zo sta je opeens packie's te dealen ergens ofzo.
- I: En dat zijn echt vrienden van jou?
- R: Ja. Ook jongens bij wie het niet zo heftig was dat ze er niet meer uit konden stappen, maar uh. Jongens die meer wilden gebruiken en ook meer geld nodig hadden. Dus dan kochten ze een brok van 5 en ging het zelf versnijden en het zelf dealen. En op een gegeven moment, ik ben nu 26 en we praten over toen ik 18 was, en ook die jongens zijn er wel weer uit. Het zijn nog steeds goede vrienden van mij. Het was niet een crimineel netwerk, ze zijn niet door bendes benaderd. Maar wel gewoon wiet kweken en verkopen. Van allerlei soorten drugs. Ik ging ook veel naar bepaalde feestjes en dan ontmoet je ook vrienden die naar binnen gingen met 200 pillen op zak.
- I: En naar buiten gingen met een paar duizend euro.
- R: Met een paar duizend euro, ja precies. Dat lijkt allemaal heel onschuldig, maar dat is hoe het vaak begint.
- I: Zijn er dan ook jongens geweest die erin zijn blijven hangen?
- R: Ja er zijn nog wel een aantal jongens die dealen. Maar niet dat ze het voor iemand doen, maar voor zichzelf. Het is ook geen netwerk dat heel Gelderland voorziet, maar gewoon lokaal.
- I: Gewoon een aantal vaste klanten dus?
- R: Ja precies. Genoeg om er wel wat mee te maken.
- I: Ik zou bijna zeggen van ik ken ze wel, maar ik bedoel natuurlijk ik ken de verhalen wel. Ik bedoel we zijn allemaal jong geweest. Ik denk dat er veel zijn die wel eens wat hebben gebruikt.
- R: Ja precies.
- I: Heb jij nog tips voor ons?
- R: Ja gaat het bij andere sessies ook zo? Is het nieuw voor jullie dat jongerenwerk er ook bij is?
- I: Wij adviseren de school wel van nodig het weekend uit. Het is voor ons ook fijn om andere inzichten te krijgen en het lokale plaatje wat inkleuring te geven. Alleen uit mijn ervaring is jongerenwerk niet altijd aanwezig. Ik denk dat, in het half jaar dat ik stageloopt, jongerenwerk ongeveer bij 5 scholen heb gezien.
- R: oké.
- I: Het kan zijn dat de school de jongerenwerkers niet uitnodigt, het kan ook zijn dat de jongerenwerkers niet bij de school bekend zijn. Hadden jullie al banden bij de school zelf?
- R: Ja wij hadden al wat banden lopen.
- I: Kijk dan wordt het al makkelijker. Heb je wat dat betreft nog tips voor scholen waar zij nog niet echt een band hebben met het jongerenwerk, of er nog niet mee bekend zijn?
- R: Ja dat het toch wel belangrijk is dat scholen en jongerenwerk banden met elkaar krijgen. Vooral ook voor jongerenwerk. De school is wel echt een plek waar je de jongeren kunt vinden en waar dat soort dingen leven.
- Maar tips voor jullie, nee eigenlijk niet. Ja misschien vaker doen zoals die vrijdag. Maar dat ligt er ook aan of de jongerenwerkers erbij zijn. Als zij niet komen dan houdt het snel op. Maar inderdaad vond ik de samenstelling gewoon goed met de boa's, politie, gemeente en jongerenwerk. Ik heb er goede gedachten aan overgehouden. Ik vond het een erg leuke dag.
- I: Over het algemeen laten wij de school zelf het jongerenwerk benaderen. Heb je hier in het algemeen nog iets over op te merken.
- R: Voor ons is dat heel normaal. Toen wij hier begonnen hebben wij erop ingezet om banden met school te krijgen. Die zijn daar wat huiverig in. Soms wat terughoudend. Ze moeten eerst zien van wat hebben

- wij eraan? Dus ja dat is lastig. Dus als school ze bijvoorbeeld niet kan bereiken, dat jullie een poging doen van welk jongerenwerk zit er in de regio en willen zij misschien komen.
- I: Dat is wel een goeie. Wij zijn natuurlijk ook druk dus wij leggen die bal zo veel mogelijk bij school. Vooral als Hamza komt, want hij komt niet altijd, is het leuk om verschillende kanten van criminaliteit te bespreken
- R: Snap ik. Want, Hamza komt niet altijd?
- I: Nee. Aangezien wij door overheidsinstanties worden gefinancierd, is de les gratis voor de school. Hamza heeft een eigen bedrijf dus die wordt ingehuurd door de school. Het is maar net of de school hier interesse in heeft en natuurlijk ook of Hamza kan. Hij gaat natuurlijk ook nog naar school.
- R: Ah juist.
- I: Kan je eens vertellen waarom jij van mening bent dat alle jongeren deze les moeten krijgen? Als je dit vindt.
- R: Ja dat vind ik zeker. Je kan er altijd mee te maken krijgen. Er kan altijd iemand in je vriendenkring, je netwerk in aanraking komen met criminaliteit, drugs, bendes. Ik denk dat het goed is om preventief te voorlichting dat je signalen kan herkennen. Zoals met die telefoons en pinpasjes, van 'he waarom vraagt hij dat?'. Sommige mensen die hebben nog niet door wat er gebeurt. En dan moeten er eigenlijk direct bellen gaan rinkelen. Van 'wat gebeurt er, wat vraagt hij eigenlijk aan mij?'. Het klinkt allemaal heel leuk, zoals jullie dat ook aangaven in de les, het klinkt allemaal heel leuk. Maar de realiteit is niet leuk. Het is goed om iedereen van die problemen voor te lichten. Daar moet je allemaal voor zijn.
- I: Wat zou jij collega-jongerenwerkers aanraden als zij de uitnodiging krijgen?
- R: Hierheen gaan, je eigen bevindingen vertellen!
- I: Van maak een rap en kom die zingen?
- R: Hahaha ja precies. Nee ik bedoel veel jongerenwerkers die zijn zelf ook niet de liefsten. Die hebben ook veel gezien, meegemaakt. En net zoals als Hamza komt, dat maakt het dan net wat echter. Dan komt het wat dichterbij. De jongerenwerkers kunnen ze daarna weer opvangen. Mits ze dat willen, ze dat nodig vinden. Als daar behoefte aan is, bij jongeren zelf ook. Denk dat het voor beide partijen een goede kans is, voor jullie om voor te lichten en voor jongerenwerk om te leren kennen en op te vangen mits daar iets gebeurt.
- I: Inderdaad als de magie zijn werk gaat doen.
- R: Ja die wisselwerking. Ik denk dat dat belangrijk is.
- I: Ik heb in principe al mijn vragen gesteld. Wil je zelf nog iets benoemen?
- R: We hebben een insta, die mag gevolgd worden: Jongrenkumvoorelkaar
- I: Dankjewel voor je tijd.

6.10.2 Interview Harm, docent maatschappijleer

- I: Ik heb de opname nu gestart
- R: Ik heb vooraf nog wel even iets om aan te geven. Met Petra heb ik al heel lang contact, alleen bij ons op Baudartius is nog nooit echt uitgevoerd met de leerlingen.
- I: Oké. U heeft wel een docentalert bijgewoond?
- R: Ja. En op een andere school heb ik het project gezien dus.
- I: Ik heb ook interviews gehad met leerlingen van andere scholen. Alleen vandaag gaat het puur en alleen even over docentalert. Ik had wel een tweetal vragen die ik wilde stellen wanneer leerlingalert wel was uitgevoerd, maar die haal ik er nu even uit. Want de geplande sessies met de leerlingen van voor de vakantie ging niet door vanwege de lockdown toch?
- R: Ja dat klopt vorig jaar ook. En volgens mij het jaar daarvoor ook al.
- I: Oh mm. Misschien de volgende plannen tegen de zomer, dan is er de minste kans op een Lock down.
- R: Ja precies.
- I: Uhm Laten we beginnen met uw leeftijd en welk vak u geeft binnen de organisatie?
- R: Uhm zeg maar gewoon 'je'. Ik ben 53 en ik ben docent maatschappijleer.
- I: U gaf aan dat u leerlingalert eens had bijgewoond bij een andere school. Had u voorafgaand aan de docentalert nog bepaalde verwachtingen?
- R: Ja ik kende het programma en ik was toen heel erg benieuwd naar hoe dat in de praktijk met leerlingen werkt. En ja dat vond ik heel erg leuk. Ik ben toen in Arnhem op een school geweest om

- mee te kijken en ja ik vond het wel heel mooi om te zien dat met 100 leerlingen tegelijk dit gedraaid werd.
- I: Bent u dan ook de contactpersoon geweest tussen het Alert-team en [REDACTED]?
- R: Ja.
- I: Heeft u toen voorafgaand aan de medewerkers iets van een uitleg of introductie gegeven waarin verteld werd waarover docentalert zou gaan of zijn ze er blanco ingegaan?
- R: Nee ik heb wel een uitleg gegeven over wat ondermijning is in een stuk of 4 á 5 zinnen. Toch de noodzaak aangekondigd. En het was ook wel weer leuk dat we vlak daarvoor een training van Tactus hadden over middelengebruik en dit sloot daar natuurlijk heel erg op aan.
- I: Hebben de medewerkers vaker voorlichtingen gehad over criminaliteit?
- R: Nee eigenlijk niet. Op schoolniveau niet.
- I: Oké. En de bewustwordingsles had als doel om medewerkers van onderwijsinstellingen inzicht te geven in de wereld van jongeren in de criminaliteit. In hoeverre denk je dat dit gelukt is binnen Baudartius?
- R: Ja ik denk dat dit heel goed gelukt is. Ik krijg hele enthousiaste reacties. Ook van collega's waar ik het misschien niet van verwacht had. Ja het verbaasde want ik was misschien bang van "Oh het duurt een beetje lang misschien 1,5 uur". Maar ja, het was echt. Petra moest op een gegeven moment echt de boel een beetje afkappen om het binnen de tijd te houden. Ja het leverde heel veel response op.
- I: En is er nadien al gesproken onderling over risicojongeren of jongeren die ze wat beter in de gaten moeten gaan houden, nu ze dit weten?
- R: Nou dat is nog te kort. Want dit was echt twee weken voor de kerstvakantie, en vier dagen later sloot de school. Dus dit heeft nog geen vervolg gehad, nee.
- I: Zijn er onderwerpen die behandeld zijn waarvan jij zegt: 'Ja dat speelt heel erg op of om onze school'?
- R: Ja wij zitten in [REDACTED] in het centrum. En ja dat is wel een soort knooppunt, ook letterlijk qua openbaar vervoer. Maar wij zien heel veel mensen op straat hangen rondom het station, of in het Vogelpark. Dus dat valt wel op. Ik weet niet of het specifiek echt op onze school is, dat denk ik niet. Maar wel in het centrum van [REDACTED], daar gebeurt veel. En daar lopen natuurlijk ook onze leerlingen wel tussen.
- I: Oké dus wat je zegt is: Je ziet het nog niet direct op jullie school gebeuren, maar het heeft wel invloed op de school. Het werkt wel van buiten naar binnen toe.
- R: Ja. En ik denk dat het er ook toe bijdraagt dat mensen toch nog wat beter om zich heen gaan kijken. Aan de achterkant van de school, dat is het zogenaamde [REDACTED], daar is het als collega ook belangrijk dat je af en toe kijkt van wie hangen er nou in dat park. Van zijn dat mijn leerlingen, ken ik die? En ik verwacht door aandacht te geven aan dit probleem, dat mensen ook eens achteromkijken.
- I: Welke onderwerpen vond jij het meest interessant?
- R: Ik vond het interessant dat ook als je helemaal niet geïnteresseerd bent in drugs, dat je ook dan nog benaderd kunt worden voor heel veel andere zaken. Ik vond zelf nog steeds heel opvallend ding vond, is die geldezels. Dat leerlingen zich in feiten eigenlijk laten gebruiken, maar ze hebben zelf niet het idee dat ze iets fout doen. Als je middelen inneemt, kan je nog zeggen van 'goh moet je dat nou doen?'. Maar even voor iemand een bedrag pinnen, dat klinkt heel onschuldig. Ja dat maakte wel indruk. En ja ik denk dat de leeftijd waar we mee werken, gewoon kwetsbaar is.
- I: Waren er ook nog onderwerpen die voor de leraren minder interessant waren?
- R: Nee. Ik heb niet gemerkt. Ik merkte juist dat gaandeweg de belangstelling alleen maar toe nam. Ook letterlijk want het aantal mensen wat laat meedeed met de bijeenkomst was ook wel groot. Op zo'n middag dan moet iedereen inloggen en dan moet die weer een kopje thee halen. Maar nee ik heb niet het idee dat er onderdelen waren die minder aanspraken.
- I: Want wij hadden enquêtes gevoerd en natuurlijk gaat dat over vele scholen samen. Maar goed daarin gaf één-derde van de docenten/medewerkers aan dat ze de onderwerpen 'Eerste hulp bij

- gesprekken voeren' en 'Tips om de lijn open te houden', dat ze deze wat minder interessant vonden. Bij ons deed dit vragen op rijzen van waaraan dit zou kunnen liggen. Wij vinden 33% toch wel een hoog getal. Ik weet niet of je nog goed voor je hebt waar deze onderdelen precies over gingen?
- R: Ja dat je als docent in een signalerende rol zit
- I: Inderdaad. Dat plaatje van op je handen zitten en mond dicht en eerst luisteren naar het verhaal voordat je acties gaat ondernemen.
- R: Ja dat klopt. En ik denk dat dat soms wat tegen natuurlijk is voor docenten. Want die willen graag vaak actief helpen en in het probleem duiken. Dat herken ik wel.
- I: Krijgen collega's tijdens hun opleiding al dergelijke tips mee vanuit de onderwijsinstelling? Of is dat meer iets wat gaandeweg wordt aangeboden?
- Wij hebben namelijk een veronderstelling dat leraren tijdens de opleiding al het een en ander aan tips krijgen om de lijn met leerlingen open te houden of tips om de opstelling van eerst luisteren en dan pas actie ondernemen aan te nemen.
- Nou goed. Wij zijn natuurlijk geen docenten. Ikzelf kom ook uit de veiligheidssector. Dus wij vroegen ons even af in hoeverre dergelijke tips al wordt geleerd tijdens de lerarenopleiding.
- R: Voor mij is het alweer heel lang geleden. Uhm ja het feit dat wil je met je leerlingen in gesprek blijven, zal je je oordeel uitmoeten stellen. Je moeten onthouden van oordeel. Ik geloof wel dat daar aandacht aan besteed wordt, maar ik merk in de praktijk dat docenten dat heel moeilijk vinden.
- I: Ja we zijn allemaal mensen. Ik denk dat ieder persoon die een beetje helpend ingesteld is, bij het horen van dergelijke situaties direct actie zou willen ondernemen.
- R: Ja
- I: Misschien is het dan dat het puur tegen hun natuur ingaat dat dat een verklaring kan zijn.
- R: Ja dat denk ik
- I: Miste je nog onderwerpen in de les?
- R: Nee. Maar ja het is ook zo dat ik het programma gewoon al goed ken. Ook wel vaak met Petra overg esproken. En ja ik had ook niet de indruk dat collega's met open eindjes bleven zitten. Het is alleen wel jammer dat we dit niet daadwerkelijk met de leerlingen konden uitvoeren. Maar deze training van Petra voor de collega's was echt een schot in de roos.
- I: Dat is mooi om te horen. Als ik zo naar onze agenda kijk, moet er vast nog wel een mogelijkheid zijn in het nieuw jaar. Uhm ben je van mening dat veel collega's nog de signalen kunnen herinneren?
- R: Dat denk ik wel ja. Als de interesse hoog is, onthouden ze dat wel ja. Weet je, bij ons op school hebben we een doelgroep havo/vwo. En het is wel zo dat, ja, daar valt iemand ook wel heel snel op als die dit soort kenmerken vertoont.
- I: Is er in jouw ogen voldoende handelsperspectief gegeven voor de medewerkers?
- R: Ja dat denk ik wel. We hebben ook een best wel actieve zorgcoördinator. Dus ik denk op het moment dat mensen signaleren dat ze dan ook wel weten wat ze met die informatie moeten. En dat geldt ook voor mijzelf want ik ben een beetje coördinator van het burgerschap. Daar valt dit ook onder. Ik zou ook heel snel de lijn naar Petra even openen als ik advies nodig heb. En voor de rest hebben we ook een best wel goed functionerende zorgafdeling. Dus ik denk dat collega's dat ook wel weten wat ze ermee moeten.
- I: In principe ben ik door mijn vragen heen. Heeft u nog zaken waarvan je zegt: Dat wil ik nog even benoemen?
- R: Nou uh. Ik was heel benieuwd hoe mijn leerlingen hierop zouden reageren. Dus we gaan nog een bijeenkomst plannen. Ik weet niet of ik daar überhaupt bij kan zijn want ik ga ook nog even op verlof dit jaar. Dus dat. Reacties van leerlingen dat boeit mij eigenlijk het meest. Ik zelf vond het heel leuk dat mijn collega's allemaal enthousiast reageerde, ondanks dat ze best druk waren. Ook de decaan. Mensen zeiden echt van: Dit was echt goed! Dat we hier aandacht

- aan besteden. Het gebeurt wel eens dat de meningen wat verdeeld waren en dat hadden we nu niet.
- I: Dus de algemene kijk naar de training was eigenlijk gewoon goed vanuit het team?
- R: Ja. Ze waren echt tevreden.
- I: Nou dat is goed om te horen.
- R: Ook scheidkundedocenten de realiseerden van 'Oh verdorie, er zit ook weer een relatie tot mijn vak'. En de meeste wisten dat wel van scheikunde. Want dat zijn ook allemaal van die pillen-draaiers, zo noem ik ze soms wel eens voor de gein. Maar die weten natuurlijk alles van stoffen.
- I: Ik denk dat ze zelf ook wel eens erover hebben nagedacht van: 'ik weet precies hoe ik het moet maken, maar ga ik het doen of niet?'
- Wel mooi om te horen dat ze zich allemaal aangesproken voelden en ook de verantwoordelijkheid voelen.
- R: Het enige waar ik dan mee zit is dat het deelnamepercentage hoger kon, naar mijn beleving. Maar ja, ik denk dat dat een soort slapte is die er toch in de school is. Het heeft ook met werkdruk te maken. Dat mensen denken van: 'hé deze middag die ga ik ergens anders aan besteden'. Dus daar zat ik zelf nog wel mee maar dat is meer iets voor ons intern.
- I: Het komt wel eens vaker voor dat erbij docentalert minder medewerkers aanwezig zijn dan verwacht. Heb je nog tips die wij aan andere scholen mee kunnen geven waarvan je zegt: dat zou misschien iets kunnen zijn?
- R: Ja misschien toch nog een klein uitnodigend filmpje erbij doen.
- I: Die dan rondgestuurd kan worden?
- R: Ja. Dat het in de info naar de docenten erbij kan. Dat zou natuurlijk leuk zijn. Nu hebben we erover gesproken in een stukje tekst. Ik heb het er ook over gehad in de lerarenkamer. Maar ik miste met name het OOP (onderwijsondersteunend personeel). Dus dat zijn de onderwijs ondersteuners (conciërges, toezichthouders) dat soort mensen. Die heb je natuurlijk ook heel erg nodig.
- I: Inderdaad. Dat zijn natuurlijk de mensen die juist buiten de les kunnen spotten
- R: Ja.
- I: Ik vind het een leuk idee om zo'n introductiefilmpje te maken voor docenten, medewerkers.
- R: Het stukje dat we geschreven hadden was ook niet lang, maar een filmpje zou een mooie aanvulling kunnen zijn.
- I: Ik ga het in ieder geval even doorgeven. Ik vind het wel een leuke. Dan wil ik u graag bedanken voor de twintig minuten van uw tijd.

6.10.3 Interview M., leerling 4 VWO (16 jr)

- I: Laten we beginnen met je leeftijd, welke opleiding je doet en in wel jaargang je zit.
- R: Uh ik ben 16, ik zit in 4 VWO
- I: En heb jij voordat de les begon nog informatie gekregen van school waarover de les zou gaan?
- R: Gewoon die middag zelf of?
- I: Ja, voordat de les begon. Wist je wat het onderwerp was of?
- R: Uhm nee ik heb het eigenlijk van vriendinnetjes gehoord dat er een bijeenkomst over criminaliteit was. Wij dachten eerst dat het een moordenaar was die ook wel eens op school komt. Maar die was voor de havo. Wij dachten dus dat het de moordenaar was maar het was dit dus. Niet persé ofzo.
- I: Oké, en wist je van tevoren al iets over het onderwerp?
- R: Ja.
- I: Kan je eens vertellen wat je al wist en of je iets hebt meegemaakt qua criminaliteit?
- R: Uhm er is eigenlijk niets nieuws verteld. Misschien wel de cijfers enzo. Maar ja ik denk dat je eigenlijk altijd wel op een gegeven moment op een leeftijd komt dat je misschien wat verkeerde vrienden krijgt, of dat je wat ongelukkiger bent. En het is toch altijd soort zoekt soort. En dan ben

je misschien wat verdrietig en dan ga je naar een persoon die ook verdrietig is.

Alleen jij lost het op met kletsen en diegene rookt af en toe een blowtje en op een gegeven moment gaat het steeds verder. En nu zit hij op een dagopvang. Ja en dan meer van dat soort vrienden. Qua drugs: Eigen Ritalin snuiven, ketamine enz. Gewoon ook op een donderdag. Of dat ik ben van: "Meid hoe gaat het?" "- oh meid ik ben zo brak." "Het is vrijdagochtend, je moet gewoon naar school. Gedraag je!"

I: Oh ja

R: Ja dat soort mensen die laat ik wel echt hangen. Dat brengt je gewoon niks goed. En iemand die niet geholpen wil worden, die kan je ook niet helpen. Dus.

I: Nee precies. Naja toen de les begon, toen hebben we laten zien waar we het over gingen hebben. Had je toen verwachtingen van waarover we het gingen hebben in de les?

R: Uhm nee niet echt. Ik dacht dat het wat oppervlakkiger zou zijn. Het ging veel dieper dan ik dacht. Ik dacht dat het misschien wat meer over portemonnees jatten ging en uh het ging er best wel diep op in.

I: Vond je het ook aansluiten op jou en op je klasgenoten om het zo maar te zeggen waarmee jullie in het dagelijks leven omgaan?

R: Ja denk ik wel. Als je kijkt in de gemiddelde vwo-klas, als we toch een beetje zwart-wit gaan denken. Ja de meeste meiden die gaan na school paardrijden dus ik denk dat het meer zou aansluiten op een mavo-klas. Maar dat verschilt ook wel per persoon. Maar ik denk dat er echt wel mensen zijn die er mee te maken hebben. En misschien wat naïefer zijn. Dat denk ik wel.

I: Je gaf aan dat je wel wat mensen kende die een beetje richting het criminele circuit gaan.

R: Oh ja. Nou [REDACTED] is best wel crimineel natuurlijk, staat hoog in de lijst. En ja het is al heel snel als je met iemand omgaat die drugs gebruikt. Daar komt natuurlijk ook altijd wel iemand bij die het moet leveren. En nou had ik een vriendje een jaar geleden en het was echt ik dacht dat het een hele nette jongen. Kom ik er later achter dat ie, uh, dat hij gewoon keihard liep te dealen en hij liet me een zakje zien. Ik was op een date met hem en in een keer liet hij mij een zakje coke zien. En toen dacht ik wel van WTF. Ik dacht echt van: hij is toen blijven zitten maar hij zat in 4 havo, echt nette jongen. Netjes gekleed altijd en ik was echt in shock. Dus daar een beetje van. Ik hing ook op plekken zoals het station. En daar zie je ook wel eens wat gebeuren. En ja, zoveel mensen dealen, maar gewoon tientjes werk he. Als je bijvoorbeeld op de rokersplek op school kijkt, daar begint het al. Als ze van die pakjes JPS verkopen, van die nepsigaretten van 5 euro weet je wel. En ja als je daarmee begint dan is de stap naar hasj ook niet zo moeilijk denk ik. Zoals ik al zei: zoveel mensen verkopen.

I: Denk je dat het verkopen van drug, wiet of hasj, dat dat een beetje normaal begint te worden onder jongeren?

R: Ligt eraan welke doelgroep je kijkt. Maar dat weet ik eigenlijk niet, want ik weet ook niet hoe het vroeger was. Ik vind het bijvoorbeeld niet raar, maar als ik mijn vriendinnetjes vraag. Sommige vriendinnetjes vinden het wel heel erg als ik zegt van ja die verkoopt ook. En dan is het van "ohh drugs dealen?!?"

I: Ik kan je wel vertellen toen ik 16 was, zo'n 8 jaar geleden, toen liepen er op havo ook wel zo'n 10 dealers rond. Dus het is in principe altijd al geweest. Maar hoe ga jij ermee om dan? Met mensen die een beetje richting de criminaliteit gaan?

R: Ja ik bemoei me er niet zo veel mee. Ik weet niet goed. Ik trek misschien ook wel dat soort lui aan ofzo. Ik denk dat er zou minder snel een kakker op mij vallen dan een of ander jochie van station. Dus ja, hoe ga ik ermee om? Ik hou het vooral op afstand en ik kan wel vragen van hoe werkt dat dan. Maar dat is puur uit nieuwsgierigheid. Maar ik zou het zelf niet zo snel doen.

I: En wat was je reactie nadat die jongen waarmee je op date was dat zakje coke liet zien?

R: Ja dat is toen niet lang nog door gegaan. Ik heb het toen niet abrupt gestopt, maar hij had sowieso al heel veel dingen meegemaakt. Hij was echt al op zijn twaalfde geronseld en had al heel veel dingen meegemaakt. En daar zat hij heel erg mee. En heel veel trauma's, echt heel zielig.

- Uiteindelijk heb ik ook gezegd dat het zo niet werkt als er iemand daar zo mee zit. Maar dat kwam niet door dat zakje coke. Ik was vooral heel confused omdat ik het zo niet achter hem zocht.
- I: Je gaf aan dat je een aantal vriendinnen had die wel eens op een doordeweekse dag dronken worden. Wordt er veel alcohol gedronken onder je leeftijdsgenoten?
- R: Naja die zitten niet bij mij op school. 1 zat er wel, die heb ik ook wel eens lijntjes zien leggen in de aula. Maar hij zit nu dus op de dagopvang. Die andere vriendin daar heb ik geen contact meer mee want ik heb haar gezegd dat wat zij doet dat ik daar niet achter sta. Ze heeft verkering met een twintigjarige drugsdealer en ja, ze gebruikt heel veel drugs. En daar kan ik niets mee dus ik heb gezegd van: Ja kijk het is klaar.
- En ja alcoholgebruik, ik denk dat je dat zelf ook wel weet. Gewoon in het weekend gaat iedereen naar de keet, wijntjes drinken met vriendinnen. Maar ik heb nooit echt gehad dat iemand naar het ziekenhuis moest enz..
- I: Vertonen mensen ook wel eens grensoverschrijdend gedrag als ze dronken zijn? Daarmee bedoel ik ongewenst aanraken, vechtpartijen.
- R: Ja ik heb nooit iemand met een kwade dronk gezien, maar ik heb ook wel eens jongens gehad die aan mijn kont gingen zitten enz.. En dan sla ik die hand wel weg en zeg ik dat ik niet wil dat hij dat doet. En dan is het ook wel gewoon klaar
- I: Oké dus het is niet dat zij zich echt aan het opdringen zijn, ook bij andere mensen?
- R: Nee het is allemaal nog relatief onschuldig.
- I: Je had het er al even over dat er wel eens drugs wordt gebruikt op school. Gebeurt dat veel?
- R: Nee niet bij mij op school, [REDACTED] is natuurlijk een vrij nette school. Naja veel kakkers ofzo denk ik, maar verder weet ik het ook niet precies. Die jongen is gewoon een uitzondering. Hij is ook niet voor niets neergestoken voor school. Naja neergestoken, hij is in zijn duim gestoken. Ik snap zelf ook niet precies wat hij op [REDACTED] deed. Maar nee verder niet nee. Ik ken echt wel mensen die wel eens drugs gebruiken en die wel eens een lijntje leggen in het weekend, maar volgens mij niet op school.
- I: En is lachgas een dingetje bij jullie?
- R: Niet in mijn directe kringen. Ik heb nu een vriend, bijna een jaar. En die heeft wel vrienden die wel eens een ballonnetje kunnen doen. Ik was laatst op een feestje en toen dacht ik oh, ja.
- I: En over de les. Wat vond je van de algemene les, in het geheel?
- R: Uhm ja. Ik vond het heel leuk. Waren wel dingetjes dat ik dacht van, ohja dat weet ik al. Maar dan moest ik dat met m'n grote mond weer zeggen. Van over die plantjes op zolder dat je dan gaat dealen. Dat was een beetje gek. Er was ook nog iets over een telefoon ofzo. En toen dacht ik: "er is helemaal geen clannie(?) telefoon benoemd. Tegenwoordig wordt dat natuurlijk best wel veel gebruikt.
- I: een wat?
- R: een clannie tellie.
- I: Nog nooit van gehoord. Kan je dat eens uitleggen?
- R: Nou als dealt, dan heb je toch de klanten. Nou die noemen ze clannies. En ja gewoon een extra telefoon. Daar heb je al je klanten in staan zodat je dat niet op je eigen telefoon binnenkrijgt. Dat noemen ze dan clannie tellie. Meestal is dat gewoon een iPhone 5 of een Nokia ofzo.
- I: Welke dingen zijn je nu het meest bijgebleven van de les? Je zei al dat je best veel dingen al wist. Maar zijn er nog dingen verteld waarvan je dacht van: oh ik wist er wel wat van af maar ik had het nog niet zo bekeken?
- R: Nou ik vond die filmpjes best wel ingrijpend van die mensen die zelf een beetje vertelde. Uhm. Ja ik, verder de cijfers. Ik schrok wel van dat we op mentimeter konden aanklikken. Ik dacht echt van dat is echt enorm veel geld wat erin omgaat. Je hebt natuurlijk wel een idee, maar ik had niet verwacht dat het zoveel zou zijn. Maar verder, het is ook wel een tijdje geleden.
- I: Oke. En wist jij dat het hebben en verspreiden van naaktfoto's dat strafbaar is?
- R: Ja dat wist ik.
- I: Denk je dat jouw klasgenoten dat ook wisten?

- R: Ja sommige wel, sommige niet. Sommige zijn er wel mee bezig, maar andere dragen ook nog eenhoorn truien. Dus dat verschil is heel groot.
- I: Is er na de les nog wat gebeurt met de les? Is er nog over gesproken met docenten/mentoren?
- R: Nou ik ben toen van mentorklas geswitcht dus ik heb toen drie weken geen mentorles gehad dus dat weet ik niet precies.
- I: Heb je het er zelf nog met mensen over gehad? Met vrienden of met je ouders?
- R: Ja. We vonden het een hele leuke les. Dat wel. En heb ook aan papa en mama vertelt van ja er was vandaag dit en dit op school. En ja met vriendinnen hebben we het er over gehad dat we het erg leuk en interessant vonden. Maar dat was het dan ook.
- I: En nog met vrienden buiten school erover gesproken?
- R: Ja is wel grappig. Ik vertelde het aan mijn vriend dus en hij kende dus de trainer
- I: Als jij ons tips zou mogen geven om de les nog beter te maken qua de manier waarop wij de informatie overbrengen of wat wij doen. Zou je dan nog iets kunnen bedenken?
- R: nou eigenlijk niet. Ik vond het wel heel goed en echt heel leuk en leerzaam. Ik wou dat we meer van dat soort dingetjes hadden wel.
- I: En qua interactie, was dat voldoende? Of zeg je van liever op een andere manier of juist andere voorbeelden gebruiken?
- R: nee was hartstikke goed toch. Beetje er doorheen lopen, Mentimeter. Ik vond het prima
- I: Hoe denk jij nou dat wij het best kunnen voorkomen dat jongeren in de criminaliteit stappen?
- R: Dat is zo iets moeilijk
- I: Of laat ik het anders zeggen, wat hebben jongeren volgens jou nodig om niet de criminaliteit in te stappen?
- R: Ja dat weet ik echt niet. Het is natuurlijk heel erg waar je vandaan komt, welke omgeving of welke vrienden je mee omgaat. En wat zijn dan je normen en waarden. Dus ja ik weet het niet. Misschien eerder al duidelijk zijn met dit soort lessen. Misschien in de eerste klas al. Wat zou jij zeggen?
- I: We doen het al wel eens, maar ik zou zulke lessen wat meer in buurthuizen geven of in jongerehonden. Hier heb je dan toch al vaak de jongeren die een beetje gevoelig is voor dergelijke zaken. Ook ouders die wat minder banden hebben met de school, en wat meer met de wijk/buurt zijn daar beter te benaderen. Alleen je komt dat iets minder makkelijk binnen want wij zitten wat meer richting het onderwijs. De buurthuizen moeten dus, naar mijn mening, nog even de lijntjes zien naar hun belangen, o.a. de gemeenschap.
- R: O ja, oké.
- I: Heb je voor jezelf nog dingen gemist in de les? Had je graag nog bepaalde onderwerpen opgenomen gezien?
- R: Uhm ja, ik weet niet precies meer of er over gesproken is, maar misschien wat meer over prostituees en loverboys ofzo. Ik weet ook niet of dat de insteek van deze les was. Ik heb dit nog nooit echt in mijn omgeving meegemaakt maar ik denk dat dit ook wel een ding is.
- I: Naja we hebben het wel kort aangehaald met de foto's et cetera en het gebeurt ook wel. Maar de vroegere loverboys die zag je echt op straat en nu zie je ze online waarbij we verhalen voorbij horen komen dat vooral jonge meisjes, maar ook jongens, veel geld aangeboden krijgen voor bepaalde zaken.
- R: Ja.
- I: Naja ik ga het in ieder geval doorgeven. Misschien dat we er dan iets wat meer diepgang in kunnen krijgen. Bedankt voor je tijd!

6.10.4 Interview Isa, 4 VWO (16 jaar)

I: Oké de opname is gestart. Laten we beginnen met je leeftijd, welke opleiding je doet en in welk jaar je zit?

R: Ik ben 16 en zit nu op 4 VWO op het [REDACTED].

I: OK. Nou op [REDACTED] zijn wij bij jullie op school geweest om de les te geven. En ik ben

eigenlijk benieuwd of je voorafgaand aan de les al wat wist over het onderwerp, over de criminaliteit?

R: Uh over wat ik wist wat jullie zouden gaan vertellen of over het onderwerp in het algemeen?

I: uhm een beetje van beide. Dus wat was er al bekend? En ben je zelf wel eens in aanraking gekomen met criminaliteit?

R: Qua criminaliteit, ik wist wel een beetje dat hier in [REDACTED] wel met de drugs enzo. Dat heb ik wel eens meegekregen of gehoord ofzo. Ik ben zelf nooit echt met iemand in contact geweest die iets in die richting deed dus zelf persoonlijk ken ik dus niemand maar wel weer vrienden van vrienden van mij dat ik dan hoor. Dan denk ik echt van 'huh'. Of als vrienden uit mijn klas dan over vooral de drugs dan had, of over bepaalde termen, dat ik echt dacht 'Waar hebben jullie het over?' Maar nu wel iets meer omdat mijn vriendin wel, niet persé in die wereld zat, maar wel mensen kende die erin zaten. En ja qua les had ik wel gewoon een beetje verwacht dat meer een beetje de jongeren zouden doen en meer de drugswereld ofzo. Maar het geld ofzo had ik eigenlijk niet persé over nagedacht. Zeg maar over dat witwassen enz.

I: En hebben jullie van tevoren nog iets van een introductie gekregen over de les of gingen jullie er echt blanco in?

R: Nee we hebben geen introductie gehad en gingen er echt blanco in. We hoorden alleen dat we dinsdag in de aula een presentatie hebben daarover. Maar verder eigenlijk niets.

I: Had je van tevoren dan nog bepaalde verwachtingen?

R: Nee eigenlijk niet. Ik ging er heel blanco in eigenlijk.

I: En wat zijn je ervaringen na de les? Hoe heb je de les ervaren? Wat vond je interessant en vooral wat wist je nog niet? Of wat vond je schokkend om te horen?

R: Uh ja ik vond het wel een interessante les. Ik vind het vaak wel interessant om de praktijk te zien. We kregen toen namelijk ook filmpjes te zien over kinderen die zelf de criminaliteit ervaren. Dus dat vond ik wel interessant om te zien omdat ik daar zelf niet mee te maken heb maar iemand van mijn leeftijd wel heel erg. En ook over het filmpje over het drugsafval, dat ze dat kwijt moesten raken, daar had ik eigenlijk helemaal nog geen idee van hoe dat gedaan werd. Dit vond ik ook wel interessant.

I: Heb je nog schokkende dingen gehoord?

R: Nee niet zo zeer. Tegenwoordig is eigenlijk niets echt schokkend meer.

I: Ben je na de les meer criminaliteit in je omgeving gaan herkennen?

R: Nee niet zo zeer eigenlijk. Ik weet wel een beetje van die type jongens bij ons op school waarvan ik denk van: 'die heeft er vast wel iets mee te maken'. Maar niet zozeer echt in mijn omgeving. Ik woon namelijk in een best wel nette buurt met veel jonge kinderen. Dus in de buurt heb ik het niet heel erg meegemaakt eigenlijk.

I: Ook niet in Zutphen zelf?

R: Nee eigenlijk niet.

I: Ok. En stel nu dat je in contact komt met een persoon die in het criminele circuit zit. Welk advies zou je hem/haar willen geven?

R: Ik zou sowieso zeggen dat ze dat niet meer moeten doen. Maar ik vind dat ook lastig om te zeggen want ik weet er ook helemaal niets vanaf dus ik heb geen idee hoe het werkt. Dan kan ik wel heel makkelijk zeggen van stop er mee. Maar vaak zit het allemaal toch wat dieper. Maar ik zou ze wel het advies geven om er vanaf te komen. Want het is wel gewoon mogelijk alleen bij de een wat moeilijker dan de ander. En ik kan wel het advies geven, alleen is het dan nog afwachten of er naar geluisterd wordt.

I: Ok en nadat je je advies gegeven hebt, zou je dan in contact blijven of zou je afstand nemen?

R: Ja ligt er een beetje aan. Als het zeg maar een goede vriend of vriendin is die ik al heel lang ken, en ik ben er achter gekomen dat diegene in de criminaliteit zit, dan wel. Maar als het nog niet echt een vriend van mij is, dan zou ik er geen contact meer mee opzoeken.

I: Is er na de les nog gesproken over de les met de mentor of is er een andere behandeling geweest?

R: Volgens mij niet. Maar dat weet ik niet meer zeker.

I: Er is er niet over gepraat ofzo, of misschien heb je er een aanvullende opdracht over moeten

maken?

R: Ja volgens mij wel iets kleins, maar ik weet niet precies meer wat het was.

I: Wat is je het meest bijgebleven van de les?

R: Het filmpje van het lozen van drugsafval en die filmpjes van kinderen die te maken hebben gehad met criminaliteit. En het witwassen ook wel een beetje.

I: En wat vond je van het gedeelte over sexting, met Bilal en Oussama?

R: Uh ja ik had dat natuurlijk al wel meegekregen toen dat een tijdje geleden was gebeurd. Ik was niet persé fan van hem dus het maakte mij niet veel uit of hij gecanceld zou worden of niet. Maar ik vond het wel echt een hele domme actie. Gewoon een volwassen jongen die zoiets vraagt. Ik vond het vooral stom dat hij in 15 seconden zijn hele carrière had verpest.

I: En de verhaallijnen er rond omheen. Dus het versturen van naaktfoto's enz. en de gevolgen daarvan. Is dat iets dat bij jullie nog onbekend was?

R: Ik weet gewoon dat er hier foto's rond zijn gegaan. Dat gebeurt eigenlijk altijd wel. Het zal vast ook wel op het [REDACTED] gebeuren maar, het klinkt misschien lullig maar, ik denk dat het meer gebeurt op andere scholen onder bijvoorbeeld KB'ers. Ik zeg niet dat zij dat eerder zouden doen, maar op en bij die scholen ging het wel wat meer rond.

Maar ik heb zelf nooit zo'n foto ontvangen en ik heb absoluut zelf ook nooit zo'n foto verstuurd. Maar ik weet wel dat het heel veel gebeurt. Ik weet wel dat een vriendin van mij ooit een lingerie foto naar haar vriend had verstuurd. Dit wist ik wel pas veel later. En die vriend had het dan ook doorgestuurd. En heel veel vrienden, als ze dan een foto van hun vriendin krijgen, dan delen die jongens het heel vaak gewoon met hun vrienden van 'kijk dit is mijn vriendin'. Dus dat valt mij eigenlijk wel op dat ik denk van ja, waarom zou je dat doen. Ik heb het zelf verder niet in mijn omgeving heel erg meegemaakt.

I: Denk jij dat de mensen van jouw school zich bewust zijn van de strafrechtelijke gevolgen die hangen aan het bezitten en verspreiden van naaktfoto's van minderjarigen?

R: Nee denk het niet. Denk dat ze daar niet zo zeer mee bezig zijn. Ik zeg niet dat het altijd jongens zijn, maar vaak zijn het jongens die ze verspreiden. Dan is het vaak zo van 'kijk wat een mooie vriendin ik heb'. En die denken dan niet zozeer na over hoe kut dit kan zijn over hun vriendin of gewoon een meisje in het algemeen of inderdaad aan de consequenties die daaraan hangen want als je daaraan zou denken en je zou gepakt worden, dan denk ik niet dat je het had gedaan.

I: Wat denk je dat een hulpmiddel kan zijn om meer bewustzijn te creëren wat betreft sexting en het doorsturen van foto's en video's?

R: Ja dan denk ik zo'n les die jullie gegeven hadden om informatie te verspreiden. Ik denk dat dat wel goed zal helpen dat mensen er wat meer over na gaan denken. Maar op het andere gebied zou ik niet goed weten wat anders nog goed zou zijn.

I: Wordt er veel alcohol gedronken onder 16/17 jarigen?

R: Ja.

I: Kan je een inschatting doen hoeveel glazen er dan wordt gedronken op een avond?

R: vind ik lastig. Ik denk 5 á 6 glazen. Ligt er een beetje aan wat je drinkt. Maar wel genoeg in ieder geval.

I: In welke situaties gebeurt dat voornamelijk?

R: In het weekend bij mensen thuis of in mensen hun keet.

I: Vind er dan wel eens grensoverschrijdend gedrag plaats? Daarmee bedoel ik agressiviteit, ongewenst aanraken/betasten.

R: uh ja. Ik heb zelf wel één keer meegemaakt dat we bij een vriendin aan het drinken waren en toen was er zo'n gevecht op straat. En ik denk dat al die jongens wel wat op hadden. En er was ook een jongen die had zo'n oog (maakt uitdrukking van een bult).

En ik denk ook wel van aanraken. Ook omdat je vaak allebei best wel wat op hebt dat je dan bijvoorbeeld niet helemaal meer door hebt dat de ander iets niet wil ofzo. Of dat je achteraf echt denkt dat je had gewild dat dit niet was gebeurd. Ik wil niet zeggen dat het altijd slechte zin is. Dat zal vast ook wel gebeuren alleen dat is het niet altijd. Ik denk vooral dat het vaak is dat iemand heel erg

aangeschoten is en diegene dan niet eraan denkt dat de ander het misschien helemaal niet fijn vindt of het niet wilt.

I: En hoe zit het met het gebruik van drugs en lachgas? Gebeurt dat veel in je omgeving?

R: Wiet wel. Of hasj. Ja er zat wel een jongen bij ons op school die was dan een soort van vriend van een vriendin van mij. Die zat ook aan de pillen. Maar daar weet ik niet heel veel van af. Die zit nu ook op een speciale school volgens mij. Maar ja, ik weet wel dat er redelijk veel wiet wordt gerookt.

Lachgas heb ik wel een keer gehoord dat dat wordt gebruikt. Bij andere mensen. Harddrugs weet ik niet. Denk het wel maar is niet zo dat ik het van andere mensen weet.

I: ok. En hoe kijk jij er tegenaan dat mensen dat gebruiken?

R: uhm. Wiet kan ik me wel voorstellen dat je dat wil proberen. Nah pillen zou ik zelf nooit doen en harddrugs moet je nooit aan beginnen.

I: Heb je dan ook een bepaald beeld van mensen die dat doen? Misschien vooroordelen dat je denk van die zou vast wel in de criminaliteit zitten?

R: Ja mensen die misschien niet zo'n chille thuissituatie hebben die dan op die manier een beetje willen wegvlugten. Vaak kan je het wel zien dat het je niet verbaast dat diegene dat dan doet.

I: Heb je na de les er nog met ouders of vrienden over gesproken?

R: Uh ja we hadden er met vrienden nog wel heel even over van wat er gezegd was en hoe het ging. We vonden het wel interessant. Maar niet heel uitgebreid ofzo.

I: Maar je hebt er niet met je ouders over gepraat van wat we nu toch eens hebben gehoord op school?

R: Nee eigenlijk niet. Maar dat is niet persé dat ik het niet met ze wil delen maar eigenlijk niet echt over nagedacht om het daar over te hebben.

I: Dus je vond het wel interessant meer niet interessant genoeg om het daarover te hebben.

R: Oh nee zo bedoelde ik het niet.

I: Nee dat is een grapje. En wat vond je van de manier waarop wij de les hebben gegeven?

R: uh ja duidelijk. Gewoon met plaatjes en voorbeelden. En dat de leerlingen ook gewoon antwoord mochten geven. Dan dacht je ook weer van anderen zien het van die kant en anderen zien het zo. Dus ik vond het fijn die afwisseling en ik vond het wel gewoon duidelijk.

I: Oke. En heb je nog tips van hoe wij het beter kunnen doen?

R: Ik weet niet precies hoe alles verteld is, maar misschien uhm. Soms gingen jullie een beetje door elkaar praten. Dus misschien van tevoren duidelijk aangeven van wie vertelt dit en dit.

I: Wat vond je van het taalgebruik die wij gebruikten?

R: Ik vond het wel prima. Het was voor iedereen te volgen en dat is belangrijk. Je mag duurdere woorden gebruiken maar ik denk niet dat dat voor iedereen heel erg nodig is. Ik denk dat het gewoon goed was.

I: Hoe denk jij dat het best voorkomen kan worden dat jongeren in de criminaliteit stappen?

R: Oeh dat vind ik een lastige. Misschien gewoon goed informatie verspreiden. Misschien zelfs al van jongs af aan al. Nu zitten wij in het vierde dus de meeste mensen die daar al mee te maken is dat al gebeurd. Maar misschien al vanaf de eerste al dat gewoon een presentatie als dit wordt gegeven. En dan gewoon veel duidelijkheid daarover wordt geschept en over hoe je kunt herkennen dat iemand je daarin probeert in te lokken. Maar ik denk dat het volledig verminderen ervan zal heel lastig zijn. Dat sommige kinderen daar gewoon heel gevoelig voor zijn of dat het ze gewoon niet zo veel uit maakt en willen dan snel geld verdienen en dan raken ze er snel in ofzo. Maar ik denk gewoon vanaf jonge leeftijd al voorlichting te geven.

I: Denk je dat de taboe om er over te praten er een beetje vanaf moet?

R: Ja eigenlijk wel. Ik merk dat ik er zelf ook niet zo veel van af wist. Het is beetje dat ik wist is via een vriendin. Maar anders had ik misschien zelfs nog naïef rondgelopen dat zelfs in [REDACTED] geen criminaliteit was. Ik denk wel dat er heel weinig mensen hier iets vanaf weten. En dat het daarom ook juist makkelijk is om erin te geraken omdat ze zelf niet goed weten dat dit niet de bedoeling is of dat dit niet zo hoort.

I: Bedankt voor je tijd!

6.10.5 Interview Anneke, docent VWO (48 jaar)

I: Wat is uw leeftijd als ik vragen mag?

R: 48

I: Welk vak geeft u binnen uw organisatie?

R: Engels

I: Voor welk jaar?

R: 4, 5 & 6 VWO

I: U gaf aan dat u alleen bij Leerlingalert was geweest. Had u van te voren nog verwachtingen van de les?

R: Nou ik had er van te voren al een en ander over gehoord. En de enige verwachting die ik had was dat leerlingen zich bewuster worden van hoe makkelijk het is om in de criminaliteit terecht te komen. En dat is wel bevestigd.

I: Heeft u na de les nog contact gehad of nagepraat met de leerlingen?

R: Ja ja. Alle mentoren hebben het nabesproken met de leerlingen en de leerlingen vonden het ook echt wel interessant en nuttig om te horen.

I: Kunt u wat vertellen over wat er dan is besproken tijdens de mentorgesprekken?

R: Nou 1 van de dingen die ze allemaal noemen is dat ze nu heel anders naar kappers kijken. Maar dat zijn gewoon flauwe grappen. Maar dat is wel een beetje zo. Het feit dat je de misdaad anoniem moet melden. Dat is wel iets waar ze zich niet bewust van waren en dat zijn ze zich nu wel bewust. Uhm ook het gemak waarmee je bepaalde dingen doet en waarmee het tot bepaalde dingen leidt die bankpassen bijvoorbeeld. Daar zijn ze zich niet van bewust. Opzicht zijn ze zich van heel veel dingen wel bewust, alleen zijn er wel een paar dingen die geland zijn bij hun waar ze van te voren niet van op de hoogte waren.

I: Oke. Eén van de doelen van de les is om leerlingen meer bewust te maken. Kan ik uit uw antwoord concluderen dat u van mening bent dat dit gelukt is?

R: Ja.

I: Zijn er veel risicjongeren binnen jullie school?

R: Nou ik denk dat dat wat meer toeneemt naar mate je meer bij de lagere niveaus in school komt. Ik denk dat dit bij 4, 5 & 6 VWO wat minder het geval is maar ook daar komt het zeker voor. En ik denk dat dit iets is wat wij vaak onderschatten. Maar ook het clubje wat ik nu weer buiten zie roken bij het clubje op de hoek. Daar zitten ook weer VWO leerlingen bij en ik denk dat daar best wel leerlingen bijzitten die we wat beter in het oog zouden moeten houden.

I: Op welk gebied zou dat dan moeten zijn?

R: Nou ten eerste wat er allemaal gerookt wordt. En waar dat toe kan leiden. En ja ik denk dat op dit moment, omdat de leerlingen nergens heen kunnen, gaan ze toch naar dingen en wordt het minder zichtbaar waar ze zijn. En ik denk dat daar best wel gevallen bij zitten waar de ouders er wat minder bovenop zitten, waarvan je niet zeker weet wat er allemaal speelt en wat er allemaal omgaat in die levens.

I: Wat is uw beeld rondom drugs- en alcoholgebruik onder de leerlingen?

R: nou vanaf de vierde wordt er best wel veel gedronken en ook best vaak geblowd volgens mij. En dat gaat heel vaak in sociale setting, maarja zo begint het he.

I: Komt het wel eens voor dat dergelijke settings invloed hebben op de school? En daarmee bedoel ik niet persé de schoolprestaties maar meer dat er iets in de privésfeer gebeurt en dat dat mee wordt genomen naar school?

R: Dat heb ik niet echt mee gemaakt, maar dat zegt niet zo heel veel. Ik ben mentor van 4 VWO en dat is een vrij klein clubje. En 5 & 6 daar geef ik alleen les aan. Het is mij nog nooit opgevallen maar dat wil niet zeggen dat dat niet gebeurt.

I: U had het al even over de onderwerpen die spelen rondom de school. Zijn er nog meer onderwerpen van de les die zich spelen rondom de school?

R: Volgens mij niet. Ja we hebben hier op een gegeven moment een steekincident gehad een tijd

geleden. Maar dat waren leerlingen die ik helemaal niet ken dus dat gaat dan vrij makkelijk langs je heen moet ik zeggen.

I: En wat betreft het puntje sexting. De foto's die verstuurd worden. Is dat een hot item binnen de school?

R: nou dat valt mee. Ik begrijp dat het bij de onderbouw en de mavo meer een ding is. Ik heb het bij mijn 4 VWO er laats nog over gesproken. Want we hebben een les over social media en mediawijsheid nog weer gedaan. En zij waren zich erg goed bewust wat je wel en niet moet doen. En 4, 5 & 6 VWO zijn zich wel bewust dat het internet voor eeuwig is. En dat wil niet zeggen dat ze niet een fout kunnen maken, maar ik denk wel dat het bewustzijn vrij groot is.

I: Wat vond u van de manier waarop wij de les gaven?

R: Leerlingen waren heel erg betrokken. En dat zegt wel wat als je ze in deze tijd bij de les houdt. Ik bedoel ze zijn best wel onrustig op dit moment. En dat waren ze daar ook wel een beetje maar ze waren wel onrustig door wat jullie aan het doen waren dus dat geeft aan dat ze er mee bezig zijn. En ik denk dat dat is wat je wil bereiken.

I: Het waren best wel grote groepen. Denkt u dat daardoor de informatie beter overkwam of zouden kleinere groepen beter zijn geweest?

R: Ja het heeft voor en nadelen. Ik denk dat je meer en betere voorbeelden krijgt als ze in zo'n grote groep zitten. Maar ze kunnen zich ook meer drukken. Maar opzicht waren ze wel allemaal zichtbaar omdat wij als mentoren er tussen zaten. Dus ik denk dat dit wel prima werkte. Tenminste voor de groep waar ik bij zat.

I: En heeft u nog opvallend gedrag gezien dat mensen bijzonder reageerde op bepaalde onderwerpen?

R: Je merkt veel verschil in hoe geïnteresseerd leerlingen zijn. Sommige zitten er echt onder het motto: 'dit gaat niet over mij'. En er waren sommige die er echt heel bewust mee bezig waren

I: Heeft u nog tips over de manier waarop wij les gaven?

R: Nee. Ik denk dat het prima liep. Ik denk dat de leerlingen betrokken waren en ja. Voor zo'n grote groep, dan moet je toch inspelen op wat er gebeurt. En dat ging prima.

I: Miste u nog onderwerpen in de les?

R: Nee. En volgens mij moet er ook niet meer inzitten. Want dit was al vrij concreet. Ik denk dat de belangrijkste dingen er in zaten en dat het voor leerlingen helder was en wat ze hiermee moeten en wat ze er vooral niet mee moeten.

I: En had u liever ergens nog meer diepgang in willen zien?

R: Nee ook niet. Ik vond het vrij concreet.

I: Oke. Dus de verhoudingen waren goed? En de voorbeelden waren passend en aansprekend?

R: Ja, leerlingen konden er wat mee.

I: Is er vaker op school voorlichtingen gegeven over onderwerpen als criminaliteit of drugs?

R: Sinds ik hier werk niet. Maar dit is mijn vierde jaar hier dus ik kan niet over jaren spreken. We hebben jullie eerder gehad. Dat weet ik. Maar verder niet.

I: Denkt u dat daar meer vraag naar is? Dat er wat meer over drugs en alcohol gesproken mag worden?

R: Nou daar hebben we binnen ons kernteam wel over gehad omdat er steeds vaker geruchten gaan over blowen en drugsgebruik. Dus daar moeten we zelf wel wat mee. Maar het is best lastig om daar zelf iemand voor te vinden.

I: Misschien eens een gesprek met Tactus aangaan zou ik zeggen.

R: Ja dat hadden we al gedaan maar dat werd dan weer vrij droog en dan zouden wij zelf eerst weer een cursus moeten gaan doen en daar hebben we momenteel zelf geen ruimte voor.

I: Dan ben ik door de vragen heen. Ik wil u bedanken voor uw tijd!

R: Graag gedaan hoor.

6.10.6 Interview met Fleur, hoofdagent met taakaccent jeugd

I: Laten we beginnen met uw functie en in welke regio u werkt?

R: Zeg maar 'je' hoor. Uhm ik werk als hoofdagent en dan met taakaccent: Jeugd in achterhoek oost, dus Oost Nederland.

I: Aangezien ik er zelf niet bij was, vroeg ik mij af op welke school u de les heeft bijgewoond?

R: Ja ik ben op Schaersvoorde in Aalten en Winterswijk geweest.

I: Je gaf al aan dat je hoofdagent met het accent op jongeren bent. Kan je concrete voorbeelden noemen van wat er gebeurd is met jongeren die in een crimineel netwerk zijn beland.

R: bedoel je dan hoe ze eruit zijn gekomen?

I: Waar ik eigenlijk met die vraag naartoe wil, is dat in verschillende regio's verschillende soorten criminaliteit populairder kan zijn onder de criminele netwerken. Ik was eigenlijk benieuwd waarvoor jongeren in de omgeving van Aalten nu worden ingezet.

R: Uhm waar we in Aalten en Winterswijk veel last van hebben is toch wel drugsproblematiek. Maar daarnaast hebben we ook wel veel. Ja het zijn eigenlijk niet criminele activiteiten, maar veel baldadigheid, vernielingen. Dat soort dingen. Vergeleken met de stad zijn dit wel de wat kleinere dingen, maar ik denk dat we het meest met drugs te maken hebben.

I: Komt het dan ook vaak voor dat jongeren worden ingezet?

R: Nou dat vermoeden hebben we wel, maar dat kunnen wij niet altijd hard maken. Dat is een beetje het lastige daarin.

I: Oké. Op welke wijze bent u uitgenodigd om de les bij te wonen. Is dat door school gebeurt of?

R: Ik ben eigenlijk door Michael Boomkamp uitgenodigd. Die is ook jeugdagent bij ons. Die gaf aan dat er wat lessen aan zaten te komen en dat ze het wel fijn zouden vinden als er wat politie bij was. Maar hij kon niet altijd dus zo ben ik een aantal keer ingesprongen. Michael is jeugdagent voor de gemeente Aalten en ik voor Winterswijk dus zo kunnen we elkaar een beetje helpen zeg maar.

I: Je gaf aan dat je hoorde dat er lessen aan zaten te komen. Had je daardoor nog een bepaalde verwachting? Of kreeg je van tevoren nog informatie waarover de les zou gaan?

R: Ja wel een beetje info gekregen waar het over zou gaan. Maar ik had er eigenlijk geen verwachtingen van. Ik ben er eigenlijk ook blanco ingegaan.

I: Wat vond je ervan van de les?

R: Ik vond het wel nuttig en leerzaam. En niet alleen voor de jeugd, maar eigenlijk ook wel voor ons. Uhm en ik vond met name dat Hamza mee is geweest. Dat is voor de jeugd volgens mij super voor ze want dan hebben ze ook een voorbeeld voor zich. En hij ziet er dan ook nog een beetje uit als een crimineel en al helemaal voor de jeugd. Dus dat is wel super waardevol. Ik denk dat de kwetsbare doelgroep daar wel van schrikt. Of je daarmee alles kunt voorkomen, dat weet ik niet. Maar goed. Alle beetje helpen. Uhm nee ik vind het eigenlijk wel zo waardevol dat ik het op alle scholen in Winterswijk wil hebben. Maar ja dat is even een dingetje nog. Helemaal nu in coronatijd

I: Dat klopt inderdaad. Het is in ieder geval wel mooi om te horen dat jij dat daar overal al wilt hebben. Ik weet niet of Petra daar al van op de hoogte was?

R: Ja ik heb daar al wat contact met Petra over gehad. Maar ja nu zijn de scholen net weer open maar natuurlijk nog veel online lessen. Dus ja nu staat dat helemaal op een laag pitje.

I: Oké. En je gaf aan dat de lessen voor jullie zelf ook interessant waren. Op welk gebied was het vernieuwd of?

R: Uhm Ja voor ons zijn die voorlichtingen ook heel waardevol om bij te wonen wat je komt gemakkelijk en sneller in contact met de jeugd. Ik vind het vooral waardevol dat iemand anders het verhaal vertelt en dat wij daar dan ter ondersteuning bij zijn. En al helemaal na de lessen, dan hebben de leerlingen de kans om nog vragen te stellen en bij ons te komen. En daar wordt echt wel gebruik van gemaakt. Dus in dat opzicht, voor onze contacten, is het heel waardevol. Er zijn daarna zelfs contacten met ouders geweest. Dus ja, dat is voor ons alleen maar mooi meegenomen. Het is voor ons soms lastig om in contact te komen met elkaar, dus voor als iets dan helpt, dan pakken we dat graag aan zeg maar.

I: Ja precies. En zijn er ook jongeren bij jullie in beeld gekomen naar aanleiding van de les. Die bijvoorbeeld daarvoor nog niet in beeld waren?

R: Nee niet zo zeer. Nee er zaten wel een paar jongeren in de klassen die wij al kenden dus ik vind het dan zelf wel leuk om de interactie in de gaten te houden van hoe reageert zo'n jongere er nu op. Maar ze zijn niet persé in beeld gekomen ofzo. Niet dat ik weet tenminste. Misschien bij een collega maar dat weet ik niet.

I: Ik kan me inderdaad voorstellen dat het leuk is om een jongere eens in een andere setting te zien als je diegene daarvoor al eens vanuit je werk in een wat minder leukere setting hebt gezien en gewoon het gesprek eens aan te gaan.

R: Ja dat is ook zeker. Vaak zijn we als politie een beetje de boeman. En als je dan bij zo'n voorlichting aanwezig bent, dan krijgen zij (de jongeren) toch een beetje een ander beeld zeg maar.

I: En wat vond je van de onderwerpen die wij behandelden?

R: Goed. Ik denk dat het wel de onderwerpen zijn waar niet te vaak over gesproken wordt, maar waar men ook niet veel van af weet. En ik denk dat het wel onderwerpen zijn die wel interessant zijn voor de jeugd. Maar ook wel voor ouders hoor. Dus ja nee. Ik vind het hele concept, inclusief wat er besproken wordt, wel mooi

I: Miste je nog zaken? Of onderwerpen waarop je liever wat meer diepgang op had willen zien?

R: Het is alweer een tijdje terug, maar ik heb niet zo iets van ja. Ik denk dat het over het algemeen wel heel compleet is. En als de jongeren iets anders willen weten, dan is er ook de gelegenheid om daarnaar te vragen.

I: Waren er ook nog andere professionals aanwezig tijdens de les waar jij bij aansloot?

R: Uh, ja in Winterswijk is de burgemeester aanwezig geweest. Voor de jeugd ook heel waardevol. Uhm moet ik even denken, in Aalten is er een wethouder bij geweest volgens mij. Dus er zijn wel wat mensen bij geweest, maar vraag me verder niet hoe en wat.

I: Ah oké. Als je collega's nu tips zou mogen geven of de les aanraden, wat zou je dan zeggen?

R: Uh politiecollega's

I: Ja algemeen.

R: Ja ik heb bij ons ook aangegeven dat ik het van meerwaarde vind. Dus wij zijn er heel positief over. Michael Boomkamp is er ook een aantal keer bij geweest en volgens mij is hij er ook heel positief over. Uhm nou heeft Aalten het geluk gehad dat ze daar al geweest zijn. Dus wat dat betreft is er al over gesproken dat we het wel deze kant op willen halen of dat mogelijk is. Maar daarin zijn we wel heel afhankelijk van de scholen.

I: Oké. En als je nu een tip zou mogen geven aan collega's landelijk wanneer zij benaderd worden om zo'n les bij te wonen. Wat zou die tip dan zijn?

R: Ja als ze daarop ingaan, dan zou ik zeker aanwezig zijn. Ik denk dat dat niet iedere les hoeft, alhoewel dat voor de jeugd wel heel interessant is. Uhm, probeer er bij te zijn. Het is voor ons ook wel een win-win situatie. Niet iedere klas heeft natuurlijk de boefjes die je wil bereiken, maar op deze manier krijgen ook de kwetsbare een kans om naar je toe te komen en vragen te stellen. Dus probeer er gewoon bij te zijn.

I: En ben je van mening dat alle jongeren in Nederland zo'n les zouden moeten krijgen?

R: Uhm ik denk dat het nooit kwaad kan. De een heeft het misschien nodig, en de ander misschien niet. Interessant is het denk ik altijd, vooral voor die leeftijdsgroep. Dus kwaad kan het niet in ieder geval.

I: Dan heb ik alle vragen die ik wilde stellen inmiddels wel gesteld. Zijn er nog dingen die je wilt toevoegen of wilt opmerken?

R: Nou, Petra heeft één keer een online webinar geregeld voor ouders van de leerlingen. Dat is online geweest. Ik heb daar nog wel wat contacten aan overgehouden en ook nog wat vragen over gehad. Dus ook dat is van meerwaarde. Het is niet alleen de jeugd maar ook de ouders. Want ook ouders weten het soms niet. Of ze hebben wel de signalen, maar weten niet hoe ze daarmee om moeten gaan zeg maar. Dus ook die vond ik van meerwaarde op dat moment

I: Oké. Mooi dat u dat zegt.
Dan wil ik je graag bedanken voor je tijd!

6.10.7 Interview Chantal, moeder (49 jaar)

Wegens omstandigheden is het interview met een telefoongesprek gevoerd. Het interview is door het ontbreken van een opname uitgewerkt de hand van de aantekeningen en niet een letterlijke weergave.

I: Laten we beginnen met uw leeftijd, de leeftijd van uw kinderen en in welke plaats uw kinderen naar de middelbare school gaan?

R: Ik ben 49 en ik heb twee kinderen van 19 en 1 van 17.

I: Oh een tweeling?

R: Ja

I: Wat leuk. En in welke plaats gaan uw kinderen naar de middelbare school?

R: Het [REDACTED]

I: Op welke wijze bent u geïnformeerd over de bewustwording les?

R: Nou ik kende [REDACTED] al van vroeger, onze kinderen waren bevriend. En ik volgde [REDACTED] al een tijdje op LinkedIn en wist dus waar zij zich mee bezig hield. Dat vond ik interessant. Dus toen ik in de nieuwsbrief van de school las dat Leerlingalert een les kwam geven over criminaliteit, leek het mij interessant om deze bij te wonen.

I: Ok. Bent u van mening dat dit de juiste manier is om uitgenodigd te worden?

R: Nou als we kijken naar de opkomst, had er wel meer in kunnen zitten. Dit staat los van de voorlichting van [REDACTED], die het overigens heel goed heeft gedaan. Maar ik denk dat een nieuwsbrief gemakkelijk over het hoofd wordt gezien. Ik krijg maandelijks zoveel nieuwsbrieven binnen dat het meer een kwestie van geluk is of men het leest. Daarnaast zullen er ook ouders zijn die de brief wel lezen, maar uiteindelijk niet de tijd hebben om te komen.

I: Hoe zou dit beter kunnen dan?

R: Nou misschien een mail van de mentor. Ik weet het niet helemaal zeker, maar volgens mij betrof het die dag alle derde- en vierdeklassers. Een nieuwsbrief zie je net wat makkelijker over het hoofd dan een email van de mentor. Ik denk dat op die manier de opkomst wat groter zou worden.

I: Wist u al iets van de mate van criminaliteit en de wijze waarop jongeren interessant zijn voor criminelen?

R: Ja, ik volg [REDACTED] op LinkedIn dus ik heb al het een en ander eens gezien.

I: Oké. Kent u dan ook jongeren die in de criminaliteit verzeild zijn geraakt?

R: Niet direct. Je hoort wel eens wat, maar het is niet zo dat die jongeren in mijn directe omgeving aanwezig zijn of dat het vrienden van mijn kinderen zijn.

I: Ik denk dat veel jongeren in de puberteit dergelijke zaken niet aan hun ouders zullen vertellen.

R: Nee klopt, daar heb je gelijk in. Mijn kinderen kennen ze wel. Als ik met mijn zoon over straat loop, zegt hij wel eens van 'kijk mam, dat is een dealer. En die ook.' Maar dat zijn dan geen vrienden van hem.

I: Had u verwachtingen van de bewustwording les?

R: Nee, ik volg [REDACTED] al een tijd en ik wist er wel het een en ander al van.

I: Oké. U geeft aan geen verwachtingen te hebben gehad. Wat zijn uw bevindingen na de les?

R: Ik dacht er wel het een en ander vanaf te weten, maar ik hoorde alsnog veel nieuwe dingen. Ik denk dat dit voor veel ouders het geval is.

I: Daar kunt u best eens gelijk in hebben. Ik denk dat veel ouders een beetje naïef zijn en denken van 'dat doet mijn kind niet'.

R: Ja precies. Daarom vind ik ook dat alle ouders zo'n les zouden moeten bijwonen. Al is het alleen maar voor de informatie. Ik denk dat als de mentor in een mail de ouders zou informeren dat de leerlingen op dag 'X' deze les zouden krijgen, en daarin ook de uitnodiging voor de ouders zou

voorleggen, dan de opkomst van ouders groter zou zijn geweest. Kinderen vertellen over het algemeen niet altijd wat zij exact op school gedaan hebben. Door de ouders via de mentor in te lichten over de les, kunnen ouders er ook makkelijker een gesprek over beginnen.

I: Kan ik daaruit concluderen dat u vindt dat het doel van de bewustwording les: ouders/verzorgers inzicht geven in de wereld van jongeren en criminaliteit, is bereikt?

R: Ja uiteraard.

I: Welke onderwerpen vond u interessant en welke minder interessant?

R: Oh daarvoor heb ik de les niet goed meer voor me. Dat weet ik dus niet.

I: Oh oké.

R: Op een gegeven moment is er gesproken over het herkennen van signalen. Welke herkensignalen kunt u, u nog herinneren?

I: Uhm meerdere telefoons, veel contant geld, en nog iets.

R: De derde uit dat rijtje is het hebben van wapens.

I: Is het naar aanleiding van de bewustwording les voor u duidelijk waar u terecht kunt met uw zorgen/ hoe u de situatie met uw kinderen kunt aanpakken?

R: Uhm, daarvoor is het alweer te lang geleden. Maar ik denk dat ik in zo'n geval het lijntje met [REDACTED] even open.

I: Zijn er naar aanleiding van de bewustwording les dingen/onderwerpen opgevallen bij uw kinderen?

R: Niet zo zeer. Ik ben na de les er wel met mijn kinderen over gaan praten. Ik weet dat ze niet snel de vuile was van hun vrienden aan hun ouders zullen vertellen, maar zover ik weet, zijn er geen risicojongeren rondom hen.

I: Als je andere ouders/verzorgers iets zou mogen vertellen over de bewustwording les, wat zou dat dan zijn?

R: Ik zou zeggen: Als je tijd hebt en erbij kan zijn, zeker gaan. Ik merkte dat ik dacht veel te weten van criminaliteit. Tijdens de les realiseerde ik mij dat er toch nog onbekende zaken waren. Ik denk dat iedereen die informatie wel kan gebruiken.